

P. MARTIAL LEKEUX O. F. M.

MARKÉTKA

V PŘEROVĚ

1928

MARKĚTKA LEKEUXOVÁ,

když jí bylo 22 let

No. 14.585

IMPRIMATUR

Josephus Vyvlečka,
Praeses a. e. Consistorii
Olomucii, die 30. No-
vembris 1927

Ú v o d

V této knize vypravuji prostě o své sestřičce, jež mužně zemřela jako světice, když jí bylo třiaadvacet let. Svůj mladý život obětovala za mne. Tyto řádky jsou jen projevem vděčnosti k ní.

Pátraje po pramenech, přišel jsem do nesčetných hornických bytů, v nichž zářivala její něžná láska, poslouchal dojemné vyprávění těch, kdo ji znali, a odkryl takové poklady krásy a lásky, že vskutku nevím, čemu se více diviti, zdali její hrdinné smrti či hrdinnému jejímu životu.

Poznal jsem, že život Markétčin, tak krátký, a přece tak plný, byl by výtečným kázáním pro moderní lhostejný svět.

Naše zpohanštělé lidstvo umírá rozkladem. Tone v rozkoších, dusí se sňobectvím. Celá ta lichá vzdělanost, jež jest jeho klamnou korunou, všechny ty miliony strojů, jež na povrchu zemském provádějí svůj pekelný tanec za jediným cílem, za pohodlím, uvedly svět do duševního stavu, který je pravým opakem evangelia. A celý ten požitkářský a přesycený život pozvedá hlasu proti Kristu a hlásá: „Šťastni jsou jen boháči, šťastni jsou jen sytí, šťastni jsou všichni, kdo se baví a komu svět lichotí.“

Výsledkem toho všeho je úplný rozklad společnosti. Hřích se trestá sám: Sotvaže se svět odvrátil od křesťanství, již pociťuje hořkost zapověděného ovoce. Vášnivě se hnal za královstvím pozemským, a království Boží mu uniklo.

Jest na čase, aby znovu poznal, že štěstí není v požitcích a že všechna radost a velikost tkví v evangelickém odříkání. Světu se musí pomoci, aby znovu nabyl původní krásy.

Živý příklad může svět poučiti lépe než učenné pojednání. V životě tohoto pokorného dítěte má zářivý vzor velkodušnosti. Poučí se z něho o křesťanské nauce, protože celičský ten obětavý život byl jen výkladem evangelia.

Kdykoli svět byl v hlubokém úpadku, vždy přišla reakce. Za velké mravní kleslosti povstává zástup duší, které nemohou dýchat v bahnitých temnotách, zvedají k světlu pohled toužící po kráse a vracejí se bezděky ke Kristu. Jsme svědky jednoho z nejkrásnějších obrodů mystického života v Církvi. Povstalo mnoho šlechtných duší, ochotných podati výkupné za cizí zločiny, obětovati se na smír a vystoupiti až na vrchol Lásky.

Tyto duše jsou s to, aby obnovily společnost. Mívají však často více dobré vůle než poznání; touží, vzdychají, vidí výšiny, ale nenacházejí k nim cesty.

Marketa jim ji ukáže. Sama jí prošla rychle a bez váhání. Její příklad buď jim návodem k duchovnímu životu. Naučí se od ní, jak lze ke Kristu přijíti, jak možno se mu obětovati a s ním se zasnoubiti. Poznají, že po této cestě mohou kráčet všichni a že stačí jen chtít, aby se na ni dostali, že i ve světě, ano i v úžasné činnosti, jest možno vésti život vnitřní a v lásce se povznést nad všednost.

Píši prostě: Chudý františkán nemá tolik času, aby hledal krásná slova. Psal jsem poslouchaje svého srdce. Nehledej tedy nikdo v této knize krásné literatury, a spokoj se jen obsahem!

Ale snažil jsem se, abych nepodával suchá životopisná data. Načrtl jsem obrázky, pokusil jsem se podati živě příhody tohoto pravdivého životopisu. Snad se bude zdáti, že jsem se v těchto náčrtcích příliš oddal obrazotvornosti. Ale nikoli. Toto dílko je plodem pracného vyslychání svědků; kromě několika bezvýznamných přechodů každá jednotlivost, každé slovo jsou vzaty ze skutečného života.

Imne pojily se sestřičkou nejvroucnější svazky. Slýchal jsem od ní v důvěrných chvílkách leccos, co mi velice pomohlo, abych porozuměl i tomu, co se zdálo nepochopitelným, co mi pomohlo, abych našel zřídlo jejích skutků a mohl v této knize ukázati víc než pouhý životopis — abych odhalil krásnou duši.

Jak jsme si rozuměli! Jak jsme se měli rádi! Pravdu mluví msgre Dupanloup, když praví, že nejprzednější vlastností životopiscůvou je láska a že jen srdce je s to, aby nám ukázalo hloubku člověka. Nuže, nemá-li má kniha jiných předností, má aspoň tuto přednost.

Samo sebou se rozumí, že si nečiním nároků na svatořečení své sestřičky, nazývám-li ji světicí. Jistě by se tam nahoře usmála, kdyby viděla, že se snažím její nepokojnou hlavičku ovinouti svatozáří. Ostatně, o tom já nerozhoduji.

M. L.

I

PRVNÍ KROK

Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne!

Luk. 9, 23.

„Dobrý večer, Markétko!“

Marketa se bez odpovědi vrhla do lenošky. Jsa uvyklý jejímu chování poněkud bouřlivému, pracoval jsem klidně dál.

Když jsem se na ni po chvíli ohlédl, podívala se na mne pronikavě svýma černýma očima a pravila skoro drsně:

„Pověz mi, co bys ty dělal na mém místě?“

To byla velká otázka. Dojalo mě velice, že má sestřička, jinak tak mužná, ji pronáší takovým hlasem a tak cize.

Často sedávala na tomto místě, žádajíc ode mne vysvětlení nebo hovoříc dlouho o některé literární nebo náboženské otázce. Dnes však měla na čele hlubokou vrásku a rty sevřeny. Šlo o důležitou věc, o rozhodnutí pro život.

Bylo jí devatenáct let a byla právě po zkoušce učitelské dospělosti. Hleděla do budoucnosti s toužebným zrakem mládí, jehož důvěřivost ještě nebyla zklamána. Již častěji se mi svěřila se svými sny. Toužila dále studovati, žíti v prostředí jemném a vzdělaném, ponořovati se do světla, vynikati vzděláním, býti po zásluze milována pro své přednosti a sama milovati šle-

chetné bytosti. Tak si představovala život. Svlačila již své rty douškem přátelství a vědy a vše se na ni usmívalo.

Avskutku, byla to bytost vzdělaná a nadšená.

Trýznila ji však pochybnost. Naši staří rodiče žili v poměrech stísněných. Nepatrné příjmy matčiny stěží stačily na vydržování domácnosti a na studie nejmladšího bratra. Já jsem se právě chystal vstoupiti do kláštera. Marketa trpěla, vidouc chudobu našich rodičů, a vyčítala si, že myslí více na sebe než na to, aby jim pomohla.

Po několik týdnů se trápila touto otázkou a jednou večer ji přistihli nad knihami v slzách.

Odložil jsem pero a kroutil jsem si kníry, nedávaje Marketě odpovědi. Váhal jsem způsobiti jí bolest.

Po chvíli pravila:

„Dobře vím, že se tatínek rmoutívá; když mluvím o vyšším vzdělání, a maminka rovněž — k vůli tatínkovi. Byli by nejraději, kdybych přijala učitelské místo.“

„Ano ano Ale nechávají ti to na vůli.“

„Ovšem. Maminka činí námitky jen vzhledem k mému zdraví. Víím však dobře, že jsem dosti zdravá na studie. Nejsou přece tak těžké a škola mě bude unavovati mnohem více. Ne, o to nejde: ale stárnou, budou potřebovati pomoci... Mám právo je opustiti a jíti za vlastním ideálem?“

„Což o to, právo se stanoviska čistě theologického máš, vždyť mohou žíti z toho, co mají.“

Ale bylo by mnohem krásnější, kdyby ses pro ně obětovala.“

Přemýšlela znovu. Pak pravila chvějícím se hlasem :

„Nevědí, čeho ode mne žádají. Je mi to těžší než smrt. Dobře víš, jak potřebuji studia, volnosti, krásy, jak je mi nutno žít mezi družkami podle mého vkusu. To je pro mne život. Ale učitelkou? Býti poutána jako na řetěze, opakovati denně touž práci, vpravovati maličkým písmenka, opravovati večer jejich čmáranici . . . a v jakém okolí, Bože můj!“

Vyskočila s lehkým výkřikem a s pohybem, jako by strásala nemilou vidinu.

„Což neuznáváš, že je to horší než smrt? Lze toho na někom žádati? A mně není ještě ani dvacet let! . . .“

Usedla opět, zaťala pěsti a bolestný pohled upřela do dálky. Bylo mi jí líto.

Hledě na ni poznával jsem teprve teď, že mám vlastně velmi sličnou sestřičku. Něžná, drobná, roztomilá, samý pohyb, samá obratnost a mrštnost. Jemná hlavička se rozkošně odrážela od bílé mušelínové halenky. Neměla nic klasického, ba ani pravidelného. Malý nosík dodával tvářince dětského půvabu. Na rtech pohrával jí i v bolesti nádech úsměvu. Tmavé hluboké oči jako by viděly dále. V tomto okamžiku v nich plála bolest. Utrpením se zdála její tvář užší, skoro nadzemskou; Markétka vypadala jako temný seraf na fresce Michel-Angelově.

Vida její oduševnělý půvab, počítával jsem

bolestně, že je stvořena pro něco vyššího a že ten život, který jí nabízím, bude pro ni opravdu pozvolným umíráním. Skoro mi svědomí vyčítalo, že od ní žádám takové oběti.

A přece právě to bylo jediné pravé. Očekával jsem, že se bude takto vzpírati. Sám jsem zakusil něco podobného. Věděl jsem, co to stojí, vzpírati se proti ostnu. Teď však ve světle, jež mi vzešlo po všech temnotách, věděl jsem a cítil, že není krásy a radosti, leč splníme-li úkol, k němuž nás Bůh stvořil, spojíme-li se s Bohem.

I mně se s počátku oběť zdála nadlidskou. Teď však, když jsem ji přinesl, pranic nelituji zlatých důstojnických šňůr; a když jsem pálił své rukopisy, výsledek desíleté práce, byl bych nejraději zajásal jako zajatec, jemuž byla vrácena svoboda. Neměl jsem voliti i pro ni, pro svou sestřičku, to, co jsem uznával za dobré pro sebe, a to právě proto, že jsem ji tak miloval? Neměl jsem se s ní podělití o trpký chléb odříkání, jenž je tak spasitelný pro duše? Vida ji před sebou tak půvabnou, chtěl jsem ji míti ještě krásnější a poznával jsem jasně, že tím vyšším životem, pro nějž je stvořena, ješř jediné duchovní, vznešený život dítek Božích; jen takový život byl s to, aby ji uspokojil.

„Poslyš, Markétko, neodpovím ti sám.“

Otevřel jsem evangelium a četl hlasem asi hodně vážným a důtklivým, neboť ještě nikdy se mi nezdála slova Písma svatého živějšími, přesvědčivějšími a určitějšími:

„Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne! . . .¹

Nezemře-li zrno pšeničné padši do země, zůstává samotno, zemře-li však, přináší mnoho užitku . . .²

Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej.³

Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou?“⁴

Obrátil jsem se k ní, hledaje její pohled.

„Tomu učí Kristus Pán. Myslíš snad, že se mýlí?“

Mlčela, pohlížeje do neurčita. Četl jsem dále:

„Neskládejte sobě pokladů na zemi . . . ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí . . . Nikdo nemůže dvěma páním sloužiti; neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůže Bohu sloužiti a mamonu.“⁵

„Ach, mamon mně nevábí! Ráda budu chudá, ale žíti chci! . . . S radostí budu pracovati, odříkati se, činiti pokání, ale toto!“

„Markétko, máš velké plány, vím. Chceš opravdu dosíci v životě cílů nejvyšších a nejkrásnějších, jaks mi kdysi řekla?“

„Ovšem, ale což pak musím býti právě učitelkou, abych se stala světicí? Nemohu se jí státi jinak? Musím žíti právě tím hrozným životem?“

„Chce-li kdo za mnou přijíti, vezmi kříž svůj

každodenně a následuj mne!⁶ Je to tvrdé, ale jen to jest podkladem svatosti. A tvým sebezáporem, tvým křížem je toto, protože se ti to tak protiví. Ne hmotná chudoba, jež je ti lhostejná, ale vnitřní chudoba, jež tě zarmucuje a leká. Tvůj život bude umíráním, jaks mi řekla : třeba zemřít, abychom žili. To je zákon.“

„Zemřít, zemřít ! Je opravdu nutné, abych se tak velice zapírala ?“

„Nutné ? . . . Ne. Chceš-li žít obyčejným životem a odměřovati své oběti, není to nutné. Ale chceš-li dosíci nejvyšších cílů, je to nutné. Poslyš, co ti povím, má statečná, šlechetná dušinko. Vidím před tebou dvojí cestu : Buďto půjdeš za svými touhami a tvůj život bude hostinou. Začne sobectvím a bude plynouti v pohodlí, v bezstarostnosti, v duševních požitcích. Čím víc uspokojení dojdeš, tím sobečtější se staneš a konečně budeš rozumářkou bez srdce. Nebo se jednoho dne vdáš “

„Ó, to “

„Jen se nevzpírej ! Až se vdáš, změní sobectví jen předmět. Zvykneš blahobytu a mamonu a z naší vzletné holubice se stane pohodlná slepice. Oč vznešenější je ten druhý život, život odříkavý, velkodušný, život tajemné holubice, jež rozpíná křídla vysoko v oblacích, takže již ani nevidí to, co těší lidi dole. Co je trápí, to ji naplňuje nevýslovným jásotem. Není takový život mnohem čistější, vznešenější a krásnější ?“

„Ale, což nestvořil Bůh všechnu tu krásu a slast, jež nás těší ? Proč nám je tedy dal, když

jich smíme užívatí jen tak, že se jich odříkáme? Není to urážkou jeho . . . ?“

„Proč? Vždyť odříkání z lásky k němu je nej-
cennější a nejvzácnější oběť, již možno Bohu
přinést. Nění snoubenec přesvědčen, že svého
majetku použije nejlépe, položí-li jej k nohám
své vyvolené? Obětí se proměňuje to, čeho se
zříkáme, v lásku . . . A pak, odříkání má ještě
jeden důvod. Prvotním účelem statků a radostí
bylo, aby přiváděly člověka k Bohu. Od pádu
prvních lidí však nás od něho odvádějí. Zku-
šenost učí, že člověk v štěstí necítí, že potřebuje
Boha, vzdaluje se od něho. Kristus Pán sám
praví, že boháčům a sytým je nesnadno vejíti
do království nebeského.⁷ Nelze sloužiti dvěma
pánům. Nutno opustiti jednoho pro druhého.
Odříkání je osvobození . . . Ó, kdybys již byla
světící, řekl bych ti: „Vezmi světskou vědu i roz-
koše! Neuškodí ti, naopak!“ Ale my oba se mu-
síme svatými teprve státi, proto musíme pítí ten-
to hořký lék, zřít se všeho, zapomenouti na
všechno, až konečně pochopíme, že toliko jed-
noho jest potřebí, až zkusíme, že toto jediné nás
uspokojí. Musíme ztratiti svou duši, abychom
ji spasili, abychom ji našli, ale proměněnou,
volnou, čistou, schopnou konečně, aby patřila
na Boha, aby ho požívala a ho milovala.“

Poslouchala mě všecka bleďa, tisknouc ruce
na čelo. Věděl jsem, že, jakmile pozná pravdu,
nebude již s to, aby jí odporovala. Ale věděl
jsem rovněž, že se nevzdá, dokud nebude úplně
přesvědčena. Z touhy po pravdě a zároveň ze

strachu před ní, před pravdou, na níž závisel její život, hledala další protidůvody.

Pohledši na mne znovu, namítla ještě:

„A proč ty tu nezůstaneš?“

„Já?“

„Ovšem! Radíš mi, abych byla rodičům podporou, a zároveň se chystáš je upustiti. Kdybych měla na vůli, také bych šla raději do kláštera než do školy. Ostatně, Kristus Pán řekl, že máme pro něho opustiti otce i matku.“⁸

„Ano, proto i tvůj pobyt u rodičů, abys je podporovala, je při tom při všem jen přechodný dobrý skutek a má jen podřízený význam. Kdyby šlo jen o to, bylo by mnohem lepší, dobrotivější a pro ně samy prospěšnější, přiměti je rovněž k tomu, by s obětí souhlasili. Smýšlejí na to dosti křesťansky. A kdysi k tomu jistě i dojde.“

„A proč ne hned?“

„Právě proto, že je ti škola trpčí než klášter, a protože lásky lze dosíci jen takovými trpkostmi, protože bych tě chtěl míti velmi dokonalou a protože v tom vidím pro tebe největší mučednictví, nejvyšší odříkání a utrpení...“

„To je ukrutné,“ zašeptala.

„Markétko, můžeš činiti výčitky tomu, jenž tolik trpěl pro tebe, dříve nežli žádal utrpení tvého? Můžeš odříci tuto oběť tomu, jenž se vzdal nebe, aby ti je mohl dáti, a jenž pro tebe vedl život v největším ponížení? Má jistě právo, žádati od nás utrpení s výšin kříže, kde opuštěn a zmučen krvácel za nás. On, jenž s takovou

touhou objímal utrpení, má jistě právo, aby nám řekl: „Blahoslavení lkající, blahoslavení, kteří trpí, blahoslavení, kteří lačnějí po potupě, po pohrdání a po pronásledování.“⁹ Věděl dobře, že jest jen jediná brána k spáse a že cesta vedoucí k životu jest úzká.¹⁰ Otevři tuto bránu, drahá Markétko, a též najdeš život. A když potom budeš kdysi seděti ve třídě osamělá, duševně lačná, zneuznaná, bez přítelky, a zapláčeš-li únavou a znechucením, pak můžeš Pánu říci: „Hle, jak dokonale jsem se ti obětovala! Ty víš, ó Ježíši, že tě miluji!“

Za mé řeči seděla se sklopenou hlavou, zakrývajíc si tvář rukama. Potom jsem zaslechl tichý, bolestný sten, tlumený projev nevýslovné bolesti. A Markétka se rozplakala hlasitě.

„Chudinko!“ zašeptal jsem, bráně se stěží slzám.

Usedl jsem k ní a hladil ji něžně.

„Miláčku, víš, že máš na vůli, nechci tě nijak nutiti. Ani Pán Bůh tě k tomu nezavazuje. Nežádám ani, aby ses rozhodla hned. Rozmysli se ještě, máš dosti času.“

Pohlédla na mne a zavrtěla hlavou. Rty se jí chvěly, ale zaslzené oči neměly již toho tvrdého výrazu a hleděly zcela klidně. Na okamžik pohlédla k nebi, pak s dlouhým povzdechem zavřela oči a sepjala ruce. Pochopil jsem, že svolila k oběti, ale že ji utrpení při tom téměř drtilo. Sám jsem byl hluboce dojat tak velkou bolestí a takovou velkodušností něžného stvoření.

„Neplač, Markétko,“ pravil jsem, tisknají ruku, „neplač. Uvidíš, jak krásný bude tvůj život a jak budeš šťastna! . . . Jediné štěstí, jediná věc, pro niž stojí za to žít, jest milovati Boha. To jest pravý smysl, jediný pravý smysl životní. Kdo nežije tímto životem, o tom se může právem říci, že nežije. Utrpení pomine tak rychle, že se ani nenadějeme. V nebi však budeš královnou a zde na zemi snoubenkou Kristovou. On jediný je snoubencem dokonalým a odměňuje nás bohatě za naši nepatrnou lásku. Nenabízím ti smutek, ale andělskou radost, jež zářívá s tváří světců, neboť na nich se splnila přípověď Kristova: „Zármutek váš promění se v radost.“¹¹ Nechme světu dětinské radosti a budme šťastni, Markétko!“

Druhého dne bylo již jisto, že Marketa přijme učitelské místo. Nikdo se nedověděl, jak těžké jí bylo to rozhodnutí. Ale v následujících dnech byla nezvykle vážná. Chovala se mírněji a rozvážněji, jako by se byla odloučila již od mnohého, co jí bylo dosud drahým: To bylo první ovoce odříkání.

Když se loučila se sestrami sv. Kříže, pravily jí: „Škoda, Markétko, že vás již nebudeme u nás vídati!“ Odvětila: „Však mě opět uvidíte, ale později . . . jako řeholnici.“

Její učitelky se nemohly vzpamatovati z údivu.

Když se přiblížil den mého odjezdu, hledal jsem marně svůj zápisník se soukromými poznámkami z té doby, kdy jsem se zcela oddal Bohu. Po smrti Markétčině se našel mezi jejími

papíry. Podtrhla tam slova: „Půjdu životem činně dobro.“

Když jsme se loučili, pronesla toliko: „Modli se za mne!“ Cítila se ještě velmi slába k tomu, aby pila z kalicha, ale anděl byl při ní.

.

II

DĚTSTVÍ A MLÁDÍ

Jednoho jest potřebí.

Luk. 10, 42.

Marketa byla obětavá již od přirozenosti, ale výchovou se stala ještě obětavější.

Naši rodiče byli chudobní. Byla to milost. V takových poměrech měla Marketa příležitost vzdělávati se od malička výtečnými vzory pevné vůle. Po dvou letech manželství otec onemocněl. To bylo pro naši velmi statečnou maminku počátkem života, jež možno nazvati hrdinným. Stala se učitelkou. Později, když příjmy nestačily pro četnou rodinu — bylo nás deset dětí — přijala místo ještě na střední škole a konečně se mimo to stala i ředitelkou školy hospodyňské. Když nás v hnízdečku stále přibývalo, najali rodiče s nemalými nesnázemi velký obchod, aby stačili na nejnaléhavější potřeby.

Ještě vidím ohromný dům, v kterém jsme tehdy bydleli. Bylo to několik budov, které spolu souvisely — všechno zatíženo dluhy od základů až po střechu — s dvory, s přístavky, s dílnami a s velikými síněmi do nekonečna. Dosud vidím, jak tatínek, nesa Markétku v náručí a opíraje se o hůl, dává dělníkům pokyny, tu a tam sám ještě dokončuje dílo — měli jsme umělecké truhlářství — jak ten šedivý stařeček se stříbrnou bradou a na jednu nohu chromý kul-

há z dílen do kuchyně a z kuchyně do skladiště, tak trpělivě, vesele a dobrotivě, že jako dítě nemohl jsem si představit Otce nebeského jinak než se stříbrnými vousy a s dobráckým úsměvem svého pozemského tatínka.

Maminka vstávala ve čtyři hodiny ráno jako řeholnice, a ať bylo venku jakkoli, spěchávala pěšky dvacet minut, aby mohla býti na několika mších svatých a přijmouti Tělo Páně. Lampáš znal dobře tuto drobnou černou postavu, kterou potkával denně za ranního úsvitu a která drobným, ale pevným krokem vystupovala na zasněžený příkrý pahrbek a za nepohody jen pevněji tiskla k sobě modlitební knihu.

Po mši svaté oblékla děti, dala do pořádku domácnost, a rozdělivši služebným denní práci, ubírala se do školy, cupajíc jako myška, s knihami pod paží a s růžencem v ruce. Tři hodiny vyučování dopoledne a půl třetí hodiny odpoledne byly by jiné učitelce svrchovaně stačily. Pro maminku to byla jen částečka denní práce. V jedenáct jsme ji na chvíli zahlédli doma — nakrmila děťátko; pak opět spěchala do střední školy. Oběd, jehož jediným přepychem bylo hovězí s kapustou, odbyla rychle, jsouc ještě někdy při něm vyrušena návštěvou obchodního cestujícího. Pak převinuvši dítě dohlédla ve skladišti, upravila výkladní skříň a uspořádala dvacet jiných věcí, jak jí právě napadaly.

Zdálo se někdy, že po tom po všem již nemá sil. Ale o půl druhé zapřáhla se znovu do práce: do vyučování ve škole obecné a střední až do

pěti hodin. Nežli večer odešla do hošpodyňské školy, našla ještě chvílku, aby nám prohlédla úlohy, některému z nás úlohu vysvětlila, proběhla dílnami, připravila večeri a pospíšila do kostela. Byla-li někde večerní pobožnost, byla tam s námi první.

Po společné večerní modlitbě, když ostatní již spali, vyřizovala poštu. Jak často jsem ji vídal, kterak sedí šikmo u stolu, v pravici pero, na levé paži děťátko, jímž musila co chvílka zakolébati, aby se ztišilo ! A to trvalo do pozdních hodin. Ostatek noci dřímávala u kolébky a někdy celou noc probděla u lůžka nemocného dítěte.

Nejpodivuhodnější při tom je, že takto žila po pětatřicet let, ač měla slabé zdraví. R. 1890 se odebrala do Lutichu ke zkoušce, chtějíc k dosavadním pracím přibrati ještě jinou. Několik týdnů věnovala přípravě ke zkoušce. Do Lutichu vzala s sebou několikaměsíční děťátko a mne, chlapce právě šestiletého. Po zkoušce ji k mému velikému zděšení vynesli na židli ze zkušební síně omdlelou.

Marketa se narodila 2. srpna 1892 v Arloně v nejtěžších dobách tohoto zápasu o živobytí. Byla devátým dítětem. Nebyla vskutku nijak hýčkána. Ještě nebyla odkojena, když maminka těžce onemocněla. Ač tonula v nebezpečí života, přece chtěla míti maličkou u sebe. Plakali jsme v sousedním pokoji, ale ona při všem utrpení, jež jí chvílemi vynutilo výkřik bolesti, starala se dále o všechno, dávala rozkazy a modlila

se po celé dni, pečujíc při tom víc o děťátko než o svůj vlastní stav. Bůh sám ví, jaké tajemné síly tehdy na bolestném lůžku přešly z matky na dítě.

Nikdy snad se žádná matka nepřičiňovala horlivěji než naše maminka, aby své dceři vštěpila to, co sama na sobě měla dobrého. Prvními hračkami Marketinými byly růženec a malá soška Panny Marie, prvními vycházkami návštěvy kostela v náručí matčině.

Matka byla také její první učitelkou, zejména pečovala o její dušičku a učila ji umění obětovati se. Od malička navykla si Markétka pomáhati mamince ve všech pracích. S roztomilou vážností tvářivala se jako malá maminka, jež zapomíná na sebe, pečujíc o jiné. Náramně důležitě starala se o mladšího bratra a nedala si to vzíti.

Podobala se mamince velmi a bylo v tom cosi žertovného, jak se snažila býti matce ještě podobnější. Pozorovala maminku a ve všem ji napodobila. Často jí dlouho hledívala pátravě do tváře a zdálo se, že čerpá celý svůj dětský život z tohoto pozorování.

Vídala velmi často v jejích očích slzy, protože doma bývalo zle: obchod vázl, dluhy rostly, a naše ubohá maminka, již vše hluboce dojímal, nesla to velmi bolestně. Byla chorá, upracovaná a viděla blížiti se den, kdy nebude moci již vydělávati pro celý dům vezdejšího chleba. Bylo ku podivu, že měla ještě sílu, aby nepodlehla všem těm nehodám, pracím a starostem, jež se na ni tehdy hrnuly.

Její tajemství bylo prosté: byla to víra, víra silná a přímá jako kmeny ardenských buků, stála a nedotčená pochybnostmi. Maminka dovedla nadpřirozeně pojímati vše s nejlepší stránky. Nejhorší zkoušky jí byly jen popudem, aby doufala tím více. Stihla-li ji zas jiná rána, spěchávala do kostela; cítila-li se vysílena nočním bděním, přerušovala na chvílku práci, aby se pomodlila, a dávala se pak do práce znovu. Markétka se modlívala s ní. Mívala podíl na jejích starostech i na její víře a naučila se od ní hleděti na vše se stanoviska nadpřirozeného.

Již jako dítě chodívala s matkou na ranní mši sv. Jednou, v největší nouzi, vzbudila ji matka již o jedné v noci a vydaly se na cestu do Lucemburka, do svatyně Těšitelky zarmoucených. Kráčely nočním šerem po zaprášené silnici 27 km pěšky, lačné, v ustavičné modlitbě. Když přišly do kostela, matka omdlela, ale opět nabyla své nadlidské síly.

Když otec zemřel, bylo mu 86 let, maminka má teď 73 let.* Neměla kdy zemřít, dokud by nevykonala své úlohy.

Těto předmluvy poněkud dlouhé bylo potřeba, aby se porozumělo Marketě. Maminka mi bude činiti výčitky, ale chci, aby to vše bylo známo. Těší mě, že mohu nynějším opatrným sobcům, kteří se štítí dítěte z obavy před prací a námahou, ukázati takový příklad jako kázání psané krví a slzami. Chci jim tím říci: „Jste zba-

Roku 1925. — Pozn. překl.

bělci a vaše nečetné dítky budou právě tak zbabělé, jako jste vy; jste nevěrci, protože pochybujete o zaslíbení Kristově, že Otec nebeský nám nedá trpěti hladem ani nedostatkem oděvu;¹² jste zločinci, neboť ničíte rodiny a odlidňujete města mnohem ukrutněji než válka. Vaší vinou řidnou řady budoucího pokolení, vy zeslabujete jeho krev, ochromujete jeho sílu; úpadek budoucnosti zatíží vaši provinilou hlavu.“

Nejzřetelnější má vzpomínka na sestřiččino dětství je vzpomínka na něžnou dívku před prvním sv. přijímáním, na dívku s tlumeným blaženým úsměvem; samou radostí nemohla ani promluvit a byla by skoro onemocněla nedočkavostí a vnitřním pohnutím.

Rok poté byl náš tatínek zachvácen podivnou chorobou, která se zdála beznadějnou. Byl již stár a pro nervovou poruchu bylo s ním těžko jednati. Stal se nevrlým a zlostným, odmítal tvrdošíjně každou potravu a vůčihledě chřadl. Matka plakala zármutkem. Markétka, jež chodila tehdy do vyšší dívčí školy, si vyprosila, aby směla zůstat doma a ošetřovati tatínka. „Uzdram ho,“ pravila, a splnila slovo.

Nelze si ani představit, co vše její srdečko vynalézalo, aby dosáhla výsledku. „Musíme ho přiměti k tomu, aby jedl a byl vesel,“ pravila. Proto byla k tatínkovi lichotivá, roztomilá a dovádívá jak kočička.

Měl-li na příklad vypít hrneček mléka, vběhla do pokoje s novinami v ruce;

„Poslyš jen, co je nového!“

Přečtla kousek věty a pozorujíc, že otec poslouchá, přestala:

„Věru, vždyť ty máš ještě snídati!“

A když odmítal, pravila:

„Víš dobře, tatínku, že lékař nechce, abys četl na lačný žaludek. Jez rychle, tati, uvidíš pak, jak je to zajímavé! V Londýně na Charing Gross“

„Á, na Charing Gross!“

Tatínek žil osmnáct let v Londýně a Markétka toho použila jak obratná diplomatka.

„Pij rychle, tatíčku, uvidíš!“

A držíc v jedné ruce noviny, v druhé hrneček mléka, dráždila zvědavost chorého, až dokázala, že mléko samo zmizelo za bručivými vousy.

Jedla s ním a okoušela jeho léků, až by z toho byla sama skoro onemocněla. Někdy se prudkým, netrpělivým pohybem nemocného vylilo mléko nebo polévka Marketě na šaty. Zdánlivě se hořce rozplakala, pozorujíc tatínka při tom po očku. Stařeček ji konečně odprosil a řekl si pak o mléko sám. Za pokání dala mu pak dvakrát tolik a potom nastalo nové laskání a lichočení — „Drahý, zlatý tatíčku, tatínečku nemocný“ — Markétka měla pohotově vyprávěnky a obrázky nakreslené pro něho a žertíky, až se srdečně rozesmál, což neučinil již po celé měsíce. Potom říkával zpola s úsměvem, zpola mrzutě: „Ty malá čarodějko, zase jsi mě rozesmála!“

Někdy si sedla ke klavíru a začala zpívat ně-

kteřou ze starých oblíbených tatínkových písní a dělala, jako by se byla zmýlila, jako by nevěděla dál. Tatínek pomáhal, vpadl sám do zpěvu a zpíval vesele jako mladík, zapomínaje na svou chorobu. Maminka vstupujíc do pokoje, byla všecka udivena a rozradostněna, slyšíc, jak místo obvyklého bručení zpívá chvějícím se hlasem „Kvítku z lesní doubravy“ nebo „V lásce štěstí“

„Pomysli si,“ říkával, „donutila mě k zpěvu. Co tomu říkáš?“ A skoro hněvivě dodával:

„A co vše jsem musil snísti! Ta nedobrota! Ještě mě přivede do hrobu!“ Markétčin polibek mu zavřel ústa.

„Tati, tatínečku! Ne tebe, ale nemoc pochováme. A víš, jak? Odzpívámě jí!“

A zašvitořila k němu naschvál tak špatně po anglicku, že se její „tati“ zase rozesmál.

Několikrát denně posílala mamince do školy zprávy o jeho zdravotním stavu. Večer zase maminku povzbuzovala, utírala jí slzy a pobíhající, hopkující a štěbetající jako jarní ptáče, vnášela do domu radost a naději.

Za několik měsíců k úžasu lékařovu se tatíček uzdravil. Ale teď se musila léčit Markétka. Bylo jí tehdy třináct let.

Roku 1907 byla dána do ústavu sester Matky Boží v Bastogni. Po dvou letech šla maminka do výslužby, obchod jsme zrušili, dům prodali. Celá rodina přesídlila do Lutichu. Markéta tam studovala u sester sv. Kříže. Ačkoli byla

velmi nadaná, nebyla nikdy žákyní výtečnou. Studovala povrchně, byla velmi nestálá. Matematiky se nikdy pořádně nechopila, účetnictví se jen pohrdlivě usmívala. Když jsme se s bratrem namáhali upoutati její těkavost na vodní nádržky a na obilní míry nebo na výpočty obsahů těles, skončilo zasedání obyčejně poklonou:

„Raději už jdi, ty hlupáčku!“

„Hm,“ odpovídávala, „to mě nezajímá, ty vaše hádanky.“

Jestliže však jiněkterý odbor „zajímal“, vzplála a záhy vybočila z mezí obyčejného vyučování. Umne ve studovně se pak konávaly dlouhé rozhovory. Překvapovala mě hloubkou, jasností a logikou, s jakou se málokdy setkáváme u dívek.

Brzo na sebe upoutala některé spolužačky. V té době se nejvíc zajímala o přátelství. Bylo to sice jen přátelství mladých dívek, ale hluboké a srdečné. Tato potřeba Marketčina, aby milovala a byla milována, byla význačnou známkou její povahy po celý život, což zasluhuje zmínky. Tak tomu bývá u duší, které dovedou milovati Boha i bližního. Vede je k tomu týž cit a táž náklonnost; buď dosahují svatosti, nebo se ponořují do románových dobrodružství a do rozkoší, podle toho, co jest jejich ideálem. Člověk, který je schopen milovati, je také schopen státi se světcem. Jest označen božským ohněm; záleží toliko na tom, který směr dá své náklonnosti. Bystrý pohled by byl mohl v těch dívčích náklonnostech postřehnouti zárodek a zaslíbení budoucího hrdinství.

Nejdůvěrnější z jejích přítelkyň byla Marie D. Chodívala všude za Markétkou a nevěděla, co pěkného by jí snesla. Markétka splácela její přítulnost něžností. Marie D. stykem s Markétou velmi mnoho získala. Jedna řeholnice mi pravila: „Je to k neuvěření, jak dobrý vliv měla Marketa na tu dívku.“

Nikdo však tehdy ještě netušil, jak mocný plamen kdysi vyšlehne ze srdce Markétčina. Ctnost její byla ještě zcela přirozená. Marketa byla ovšem zbožná, jak se slušelo nažačku řeholních sester, ale nevynikala zbožností zvláštní. Zbožnost nebyla u ní tehdy pramenem, z něhož prýští vše ostatní, jenž oživuje a posvěcuje každou činnost. Byla u ní toliko jednou z povinností jako každá jiná povinnost.

Marketa byla obětavá, ano i členkou dobročinného spolku v Ansu, nepřinášela však opravdových obětí. Byla to dobročinnost, která zpřjemňuje život a v které bývá ještě mnoho samolásky. Marketě by se bylo mohlo říci totéž, co pravil Kristus Pán sv. Petrovi: „Opasuješ se a chodíš, kam chceš.“ Ale to není nesnadné. Bylo třeba, aby přišel jiný a opásal ji svými božskými rukama a vedl ji tam, kam nechtěla, tam, kam nemůže přijíti bez milosti žádný člověk.

Zatím se zdála naprosto neschopnou, aby uskutečnila ideál svatosti. Toto čtveračivé děvčátko, řídící se okamžitými nápady, tato vznětlivá bytost — a svatost? Její rtuťová povaha sklouzávala přese všechno a učitelky měly na ní stále co krotiti. Byla velice samostatná, své-

volná, až svéhlavá, a snadno by mohla býti pokládána za pyšnou, kdyby nebylo patrné, že její poklesky jsou jen projevem letory, jež nezná společenských pout a nedovede se jim podřizovati. Její pojetí života, ideál, o němž snila, její plány pro budoucnost shodovaly se s jejím duševním stavem. Vše se vztahovalo na pozemské věci, v ničem se nepozvedala nad úroveň nynějších nesčetných křesťanských pohanů.

Kdo však by se tomu divil? Kromě matky nikdo jí nedával příklad svatosti. Na své cestě se nesetkala dosud s apoštolem, který by jí byl ukázal kříž a řekl její žíznivé duši: „Dítě, tu je život, jediná krása, jediná věda, jediná láska, vše ostatní je prach a nicota.“ Učili ji, že „mnohého je potřebí“ i pro křesťanku, že je nutno „domoci se postavení“, že literatura a měřictví se nesmějí zanedbávati, ovšem ani katechismus, ano, že katechismus mezi ostatními odbory zaujímá první místo, ale neřekli jí, že katechismus je vším a že lidský život záleží v tom, abychom plnili předpisy katechismu, že jen proto jest člověk na světě a že vše ostatní, co se nevztahuje k tomu, je nicota. Divíme se, že je tak málo svatých. Odkud by se vzali? Po dvacet let, nekonečně cenných dvacet let, kdy se duše vyvíjí, vštěpují se jí zásady, které jsou zcela proti svatosti, duše se uvádí na střední úroveň, učí se pilně hledati království pozemské, učí se, jak by měla sloužiti zároveň Bohu i mamonu.

Chtějí-li se však duše přece státí svatými, musí jim napřed vzejíti světlo, jež by jim uká-

zalo, jak byly klamány. Musí najít sílu, aby dovedly plovati proti proudu, aby strásly vše, co se jim dalo, a začaly nový život a novou výchovu.

Musíme chtít vychovati světce, a proto uspořádati celou výchovu za tímto účelem, místo abychom se hnali za stem jiných cílů. Kde však najdeme lidi svatě odhodlané, kteří by měli odvahy, vštípití dětské duši několik velkých pravd, v nichž je celé evangelium: Jednoho jest potřeba . . .¹³ Nehledejte věcí pozemských .¹⁴ Chce-li kdo býti mým učedníkem, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne!¹⁵

Kdo učí mladistvé duše těmto pravdám vhod i nevhod, až se konečně vzdají? Mladé duše nadšené a velkodušné rády se dají přetvářeti podle zásad dokonalého života, ale jejich vůdcové se toho bojí.

Nadpřirozený ideál se pak v těchto nadějných duších zatemní, protože se jim neporozumělo nebo že vychovatelé neměli odvahy ukázati jim pravdu tehdy, kdy toho nejvíce potřebovaly.

To byl také osud můj a Markétčin a její život byl by tak málem utonul v prostřednosti. V devatenácti letech byla odhodlána užívati života, po lidsku řečeno, velmi ušlechtilé, neboť toužila jen po nejvyšších počtcích ducha a srdce. Hledala však přece toliko místo v království pozemském, nikoli v nebeském, tedy jen nicotu. Činila tak ovšem po křesťansku, neboť nechtěla zanedbat povinnosti, ano, chtěla k nim přidati i skutky dobré. Byl to však přec jen život po-

zemský s náboženským nátěrem. Ale na štěstí styk s maminkou, první výchova, jíž se nám dostalo a jež byla silně proniknuta náboženskými zásadami, vstípily nám smysl nadpřirozený, který se již nedal udusiti. Stačila příležitost, aby ožil.

Jednoho dne padla jiskřička božského ohně do mé duše a roznítla tam pod popelem žár. Přiblížil jsem jej toliko k velkomyslné duši své sestřičky a ona rovněž vzplanula.

III

UČITELKOU

Váš zármutek obrátí se v radost.

Jan 16, 20.

Pondělí.

„Matka — matička; tráva — travíčka; lávka — lavička; mrkev — mrkvička; korouhev — Pozor! korouhev —“

„Prosím, slečno, já, já!“

Dvacet ruček se horlivě kmitalo ve vzduchu.

„Mařenko!“

„Korouhev — korouhvička.“

„Dobře! Pojd' napsati na tabuli slovo korouhvička, Karlo!“

Hrbaté, rozcuchané stvořeníčko klapajíc dřeváky vystoupilo na stupeň a napsalo kostrbatým písmem „korovička“.

„Napsala to dobře? Kde je chyba?“

Nové kmitání prstíků. „Prosím, —sím, —sím, slečno!“

„Julie, pojd' opravit chybu!“

Druhá žabka změřivši napřed pyšným pohledem své střevíce, urovnala si na hlavě šátek, zastrčila prstem chomáček černých vlasů, hrdě se vznášela na stupeň a napsala vítězně: „korotvička“

„Pozor, přečti, cos napsala!“

„Korotvička.“

„Co je koroptvička?“

„Korotvička je fták.“

„Říká se pták. Jaký pták je koroptvička?“

Mínění se různila. Jedny se domnívaly, že ten pták žije na dvoře, jiné tvrdily, že je to kóhout, který snáší zlatá vajíčka, žije v Americe a v noci se zdržuje v lese.

Marketa v černých šatech vypadala velice vážně, což ji činilo tím roztomilejší. Zdála se pro tuto práci právě tak stvořena jako hříbě zapřažené do pluhu.

Opřela se o stolek a pozorovala neklidnou třídu. Je to zvláštní, ve škole je hned unavena! Často by si hned sedla, zavřela oči, ať si děti křičí a dovádějí, jak chtějí.

Však také hned na počátku dostala nejhorší třídu, jakou jen si možno představit v obci Seraingu. Byla to nejvykřičenější dělnická čtvrt lutišská a říkalo se jí seraingské Kongo. Křesťanství tam bylo skoro neznámé. Škola byla založena teprve nedávno a jen dcerám sv. Vincence z Pauly mohlo napadnouti, aby se usadily v takovém okolí. Rodičové těchto dětí byli prosáklí socialismem, mravně zkažení a tak suroví, že by se jim nevyrovnal ani největší hrubián. Své dcerky dávali k sestrám do školy, jen aby dostaly mikulášskou nadílku. Ubohé děti pak, pocházejíce z nejhorších brlohů, byly velice zaostalé, zakrnělé, těžce přístupné vzdělání srdce i ducha. Stěží přiměly sestry několik, aby v neděli chodily na mši svatou.

Z mluvy těch dětí poznala Marketa výrazy

tak sprosté, jakých dosud nikdy neslyšela. A pak se jí děti ještě tázaly s naivním údivem, „zdali je to hřích“.

Řídící vědecký výklad o ftákovi-korovičce, utkvěla Marketa pohledem na dítěti, které, kdykoli na ně pohlédla, vzbudilo v ní dojem velmi odporný. Byla to zrzavá Zenobie s úzkou, bledou tváří, s odulými rty a s drzým pohledem, hrozně otupělá ustavičným stykem s hříchem, i zevně již označená strašlivým dědictvím. Zdálo se, že se spíš hodí do nejhorší krčmy než do školy.

Uličnice, ovládané dřívějšími učitelkami, ihned zvětřily, že mají před sebou nováčka. Marketa neměla ještě praxe a děti pudově hned zneužívaly její nezkušenosti.

Snad proto, že bylo pondělí, neb že bylo venku tak škaredě a vzduch byl pln výparů z vlhkých šatů a z dechu dětí, nebo že vítr hnal z litinových kamen kouř do světnice, byly děti dnes neobyčejně rozpustilé. Marketa se tvářila přísně, oběma rukama se snažila udržeti otěže a upoutati pozornost, přece však jí uklouzla hned tu, hned tam. Učinila-li pořádek v jedné řadě, začal neviditelný rarášek pokoušet v druhé.

Marketa měla dojem, jako by její duše byla vyssávána, pitvána, trhána na kousky a rozházena přede všemi těmi pohledy, jež se na ni upíraly. Tak ráda by se byla zase soustředila aspoň na minutu, ponořila v sebe, aby našla aspoň jedinou myšlenku, aspoň trochu krásy, trochu života. Ale tu touhu, tak přirozenou

a lidskou, nemohla ukojiti. Musila dále vyučovat, musila dávat, dávat ustavičně, aniž sama přijímala. Vyučovala dál.

Úterý.

Marketa klepla lehce pravítkem o stůl.

„Co je slovo *ona*, Heleno?“

„—sím zájmeno.“

„Dobře. Jaké zájmeno je slovo *ona*?“

„Slovo *ona* je zájmeno časovací.“

„Ale jdi! Od které doby se zájmena časují? Nedávalas včera pozor!“

Helena se zarděla, otrčila rty a vytlačila pár slz.

„Mařenko!“

„Slovo *ona* je zájmeno osobní.“

„Dobře. A což slovo *ti*?“

„Ti je zájmeno rozkazovací.“

„Jakže?“

Marie zrudla jak kohoutí hřebínek a mlčela.

„Slovem ti na někoho ukazujeme, je to tedy zájmeno uka...?“

Ticho.

„Pravím, že tím slovem na někoho ukazujeme. Jaké zájmeno je tedy slovo *ti*? Neumíš dnes mluvit?“

Marie sevřela rty a mrštila po Marketě zlobným pohledem. Najednou vybuchla jak nabitý granát:

„Co je mi po tom, k čer...?“

A dala se do vzlykotu a brekotu, stále opa-

kujíc zlostně: „Co je mi po tom? Co je mi po tom?“

Učitelka ji s přísnou domluvou posadila do koutka, určeného pro pláč a skřípění zubů. — Vzala křidu a napsala na tabuli skloňování zájmena ti. Nahoru pak napsala modrou křidou velkými písmeny „*Ticho!*“

Marně. Sotva se obrátila k žačkám zády, strhl se za ní lomoz, jako by se byla protrhla hráz. Najednou výkřik a smích!

„Slečno, slečno! Po ní leze veš!“

Ale než se Marketa obrátila, letěl jí vedle samé hlavy kalamář, rozbil se o tabuli a postříkal ji inkoustem. Marie použila neklidu, aby se pomstila.

Marketa netrpí, necítí, že trpí, zapomněla na to. Přišla sem, aby trpěla, je to tedy přirozené.

Nejprve se usmála, ale než se obrátila, udělala přísnou tvář, aby zjedнала pořádek.

„Vyndejte si sešity! Pište!“

Nastalo ticho, rušené jen skřípotem per. Písařky tu a tam ze samé horlivosti vystrkovaly špičky jazyka.

Při tichém zaměstnání chodila Marketa po třídě. Zastavila se v pozadí a pozorovala nevlídnou místnost, rozcuchané, nepokojné, znečištěné hlavy, obílené stěny, svůj stolek, dějepisné a přírodopisné obrazy, měřické obrazce — vše, co ji denně mučilo svou jednotvárností — a nad tím nade vším *kříž*.

Najednou poznává, že právě kříž vysvětluje vše ostatní. Zdá se jí, že tato třída je křížem, na

němž je přibita, aby se stala Kristu podobnou. V duchu rozpíná náruč jak on a šeptá: „Můj Ježíši, ty víš, že tě miluji!“

Usmívá se. Kristus na ni pohlíží a jeho pohled ji dnes zvláště dojíká. Rozpíná náruč, žádá, aby se mu obětovala. A Marketa mu odpovídá:

„Zde jsem, Pane, přijmi mě!“

Vracejíc se ke stolku šeptá si:

„Obětovati se jest trpěti. Utrpení, jak tě miluji!“

Středa. Náboženství.

„Pohlédněte, děti sem na kříž. Doufám, že dobře víte, kdo to visí na kříži. Je to ...“

„Bůh Otec,“ přerušil ji kterýsi divoch.

„Ne,“ praví Marketa, nerozčilujíc se, „je to Bůh Syn. Stal se pro nás člověkem, aby nás spasil. Jak se jmenuje vtělený Syn Boží, Růženko?“

„Duch svatý.“

Marketa povzdechla. Sňala se stěny obraz narození Páně.

„Podívejte se dobře. Všechny jistě víte, kdo je to děťátko položené v jesličkách.“

„Ano, ano, slečno, to je Ježíšek.“

„Ták vidíte, že to víte! Jak roztomilý jest Ježíšek, pravda! Jen se podívejte, jak laskavě na vás hledí! A jak je dobrotivý! Když však Ježíšek vyrostl, zajali ho zlí lidé a přibili na kříž, aby ho usmrtili.“

„Ach!“

A v tichu, jež nastalo po tomto soustrastném projevu, ozval se dětský hlásek:

„Chudák, Ježíšek!“

Marketa vyprávěla dětem o Ježíškovi. Všechny zraky byly na ni pozorně upřeny, protože užívala nových, dojemných výrazů, aby jim vše pověděla srozumitelně. Nepodávala jim mrtvé litery, nýbrž ducha, a její slova šla ze srdce.

Vyučovala dále.

„Abyste si vše zapamatovaly, musíte uměti Věřím v Boha. Pomodli se Věřím v Boha, Irmo!“

Irma povstala. Zploštělý obličej s mizivě malýma očkama se ztrácel ve spoustě plavých vlasů. Spustila jak na kolovrátku:

„Věřímboha Otce všemohoucího . . .“

Šlo to jak na drátku. Pak malé klopýtnutí . . .

„Trpěl podkonským pilátem . . .“

„Jak to bylo?“

„Trpěl podkonským pilátem . . .“

„Pod pontským Pilátem . . ., pontským Pontus byla krajina, odkud . . .“

Náhle výkřik vlevo, plesknutí, lomoz:

„Héé—ée—ée, hééé . . . húúúú . . .“

„No, co je zase?“

„Ona mi dala pohlavek, húúú—úúú . . .“

„Prosím, slečno, ona mi namočila do inkoustu cop!“

„To není pravda, héé . . . hééé . . . húúú . . .
Ona začala, dala mi pohlavek !“

„Ty lhářko!“

Nový pohlavek, zápas — sokyně si vjely do

vlasů. Ze zuřivé skupiny, kolem níž se uvolnilo, ozývaly se přerývané výkřiky:

„Počkej, však já to řeknu mamince! Ty darebnice! A půjdu do veřejné školy! Húúú...! Tatínek již povídal! Húúú!“

Po vlasech došlo na dřeváky. Jeden z nich se minul cíle a zasáhl Marketu do tváře. Chtěla se hněvati, ale teď, když sama dostala, nemohla. Vesele se usmívajíc vzala krabičku s odměnami.

„Děti, která z vás přestane první, smí si vybrati.“

To působilo kouzelně. Ihned nastal klid zbraní. Obě litice trochu schlíple, ale s blyštícíma očima se šouraly ke krabičce.

„Já jsem přestala napřed!“

„Já také!“

Marketa je přiměla, aby odprosily jedna druhou, a pak jim dala po obrázku.

Zazvonilo na přestávku. Bylo hodně chladno a pro sníh nebylo možno jíti na dvůr, proto zůstaly děti na kryté verandě. Zdálo se, že rozpustilá mládež se chce zahřáti dvojnásobným křikem a dováděním. Marketa se na dozoru choulila do přehozu, neboť byla velmi zimomřivá. Její duše však ještě víc trpěla mrazem. Cítila se tak osamělá, tak opuštěná v tom hluku! Rozdováděné děti myslely jen na to, aby se vybouřily. Ona byla mezi nimi dozorcem, četníkem a rušitelem.

V tom se potkal její pohled s párem dětských očí, plných smutku; jejich pohled byl zmírněn

utrpením. V tom okamžiku hleděly na ni jaksi prosebně.

„Proč si nehraješ, Lenko?“

Dítě se tisklo do koutka, bledé, skrčené, celé zkřehlé. Sklopilo očka a zas je pozdvihlo k Marketě se slzami.

„Je mi velice zima!“ proneslo plačky, snažíc se slzy setřítí promodralou, zkřehlou ručkou.

Chvělo se zimou a Marketa si povšimla, že za kruté zimy jest oděno jen vetchými bavlněnými šaty.

„Kde máš šátek?“

„Nemám.“

Marketa sňala svůj teplý přehoz, kterého tolik potřebovala, bylať značně náchylná k nastuzení, a mateřsky do něho zabalila zmrzlé děcko, utřela mu kapesníkem s bledých líček slzy a procházejíc se opět v štiplavém mrazu, jenž ji celou pronikal, cítila se zaplavena takovou radostí, že jí bylo u srdce teplo.

Jest večer. Marketa je sama v svém pokojíčku. Poněvadž nebylo vhodného bytu pro světskou učitelku, ubytovaly ji sestry v bývalém nemocničním pokoji vedle sakristie. Dnes pracovala dlouho do noci, protože, nežli se dala do práce, musila opsati noty pro kolegyni, jež na to neměla kdy. Skutečně — musila: Od té doby, co svůj život zařídila podle zásady „zapomenouti na sebe“, cítila neobyčejně, že utrpení jiných jest utrpením jejím a že jim musí působiti radost, má-li býti sama spokojena. Nedo-

vedla nikomu odepřít služby, ani zapomenouti na něčí zármutek, ani viděti nouzi — a nepomoci. Na sebe pamatovala až naposled.

Dnešní oběti, darovaný přehoz, noty opsané pro kolegyni, jež se jimi zítra potěší, ji blažily. Leč byla to přec jen drsná radost pro dvacetileté srdce, byla to radost jiných, ne její. Na ni čekala na stole ještě početnice, zdravotnědná příručka, padesát sešitů, kde opravovala $7 \times 2 = 9$ a $7 + 2 = 14$. Povzdychla si hluboce. Dobře to předvídala! Je to pro ni opravdové umírání.

Kdyby aspoň měla přítelkyni nebo vůbec někoho, komu by se svěřila, aby se trochu osvěžila, aby se cítila podporována a pochopena! Ale je tu jedinou světskou učitelkou, žije mimo společný život, zcela osamocena.

Bloudila zrakem po světnici, kterou nazývala svou celičkou. Byla tak prázdná, tak mlčelivá! Nikdo tu není. Cítila se osamělou. Jedinou její zábavou je ta dětská čmáranice. A najednou ji zachvátil smutek, chlad, tesknost. Marketa vzpomínala na domov, na přítelkyně, znovu na okamžik snila o jiné vábné budoucnosti. Viděla, jak se vše rozplývá jako milý sen. A opět jí napadlo: „Proč, proč to vše, Bože můj?“ A chtěla říci „ne“, chtěla prositi, volati o pomoc.

A přece, Markétka nebyla sama. Byl tu někdo, jenž ukazoval na své srdce a laskavě ji zval, aby na ně položila rozpálené čelo; byla méně osamělá v samotě nežli světáci v nejbujnější zábavě. Marketa to věděla, ale dosud to necítila. Nespojovala ještě dosti vroucně své srdce s Je-

žíšem, aby odolalo bouřím. Někdy ovšem pocítovala přítomnost neviditelného Boha a potom chápala, že má všechno. Ale dnes večer jí bylo příliš smutno, bylo toho příliš mnoho. Slzy se jí draly do očí a pozbývala odvahy.

Povstala tedy, otevřela dveře a prošla místností naplněnou vůní kadidla. Se sepjatýma rukama klesla v kapli před oltářem na kolena, upřela pohled na bílý závoj svatostánku a zvolala: „Ježíši!“ Rozplakala se hořce.

I zde je sama. Vidí jen bílý závoj. Ježíš jí neodpovídá. Rudý odlesk věčné lampy se chvěje na hedvábné výšivce závoje. V kapli, naplněné vonným dýmem, tluče v tajemném svatostánku Srdce, jež ji miluje.

Marketa se modlila . . . Modlila se vroucně. Celá její duše letěla vstříc tomu, jenž zde dlel . . . Najednou v ní procitla víra, víra eucharistická, podivuhodná, zřejmá. Opakovala znovu: „Můj Ježíši!“ A pocítila neznámé štěstí, cítila, že je pozorována tím, k němuž volala. Vnímal, že na ni nehledí jen ze svatostánku, nýbrž zcela zblízka, že se k ní schýlil, a její srdce se hroužilo v nekonečnou uklidňující slast a šeptala: „Můj milovaný Ježíši!“ Opět se rozplakala, ale tentokrát štěstím. Vydechla: „Můj Ježíši, aspoň ty mě miluješ, pravda? Aspoň ty, ty jsi se mnou!“ Zapomínala na všechno, tonula v lásce. Setrvala tak dlouho, odpočívajíc na jeho Srdci. Vzchopivši se, ani nepomyslela na to, aby se poklonila před svatostánkem, cítila, že si Pána odnáší s sebou.

Nyní se jí zdála světnička zcela jinou. Již nebyla pustá a osamělá, byla naplněna tajemnou přítomností. A když Marketa opět usedla k svému jednotvárnému zaměstnání, zdálo se jí opravdu, že má nejzábavnější a nejvábnější práci, a byla by ráda stále opravovala jakékoli úlohy, protože cítila přítomnost svého Miláčka, jenž jí pravil: „Co záleží na tom, co děláš, jen když je to pro mne?“

A poznavši pojednou, že je šťastnější právě proto, že tu není nikoho, kdo by rušil tyto krásné chvílky, povzdechla s úsměvem: „Ó sladká samoto!“

Marketa našla nyní tajemství nadpřirozené radosti, našla vzácnou perlu, o níž praví evangelium, že máme prodati všechno, abychom ji získali.¹⁶ Zakusila na sobě, že, kdo se umí odříkat, umí býti šťasten. Nabyla duševní rovnováhy, vzdala se všeho, obětovala všechno. V své čisté, prázdné světničce, jsouc znavená, osamělá, bez opory, potřebovala Boha. A Bůh přišel, darovav se jí tak, jak toho potřebovala.

Oběť vzbudila lásku a láska toužila po oběti. Tentokrát však to byla oběť radostná a něžná.

Ach, teď se již nebála oběti! Našla svého Miláčka a vzplála v ní mocná touha, aby se stala dokonalou, svatou, aby se mu zalíbila. Zamiloval si ji, protože měla odvahu zapřít se pro něho a protože tato oběť ji očistila a ozářila. Bolest pro ni pozbyla hrůzy, dotekem božské lásky stala se pro Marketu významnou, účelnou, nesmírně drahou. Stala se jí zdrojem radosti. Marketa

okusila slast z utrpení, jak se sama vyjádřila, i lačněla teď více po bolesti než dříve po radostech.

A ta touha po odříkání roznícená láskou vyplnila celý její život. Jedna řeholnice ze Seraingu pravila mi o ní:

„Byla to duše, která toužila, aby se odloučila od sebe samé. Ale nenašla ještě pravé cesty.“

Sbírala utrpení, hledala pečlivě myrhové větvičky, aby je mohla podat v kytičce své ukřižované Lásce.

V noci vstávala, aby mohla navštívit svého milovaného „Souseda“. A na druhý den, majíc duši provanutou líbeznou vůní, necítla únavy.

Z touhy, aby se osvobodila od sobectví, vznikla její láskyplná činnost, stálý nepokoj pro bolest bližních, její všeobecná soustrast, jež byla nápadná každému, kdo se s ní stýkal.

Její světnička vynikala chudobou vpravdě řeholní. Pro sebe nepotřebovala Markétka ničeho, vždy však potřebovala něčeho pro jiné. Své službičky tajila, neboť netoužila po jiné odměně, než aby Pán s ní byl spokojen. Zvláště se cítila šťastnou, měla-li pro svou ochotu nepříjemnosti.

Bolel-li některou z jejích žaček zub, pospíšila Marketa v přestávce do nejbližší lékárny pro utišující lék. Pro sebe by na to nebyla pomyslíla. Jednou o přestávce šla do svého bytu a svlékši spodničku, darovala ji chudobnému děvčátku. Žačky již po ní neházely kalamáři, svou dobrotou dosáhla toho, co by se jí drsností nebylo podařilo.

Škola však ji vysilovala čím dál tím víc, a několik měsíců takového pokání podrylo její slabé zdraví. Pozbyla chuti k jídlu, nemohla spát, byla chudokrevná. Musila nechat na nějaký čas školy, aby se zotavila. Snad se někdo podiví tomu přílišnému zármutku a řekne: „Proč, vždyť jiné jsou také učitelkami, a nenaříkají, ano, jsou velmi spokojeny!“ Ovšem, ale to záleží na výchově, na povaze, na zálibě a na povolání. Některé duše jako by byly stvořeny k chůzi, jiné k letu, a není nic krušnějšího než míti křídla a býti uvězněn v kleci.

Marketa byla stvořena pro úplnou svobodu. Její jednání a názory se vždycky lišily od obvyklých cest; ať ji chtěli vtěsnati do jakéhokoli rámce, vždy bylo co odstraňovati; a to jí působilo bolest a nevoli. Po celý život trpěla tím, že nedovedla udržeti s jinými stejný krok. Nátlak ji zrovna ničil, působil u ní stav nervosního napětí, jež bylo horší než fysická námaha. Škola byla pro ni opravdovou mukou. Toužila vzlétnouti k výšinám, a musila se stále skláněti k nejnižším: k duším ubohých, zanedbaných dětí, musila stále dávat, a nic nepřijímala. Jen milostí se jí toto utrpení mohlo státí snesitelným. Leč milost v ní ještě nedokončila svého díla.

Celý ten rok bojoval u ní smutek s radostí, přirozený smutek s nadpřirozenou radostí. Někdy se stávalo, že přirozenost zvítězila hodně dětinsky. Jednou, když se jí nepodařila pedagogická přednáška, viděli ji hořce plakati. V té době prožila trpké chvílky, cítila se velice nesvou v tomto

nenáviděném povolání. Nikdy však ani slovem neprojevila lítost ani se netvářila zkormouceně. Vždyť *chtěla* trpěti, musila tedy zvítěziti radost a přinést jí pokoj a mír.

Shledali jsme se opět následujícího roku. Svěřila se mi se svým duševním stavem, se svými boji, se svou nerozhodností. „Nevěřil bys,“ pravila mi, „co jsem tam vytrpěla. Jsem však ráda, že jsem prodělala tu dobu zkoušky. Odloučila mě ode všeho a Ježíš mi pomáhal a odměnil mě tak štědře! Hle, jak byl dobrotiv! Obětovala jsem se mu a on mě hned ubytoval vedle sebe, aby mě povzbudil. Ach, jakým útočištěm mi byla ta milá kaplička! Tam jsem ho našla, tam jsem ho poznala a stali jsme se přáteli. Sklonil se ke mně, zdálo se mi, že mi narostla křídla a že se vznáším nad utrpením.“

„... Jak úchvatná jest Eucharistie!“ pravila dále. „Před svatostánkem musíme věřit, pravda? Cítíme, že Ježíš je tu a že nás miluje. Ale řekni, neopouští svatostánek, když se modlíme, aby se k nám přiblížil?“

„Markétko, Pán Ježíš nepřebývá ve svatostánku z lásky k cibori, je tam pro nás, proto ho musíme přijímati v nejsvětější Svátosti. Odtud vychází zář, jež rozjasňuje naše srdce, kdykoli se mu toužebně otvírají. Stávají se pak živými svatostánky a zůstávají jimi tak dlouho, dokud mu dopřávají útulku.“

„Ano, cítím to zřetelně. Připadá mi, že Ježíš, ač neopouští Hostii, je spíš ve mně než v ní. I když spím v své světničce oddělena od něho

zdí, dlí u mne. Jeho přítomnost jest nevýslovně sladká, vpravdě, on jediný nás může vždy a dokonale uspokojiti.“

A skončila slovem nám oběma drahým: „Život je krásný!“

Na svobodě se Marketa zase brzy zotavila jako nemocný v rodném podnebí. Spěchala však, aby opět vzala na sebe svůj kříž. Pudila ji touha po apoštolátě. Slyšela hlas Kristův, jenž ji laskavě k tomu volal.

Přihlásila se o místo, jež se uprázdnilo na škole mariánských sester nedaleko našeho domu.

Tentokrát si přinesla již jakési zkušenosti. Zapracovala se do svého povolání. Bývalá Marketa, již se zcela zřekla, zmizela, a zůstala jen svědomitá, skromná učitelka. Měla již své velmi určité názory o vyučování. Podle nich křesťanská škola měla býti podstatně křesťanská, apoštolská, katechetická. Vyučování mělo význam podřadný. Řekla si prostě: „Jednoho je potřebí dětem i mně; tyto duše jsou mi svěřeny, musím jim vštípit jedině potřebné. Je nutné a stačí to, naučím-li je znáti Boha. Co na tom, budou-li občanská nauka s tělesnou výchovou při tom poněkud zkráceny?“

Zdá se to trochu smělé moudrým lidem, kteří myslí jen na soutěž a na to, aby uspokojili rodiče a inspektora. Při tom chodí raději vyšlapanými cestičkami, nehledajíce nových cest, a království Kristovo pokládají za starý vrak, vlečený beznadějně stoletími.

Ale Marketa byla pevná povaha. Nadpřirozená krása, jíž ovinula své povolání, byla příliš vábná na to, aby se ho chtěla vzdáti. Není to krásné a ušlechtilé chrániti nevinnost dítek, jež mi Bůh svěřil, vychovávat ctnostné dívky, denně brániti zlu a povzbuzovati je k ctnosti? Všichni, kdo vedou duše po cestě svatosti, budou se skvíti jako hvězdy na věky.¹⁷

V jejích poznámkách nacházím toto:

„*Zpytování svědomí.* Představuji si poslední hodinku svých žáček. Každá se jí dočká.

Dejme tomu, že by některá z nich dokonala zítra před mýma očima. Co bych si přála, abych byla pro ni učinila? Co řekne o mně Pánu Bohu? Vzdalovala jsem od ní moudře příležitosti k neposlušnosti, k lenosti, k lehkomyšlnosti, k reptání? Vedla jsem ji k tomu, aby posvěcovala dobrým úmyslem práce, které konala pod mým vedením? Navykla jsem ji ctnostem, sebezáporu, snášlivosti, odpouštění?

Ó Ježíši, kéž bych mohla vždy odpověděti: „Ano, Pane!“

Jejím programem bylo přiváděti božskému Spasiteli duše, používati svého vlivu, aby je získávala pro lásku Boží. Nepovolal ji za tím účelem? Tak jí byla každá vyučovací hodina apoštolátem; bylo jí to snadné, protože žila spojena s Bohem.

Nevyčítala si, přerušila-li vhodně vyučování, aby promluvila o Pánu Bohu, nebo prodloužila-li o nějaký okamžik krátkou půlhodinku, určenou pro náboženství. O přestávce se přidružila k ně-

které skupině dívek, neb si vzala stranou to ono dítě a z jejího srdce provanutého láskou vždy uklouzlo několik vhodných slůvek, jež padala do mladých srdcí jak dobré zrní v úrodnou půdu.

Dokázala, že po nějaké době skoro všechny její žáčky přistupovaly denně k stolu Páně. Vstávala velmi časně, na první mši sv. bývala ve františkánském kostele, kde přistupovala k sv. přijímání, vrátila se k snídání, a na farní mši svaté se zase shledala se svými milými komunikantkami.

Po každé v pondělí večer doprovázela největší ze svých žaček půl hodiny cesty k redemptoristům na schůzi spolku svaté rodiny.

Později jí napadlo něco jiného. Prosila, aby směla připravovati nejmenší dítky k prvnímu sv. přijímání. Po vyučování je shromažďovala na katechismus. Když viděla, že jsou již dobře připraveny, přivedla svou nevinnou četku sama ke Kristu Pánu a přistoupila zároveň s nimi k stolu Páně. Zářila: Byl to dar pro Krista Pána.

Po díkůčinění je vedla do školy. Vyprosila si, aby dostaly po hrnečku kávy. Ale vrátivši se od představené řekla si: „Jen kávu a nic k tomu? Ubohé děti! To že je snídání pro den prvního sv. přijímání?“ A přichystala jim v své třídě slavnostní tabuli s dárky a sladkostmi, s žemličkami a s čokoládou. Posluhovala jim a dala každému dítěti něco na památku. Bavila se s nimi s úctou a s láskou k maličkým, které přijaly do srdeček Krista Pána.

Měla proto nepříjemnosti, šla si však dále

svou cestou. Mezi učitelkou a žáčkami se vyvinul srdečný poměr. Marketa dosáhla od nich všeho, čeho si přála. Naučila je zbožnosti a tím zároveň i poslušnosti, pozornosti, práci, věrnosti v povinnostech a tajemství, jak dobře užívat času. Naučila je tomu tak dobře, že na konci školního roku byla její třída nejlepší. Spoléhala na slova Kristova: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a toto vše vám bude přidáno.“¹⁸

Jinak byla učitelkou velice svědomitou. Nezanedbala nikdy povinnosti pod záminkou zbožnosti. Ano, právě zbožnost ji pobádala, aby se s celou duší oddávala práci, která byla zároveň pro ni křížem, obětí lásky a nástrojem apoštolského poslání. Nesprávně však jednala, že stále pracovala nad své síly. Nikdy nepokládala své přípravy za dosti důkladné a často ji maminka zastihla v noci při práci bledou, ospalou, a musila ji poslati spat.

Její horlivost vynalézala nové a nové vyučovací prostředky. Nevěděla, čeho užít, jen aby vzbudila zájem dětí a předčila školu veřejnou. Vymýšlela povídky, praktické názory, veselohry a pohádková představení, vánoční stromek v třídě, slavnost mikulášskou a kdo ví, co vše ještě.

Své prázdné chvíle ve dne, i mnoho večerů, zasvětila pochůzkám po rodinách, aby pro školu získala nové žactvo. S nezlomnou vůlí působila na rodiče, aby neposílali děti do veřejné školy a ty, které tam již posílají, aby odtamtud vzali.

To byly její první pokusy v apoštolátě a v karitě. Vidouc totiž u těch lidí mnoho mravní i hmotné bídy, byla hluboce dojata. Na druhý den jistě přišla s šatstvem a s potravinami, a získavši si vděčnost rodiny, snadno získala i jejich srdce. Tak jich mnoho obrátila.

V jedné z těch rodin nevykonávali manželé své velikonoční povinnosti již od svatby, tedy již dvacet let. Důraznými domluvami a dobrotou získala je Markétka a přivedla k sv. zpovědi. Druhého dne pak přistoupili k stolu Páně. Byla to chudá dělnická rodina. Marketa zpozorovala, že muž má roztrhané ponožky. Než přišli z kostela, pospíšila k pekaři pro koláče a připravila jim hbitě snídání. Zdálo se jim to snem, když vrátivše se našli doma prostřeno a vedle mužova talířku balíček s novými ponožkami. Chudákovi vstoupily slzy do očí. Oba byli dojati tou andělskou dobrotou, jež rozhodla o změně jejich života. Zůstali od té doby dobrými křesťany.

To byl počátek Marketina velkého apoštolátu. Marketa stávala se již budoucí Kristovou misionářkou a svatý abbé Detroux, tehdy farář u sv. Markety, říkával o ní s úsměvem: „To je můj třetí kaplan!“

V té době vstoupila do třetího řádu sv. Františka, v němž dokonale uskutečnila ideál odříkání a serafínské lásky.

Přirovnáme-li tuto vzornou učitelku k Markétě, jaká byla před dvěma lety, k Markétě toužící po světské kráse a po duchaplnosti, k Markétě,

jež se domnívala, že může žít ve vybraných kruzích, pro niž již jméno učitelka bylo trpké jako smrt: jaký kus cesty urazila v té době! „Ubohé dítě!“ řeknou světáci. „Jaký úpadek!“ — „Jaký vzestup,“ řeknou ti, kdo chápou, „a jak šťastná duše, která se tak povznesla!“ Vskutku, byl by to býval úpadek, kdyby bez vyšších pohnutek byla opustila pro školu svůj první ideál. Ale Markétka se sice změnila, leč nepoklesla. Povznesla se jen nad světské požitky i nad trampoty učitelské, neboť jí teď na nich nezáleželo. Život šel mimo ni.

Její pravý život, její skutečná činnost a zaměstnání se pohybovaly ve vyšších oblastech, kde duše nalézá Boha, spojuje se s ním a s ním se povznáší nade všechno. Povolání, práce i odpočinek, radost i bolest, čest i pohrdání, měly u ní stejnou cenu, protože dovedla vkládati do všeho touž lásku a získávati ze všeho tytéž milosti.

Markétka zapomněla na to, co dříve milovala. Sny, naděje, touhy, vše prchlo tak daleko, že ji nemohla roztrpčiti již ani vzpomínka. Její radost však byla zakotvena v lásce. Nejmenší návrat k sobě samé, nejmenší sestup k zemi — a hned by byla krutě pocítovala, že se nezměnila, a byla by se cítila velice nešťastnou.

Mívala ještě slabé chvílky a trpívala návaly bolestných otřesů duševních. Ještě netrpěla tak dokonale, aby se povznesla nade všechno utrpení.

Musila přetrpěti novou zkoušku, v níž by se

konečně setřely poslední stopy samolásky, aby
se její duše zcela čistá a volná mohla povznést
k výšinám lásky.

IV

ZKOUŠKA OHNĚM

Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej.

Mat. 10, 39.

1. Smírné oběti.

O vánocích r. 1913 navštívila mě Markétka v klášteře v Turnhoutu.

Byla oděna po černu; z vyhublého obličeje pohlížely na mne její oči mnohem vážněji a klidněji než dříve. Otázala se mě s veselým úsměvem:

„Co mám dělati teď? Nemám ještě mysliti na klášter?“

„Možná, Markétko, podle okolností . . . Podívejme se, jak je to s tvou láskou ke Kristu Pánu!“

„Ale . . . ale . . .“

Zdálo se, jako by se pohledem byla ponořila do svého nitra. Přivřela oči a šťastný úsměv ozářil její lehce zruměněné líce. Když na mne opět pohlédla, zářily jí oči ještě tímto úsměvem. Četl jsem jí v pohledu:

„Víš přece, že se o takových věcech nemluví!“

Musil jsem ji dovedně přiměti k tomu, aby se mi přiznala. Konečně se mi svěřila a její přiznání mě velmi překvapilo.

Snad ze všech povolání právě v povolání uč-

telském je nejtíže udržovati stálé spojení s Bohem, protože toto povolání vyžaduje ustavičné pozornosti. Řeholní učitelky to dobře vědí a těžce pociťují tuto nesnáz.

Markétka to nezkusila. Od procitnutí takřka po celý den byla ponořena v láskyplné spojení s Bohem, klidné i horlivé zároveň, jež udržovala bez námahy. Pracovala pod pohledem Božím, majíc na zřeteli toliko jeho zalíbení. Tak se její práce stávaly modlitbou a každý její čin úkonem lásky.

Pokládala to za nejpřirozenější věc na světě a velice se podivila, když jsem jí řekl, že se to vyskytuje zřídka. Tento život ve spojení s Bohem byl jí tak přirozený jako dýchání.

Ovšem, tu a tam bývaly mezery v této ustavičné modlitbě, jak se mi s povzdechem svěřila. Ty nedobrovolné nevěrnosti se jí zdály něčím velkým a pokládala je za hřích proti lásce, jímž Krista Pána zarmucuje, a prosila mě, abych se modlil za ni a za její obrácení, aby se konečně stala pravou snoubenkou Kristovou.

Jakého úsilí a sebezáporu bylo asi s počátku potřebí k tomuto spojení s Bohem! Jak rozhodná a pevná byla její snaha, když tak rychle přetrhala všechna pozemská pouta, a jak mocná láska, když způsobila takové odříkání!

„Poslyš, Markétko, holubičko, již rozpjalas perutě. Netřeba již, abych tě učil létati, třeba jen podporovati tvůj vzlet. Co však tě povzneslo nad pozemský život? Oběť, není-liž pravda?“

„Ano, od té doby, co jsem se odhodlala ze-

mřítí, jaks mi pravil, umím žítí. Vzpomínáš si, jak jsem plakala a váhala? Jak jsem bojovala? A přec jen ta oběť mě zachránila.“

„Nuže, dalším obětováním se spojíš s Bohem ještě vroucněji. Ještě nejsi, sestřičko, světicí, do toho máš ještě daleko. Pravilas, že jsou ještě mezery, že ve škole a při práci zapomínáš ještě někdy na Boha. Ještě ses dosti neodloučila od práce. Vidíš, to je zbytek samolásky a ten je příčinou těch slabostí.“

„Ach, ano, cítím, že v mé roztržitosti vězí vždy neumrtvené sobectví.“

„Musíš tedy sobectví přemoci novým odříkáním. Nelekám tě?“

„Ach, ne, teď jsem již jiná než dříve.“

„Dobře. Domnívám se, že při svém duševním stavu a při svém způsobu života budeš zatím míti k obětem více příležitostí ve světě než v klášteře. Později uvidíme. Možná, že tě sám někdy pošlu do kláštera. Teď však pokračuj v umrtvování, vyhledávej nová utrpení, nové poddanství, uprav si život tak, aby cele spoutal tvou svobodu, tvé myšlenky a náklonnosti, ať z tebe již nezůstane nic. Až dáš vše, zemře samoláska hladem.“

Hledal jsem vhodný výraz. Pomohla mi.

„Mluví se o smírných obětech. Co vlastně to je? Nenavrhuješ mi to také?“

„Ano, právě to! Smírná oběť je duše milující, jež vidouc Krista na kříži, tak jest uchválena jeho bolestí, že ho nemůže viděti trpěti samotného, a chce býti ukřižována s ním. Je to

duše velkomyslná, která vědouc, že člověk „má na svém těle vyplňovati to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest Církev“, ¹⁹ obětuje se s ním nebeskému Otci na smír za vykoupení světa. Je to duše, která lační po utrpení tak horlivě a s takovou láskou jako jiní po radostech a jejíž jedinou radostí je trpěti se Spasitelem a pro něho. Smírná oběť obětuje se každého jitra s věčnou Obětí na oltáři. Jako kadidlo stravované ohněm vystupuje i její oběť jako líbezná vůně k nebesům a padá zpět na svět jak občerstvující rosa. Jen tyto duše vedou život vpravdě krásný a užitečný, napodobující dokonale život věčné Oběti smírné. A tento apoštolát kříže, jenž byl především apoštolátem Kristovým, jest jediný apoštolát, jediná síla, která udržuje a zachraňuje svět.“

Poslouchala mě zamyšleně.

„A jak mám uskutečniti takový život? Jak si to mám zařídit v praxi?“

„Především hledej oběť. Máš jich už mnoho, ale to není ještě dosti. Vyplň ještě prázdné chvílky, které věnuješ sobě, četbě, svému obleku, přítelkyním. Přičiň se, abys mimo dosavadní práci našla ještě nové apoštolské dílo, jež by tě cele zaujalo, jež by bylo dosti nevďěčné, trapné a nijak ti nedopřávalo času, aby ses zabývala sebou. Musíš se zřici každé radosti, každé touhy, každé myšlenky, jež by nebyla jen pro Boha. Musíš se v něho zcela ponořiti.“

Každého jitra při mši svaté obětuj se s ním zároveň, nejen všeobecně a neurčitě, nýbrž uvě-

domujíc si určitě všechny bolesti a kříže, které tě čekají toho dne.

A protože jsi příliš slabá na to, abys zraňovala své nitro sama, pros Boha ustavičně a z celého srdce: „Můj dobrotivý Spasiteli, prosím tě, dej mi trpěti!“ Je to modlitba hrdinná, neboť Bůh vyslýchá všechny, kdo o to prosí opravdově. Kalich, o nějž požádáš, bude ti podán, a užasneš nad jeho trpkostí!“

„Děkuji . . . Prosím tě, smím smím nositi kající pás?“

„Hm . . .“

Zdála se mi tak slabá a pobledlá! Již jsem chtěl říci „ne“, tu mě předešla:

„Prosím tě, dovol mi to . . . abych mohla říci zpovědníkovi, že nemáš nic proti tomu. Což pak je to něco tak hrozného?“

Podívala se na mne tak prosebně, že jsem povolil.

„Budiž, sestřičko, ale s měrou! A svému zpovědníkovi to řekni! Kající pás je ostatně stará křesťanská zbraň, která se za naší doby až příliš zanedbává. Chtěli bychom se státí světci, a žítí při tom jako v bavlince. Nevím však o světci, který by takto byl došel svatosti.“

Na chvílku jsme se oba zamlčeli. Markétka asi přemýšlela o něčem důležitém. Konečně mi řekla:

„Poprosil bys zítra některého z kněží, aby mě se sv. Hostií obětoval na oltáři v oběť smírnou?“

„S radostí, sestřičko!“

Kněz, jenž druhého dne obětoval Markétku

v oběť smírnou, nikdy se nedověděl, jak čistá a hrdinná byla tato oběť a s jakým zalíbením Bůh na ni pohlížel.

2. *Flámská besídka.*

„Přičiň se,“ pravil jsem Markétce, „abys mimo dosavadní práci našla ještě nové apoštolské dílo hodně obtížné, hodně nevděčné a vysilující, aby v něm zmizelo všechno.“ A Markétka je našla brzo.

Bydlela s rodiči v Hesbayské ulici proti františkánskému klášteru. Mezi organisacemi, jež františkáni řídili, zvláště zajímavou a apoštolskou byla Flámská besídka.

Jako všechna průmyslová města má i Lutich mnoho cizího dělnictva, takže toto město, většinou valonské, má přes 50.000 přistěhovalých Flámů. Nejsou to ovšem vyšší třídy flámské společnosti. Glain, Ans, Montegnée, Saint-Nicolas, předměstí to nedaleko kláštera, jsou obydlena většinou horníky, dělníky továrními a železničáři.

Po válce se poměry těchto přistěhovalců poněkud zlepšily, ale tehdy nebyl jejich osud záviděníhodný. Majíce obyčejně rodiny velmi četné, bydlili ve velmi těsných bytech, mluvili nesrozumitelným nářečím, nedovedli hájiti svých zájmů a každý je vykořisťoval. Mnohojich vystoupilo z Církve a zapadlo do socialismu. Opuštěnost, rušivý vliv hutí, noční práce, bída, nestálé jejich postavení byly příčinou, že po-

hlíželi na náboženství jako na přežilou vzpomínku z domova.

Redemptoristé a františkáni se snažili poskytnouti jim pomoc a zorganizovali jich několik set. Tak měli Flámové své mše svaté, svá požehnání a kázání, spolkovou místnost, knihovnu, své slavnosti a svou pokladnu na podporu chudých členů. Měli i svou poradnu, kde se jim dostávalo rady a pomoci, jíž dříve neměli. Cítili se tak méně opuštěnými, byli jako doma a naučili se znova i zbožnosti, kterou po odchodu z domova zanedbávali.

Tento podnik měl mnoho překážek. Bylo nesnadno získávati nové členy a jen ustavičnými pochůzkami bylo možno udržeti je v besídce; jen malý hlouček byl besídce trvale věrný. Apoštolát mezi těmito dělníky, většinou hrubými, nedůvěřivými, otupělými bídou a nevědomostí, vyžadoval neustálého odříkání od apoštola, který se mu věnoval opravdově.

V této době byl ředitelem besídky páter N., kněz vskutku apoštolsky horlivý, jenž se dílu věnoval po šest let s obětavostí podivuhodnou. Ještě dnes obyvatelé těchto čtvrtí vzpomínají na toho kněze, jak od rána do večera procházel příkrými uličkami s dvojím nákladem; s balíky pod paží a s balíčky v kapsách.

V mnoha flámských rodinách, a právě v těch nejchudších, vyprávěli mu s úctou a vděčností o jakési slečince Markétce, jež také chodí do rodin v této čtvrti. Jednoho večera se dověděl v sedmi různých bytech, že téhož dne tam byla

také. Překvapen a zvědav se tázal, kdo asi je tím andělem Božím.

Jednoho dne mu řekl bratr vrátný:

„Důstojnosti, pokuste se, abyste pro besídku získal Markétku.“

„Kdopak je ta Markétka?“

„Vy ji neznáte? Slečna Lekeuxová.“

Právě tehdy potřeboval páter N. někoho, kdo by řídil pěvecký sbor. I navštívil naši maminku.

„Umí slečna Marketa hrát?“ tázal se.

„Umí, Důstojnosti, ale nemá na to chuděrka kdy. Pracuje příliš: pro školu, pro děti a pro svou chudinu.“

Po této odpovědi kněz zaváhal. Přece však se osmělil:

„Potřeboval bych velice někoho, kdo by řídil sbor a hrál na harmonium. Tím více, protože dosavadní ředitelka kůru musí od nás odejít.“

„Když se to Marketa dověděla, nabídla se mu ochotně k řízení sboru, ale hned se ho otázala:

„A smím dělati, co chci?“

Poznala, že tu najde, co hledá, aby se mohla obětovati. Pěveckým sborem se dostane do besídky a octne se uprostřed apoštolské práce. Půjde k ubohým Flámům, dělníkům a sociálním demokratům, aby jim prospěla. Její horlivost se otvírala neomezené pole, práce ohromná, vskutku vysilující, a nejlepší žeň odříkání.

To bylo v květnu 1914. Pěvecký sbor se tehdy skládal z několika výrostků a z malé skupiny

dospělých žen a mužů. Neměli právě velkého hudebního nadání. Když se Marketa octla před těmito lidmi, kteří nevypadali nijak umělecky a zvědavě si prohlíželi novou ředitelku kůru, obracela rozpačitě listy v hudebních skladbách dosud jí neznámých a tázala se v duchu sebe samé, kde začít.

Pokusila se zahrát na harmoniu. Ale akordy se jí nedařily. Dala si zazpívat některé dosavadní písně, ty však se jí zdály jednotvárné. Proto si umínila, že najde něco jiného.

Příští neděli přinesla dvojhlasou píseň. Ale zkouška dopadla bídně. Nešlo to, hlasy se nemohly shodnouti.

„Snad to nechcete zpívat?“ tázal se páter N.

Co dělati? Byl již čas na požehnání. Musili se tentokrát ještě spokojiti starou oklepanou písničkou. Nebyl to začátek právě skvělý.

Markétka poznávala, že musí získávat nové členy, aby sbor oživila. Přičinila se o to. Jediným výsledkem její snahy však bylo, že poznala, jakou slastí je, jsme-li hrubě odmítáni.

Na neštěstí pokusila se též získati děvče, jež bylo již členkou valonského sboru. Z toho vznikla neshoda mezi oběma organisacemi.

Přemítala sem tam, jak by se dostala z těch nesnází. Chtěla přiměti bývalé členy sboru, aby přišli pomoci. To však jí málo prospělo. Rozhodla se tedy, že si vezme na pomoc „malé“ Pozvala je, aby ji po vyučování doprovodily ze školy domů. Podarovala je cukrovinkami, nechala je vypovídati se, otázala se jich na adresy

a snažila se získati je pro besídku. Nejpatrnějším výsledkem byla však zas jen žárlivost.

V té době jí uložil páter N., aby navštívila několik rodin. Když tam viděla tolik bídy, sevřelo se jí srdce soucitem a počala se úplně odvádati péči o chudinu.

Ale když u nich postřehla mnohem hlubší bídu duševní, pocítila nutnost, obvázat i tyto rány, a tak přišla na svůj zvláštní způsob apoštolátu. Co jí konečně záleželo na hudbě? Duše bylo třeba zachraňovati a přiváděti ke Kristu. Proto se od té doby snažila přivést k františkánům co nejvíce duší, ať již měly smysl pro hudbu nebo ne. Pěvecký sbor byl jí jen vnadidlem pro vyšší účel. Tento úkol byl ovšem ještě mnohem obtížnější, ale což na tom?

Nejprve se obrátila na ty, kdo jí byli povinni vděčností. Brzo však poznala, že byli mnohem ochotnější bráti než dávati. Úsměv vzbuzený dárky ihned zmizel: „Není, slečinko, kdy! Máme práce ažaž!“

„Ale jděte, v neděli přece nepracujete! Však vám Pán Bůh tu hodinku nahradí!“

„Ale našinec se ve zpěvu nezná.“

„To nevádí! Přijďte na požehnání aspoň poslechnouti!“

„Ale . . . víte, nechodíme do Hesbayky.“

Ať naléhala, jak chtěla, jen maličko se jich dalo pohnouti. Po dvou měsících konečně získala několik, většinou děti, a skoro všichni byli nevěrci.

Nebyla příliš uspokojena výsledkem své výpravy.

„V neděli přijde několik nováčků,“ oznámila. „A proč?“ volaly děti. „Je nám nejlépe samým. Což nezpíváme dosti pěkně?“

„Ale jděte, o to nejde. Musíte je pěkně přivítati. Jestliže ne, nesměly byste pro mne choditi do školy.“

Ani staří členové besídky nebyli nadšenější. Marketa je žádala, aby byli shovívaví. „Přičiňte se přece, abyste mi aspoň trochu pomohli,“ pravila jim. „Vždyť sem nechodíme jen pro zpěv, ale abychom činili dobro, ne? Hleďte, přivedeme-li do sboru co nejvíce lidí, a budeme-li je míti v besídce, na požehnání, na mši svaté, můžeme je obrátiti. Spoléhám na vás, že mi opatříte nové adresy, zejména takových lidí, kteří nechodí na mši svatou.“

Příští neděli přicházeli nováčci. Marketa se naučila na přivítanou několika flámským větám.

„Těší mě velice, že jste přišel!“ pravila prvnímu příchozímu. Muž odpověděl tupým úsměvem.

„Uvidíte, jak se pobavíte!“ pravila dále. Muž se opět usmál.

Marketa se nezmohla již na nic více a tak tu stáli proti sobě, ona v rozpacích, on otáčeje v hrubých prstech čepicí.

Na štěstí se přihrnula jakási žena. Marketa jí tiskne ruku:

„Dobrý den, paní Schoonjansová, těší mě velice, že jste přišla!“ Totéž mlčení. Marketa je jak na skřipci. Kyne jim, aby šli dále, a přijímá další hosty. Mluví stále totéž a poznává, že se

naučila příliš málo : „Těší mě velice, že jste přišel — Pobavíte se —“ Cítí, že je směšná. Nováčci se uchýlili do kouta jako novobrancí před prohlídkou a nijak se nezdálo, že by se bavili.

„Promluv trochu tamhle s tím člověkem,“ pošeptala k jednomu děvčeti. „Podívej se, jak chudák hledí do prázdna.“ Snažila se, aby seznámila staré členy s novými. Rozpředl se hovor, děti se daly do hry, brzo z toho byla vřava.

Marketin pohled bloudil minutku po té sebrance : mužové kouřili ze svých lulek, bavíce se po skupinách. Jakýsi horník dodával své řeči důrazu mohutným odplivováním, ženy pronikavě štěbetaly, děti běhaly a porážely se — a na ni se hledělo s prázdným úsměvem.

Poznávala velký rozdíl mezi nimi a sebou, a když si řekla, že ona, mladá blouznilka, by měla tyto lidi pobaviti a naučiti je zpívati, vniknouti jim do duší, učiniti z nich křesťany, cítila svou slabost a zdálo se, že nikdy nenajde slova, jež by jim pověděla, . . . a nejraději by byla utekla.

Skupina starých členů stála zaraženě v koutě a reptala.

„Poslyšte, Markétko, to je strašné ! Co jste si to sem přivedla ?“

Zasmála se srdečně : „To jsou zbloudilé ovečky !“

„Spíš prašivé . . .“

„Inu, tak tím lépe ! Vyléčíme je z prašiviny !“

Ale potichu se tázala sebe samé, jak to dokáže. Věděla však, že není sama a že Kristus Pán žádá od ní jen oběti a lásky, aby je obrátil.

„Pozor, začneme!“ volá.

Özbrojivši se taktovkou, zaklepala na stojan, aby přerušila vřavu.

„Drazí přátelé,“ spustila po flámsku, „zazpíváme si píseň.“ Měla směšný přízvuk. Flámové se smáli. Zajímalo je velice, jak se ta slečinka pokoušela vyjádřiti jejich mluvou. To byl první úspěch.

Když však měli začít píseň, jako by všichni byli oněměli; neodvážili se. Marketa se marně namáhala, aby jim dodala odvahy, zpívajíc také sama se všemi možnými pohyby. Nic je nemohlo pohnouti, aby otevřeli ústa. Jen stará garda hřměla. Konečně se k nim přidal jeden z nováčků a s očima upřenýma na Marketu napodobil všechny pohyby jejích rtů. Z úst však mu nevyšlo ani hlásku. Dobrák, neznal vůbec not, ale chtěl aspoň dělati, jako by zpíval.

Marketa hledala v svém sešitě něco snadnějšího.

„Stránka patnáctá!“ pravila.

Nerozuměli jí.

Sousedka jí to našeptala po flámsku.

Marketa to opakovala po ní tak rozkošně, že posluchači věděli právě tolik jako dříve.

Usmála se a nakreslila číslo prstem ve vzduchu.

Tentokrát se odhodlali někteří uplatnili své hlasy, ale nemohli se dosti odvážiti. Protahovali zpěv, nedodržovali tempa. Marketa povzbuzuje, jak může.

„Rychleji, rychleji!“

Ted' však to šlo úprkem. Jeden hlas honil druhý jak o závod. Zaplétaly se, jeden po druhém přestával a na konec zmlkli všichni jak ryby.

„Moc dobře, slečinko, netaktujete,“ pravil jakýsi muž, který se v tom znal.

„A jak se to dělá?“

Muž jí to ukázal a Marketa začala znovu. Poptala však takt a s ní celý sbor.

Na čele se jí perlil pot. Páter N., jenž přišel na cvičení, jí upřímně litoval. Radoval se, vida Markétku, a divil se její obětavosti. Chápala velmi dobře a zcela v jeho duchu apoštolský účel besídky. Nemohl se však ubrániti myšlence, že trochu přepíná.

Marketa se tvářila spokojeně, ač jí bylo všelijak. Co pomůže všechna dobrá vůle, vidí-li člověk tolik tuposti a cítí-li se tak sláb! Na požehnání zastřela si tvář rukama a stále ještě slyšela ten zpěv, jenž byl dnes horší než jindy, a bylo jí velice do pláče.

Po požehnání se musila se svým znamenitým sborem opět vrátiti do dusné síně, plné odporného tabákového zápachu, aby něco nacvičila na příští neděli, aby promluvila s rodiči, vyslechla jejich nářky, poznačila si různé jejich potřeby a pohrála si s dětmi. S vlídným úsměvem se velkodušně obětovala všem až do sedmi hodin, luštila s dětmi hádanky a hrála si s nimi „všecko lítá, co má peří“.

Když všichni odešli, přistoupil k ní páter N. a tázal se, usmívaje se zpola soucitně, zpola pochybovačně:

„A myslíte, že to tak půjde?“

Ano, sama se v duchu táže, půjde-li to. Před knězem však se vzchopila a odvětila :

„Pokusíme se, Důstojnosti.“

Příliš povzbuzující ovšem jeho otázka nebyla.

Marketa byla tak vysílena, že doma nemohla ani večeřeti.

„Jdi spat, miláčku,“ pravila maminka, jíž bylo Markétky velice líto.

„Spat ? A co příprava na zítřek, maminečko?“

Pružně vyskočila, objala své staroušky s laskáním a s radostným úsměvem a odebrala se k svým knihám. Ale když se octla mezi školními knihami a flámskými učebnicemi, na něž ještě neměla kdy, mezi svazky notového papíru a všemi těmi poznámkami, které jí připomínaly bídu, o niž se musila postarati, padla jí na duši těžká chmura. Oděv jí načichl odporným zápachem tabákovým. Vzpomínala protivné schůzky, drsných obličejů, svého pocitu slabosti před nimi, strašlivého zpěvu na požehnání, vzpomněla i na otázku pátera N., která byla korunou všeho.

„Nač to všechno?“ tázala se. „Prospěla jsem nějak těm lidem ? Všechno bylo tak vynucené ! Jak jen probuditi jejich zájem ? Jak jen získati jejich srdce a přetvořiti je ? A přijdou opět vůbec ?“ A přistihla se při myšlence : „Ne, opravdu, to pro mne není !“

Otevřela evangelium, přečtla stránku a zamýšleně zavřela oči. Uvažovala : „Ó můj Ježíši, Pane nebes i země, ani pro tebe to nebylo, abys dělal stoly a nářadí v truhlářské dílně, nebyls

k tomu, abys vyprávěl podobenství galilejským venkovanům, ani k tomu, abys umřel mezi zločinci na popravišti. Ale tys tomu chtěl a sám sis to vyvolil. A já, tvá nepatrná učednice, bych chtěla něco jiného? Ó Kriste Pane, hotovením náradí, vyprávěním podobenství a smrtí na kříži jsi spasil svět. Tato metoda je tedy pravá metoda, metoda tvá, a jediný apoštolát. Což na tom, co děláme? Co záleží na viditelném úspěchu a na útěše? Jen na lásce záleží. Trpíme-li, nedaří-li se nám dílo, vážne-li nám vše pod rukama, dobře, apoštolát bude tím požehnanější. Tu jsem, Pane můj! “

A dobrá ta duše vyplňuje třídník : Násobení čísel desíti. Druhé oddělení : Dělení čísel stem.

A pocituje při tom velkou vnitřní útěchu.

V srpnu 1914 byl učiněn na Lutich první nepřátelský útok. Sín Flámské besídky byla přeměněna v nemocnici.

Marketa, jako by to byla tušila, právě toho roku chodila do ošetrovatelského kursu Červeného kříže — podivno, kde na to vzala čas — a nabyla vysvědčení jako ošetrovatelka nemocných. Nabídla své služby a ujala se nové úlohy s obvyklou, přílišnou horlivostí. Brzo byla v nemocnici u jezuitů, hned zas u františkánů, a trávila tam i noci. Domů jen doskočila, aby si vzala, čeho potřebovala, a aby potěšila rodiče. Úzkost jim hleděla z očí. Dva bratří již odešli do pole a třetí měl jíti za nimi.

Jistě tehdy v ní povstala myšlenka na největší

oběť jejího života. Marketa nemohla nikoho viděti trpěti, tím méně své nejdražší. Viděla-li bolest, neznala její velkodušnost mezí, a v těch dnech všeobecného hrdinství se její srdce šířilo.

Dne 5. srpna jsem přišel z kláštera domů, abych se připravil na cestu. Marketa nebyla doma. „Po celé dni je mezi chudinou a mezi zatvrzelými hříšníky,“ pravili mi. „Teď právě ošetřuje nemocné.“

Druhého dne ráno jsem ji viděl na okamžik, zde na zemi naposled. Svítalo, auto čekalo, aby mě odvezlo, a ona se právě vracela od františkánů.

Byla bledoučká a temné kruhy pod očima prozrazovaly, že je neobyčejně unavena. Jakmile mě však spatřila, přiskočila radostně. Přivítali jsme se. Markétka zašeptala:

„Stalo se . . . Obětovala jsem Kristu Pánu vše . . . Modli se za mne, abych jej velice milovala.“

„Tak, tak, Markétko, na shledanou! Modli se za mne!“

Zahleděla se za mnou se záhadným úsměvem a pravila:

„Vrátíš se, uvidíš!“

Řekla to s přízvukem tak zvláštním a s tváří tak přesvědčivou, jako by to byla věděla z jistého pramene. Není pochyby, že se již dávno za nás obětovala. Tehdy o tom ještě nemluvila s nikým. Možná, že ještě nevěděla, jak bude její oběť přijata. Věděla jen, že jest obětí. Celý svůj život položila na oltář, život, jenž beztoho jí už ne-

náležel, jež den po dni, minutu za minutou obětovala Bohu. Sobě neponechala nic.

Po prvních dnech zmatku začal apoštolát znovu.

Marketa opět konala návštěvy v bytech. Získávati nové členy bylo čím dál tím těžší. Skoro všude narážela na zaujatost a na netečnost, již nebylo možno překonati.

Když se jednou, vyčerpavši seznam svých známých, zastavila za soumraku k smrti jsouc unavena na křižovatce před prahy, s nichž ji pozorovaly hrubé, neznámé postavy, tázala se v duchu sebe samé, jak jen provede svou úlohu a zda nebyla pošetilou, že se ujala té práce. Znovu si uvědomila, že je příliš ostýchavá a že se nedovede těm lidem přizpůsobiti, ani otrásti hrubou a ztrnulou povahou těchto dělníků.

Ale ona chtěla. Jdouc opět vedle skupiny lidí, kteří mluvili flámsky, zastavila se a pravila důvěřivě :

„Jste také ve Flámské besídce?“

Hleděli na ni zaraženě, tázavě, ale mlčky.

„Či ani neznáte Flámskou besídku u františkánů?“

Jakýs dělník s dýmkou v ústech a s pěstmi v bok pohlédl na ni a otázal se souseda :

„Flámská besídka? Co je to?“

Soused pokrčil rameny. „To je Hesbayka,“ pronesla lhostejně jakási žena.

„Ano, tam je to,“ odvětila Marketa, „v Hesbayské ulici. Je tam pěkná zábava, chodí tam

samí Flámové. Přijďte se v neděli podívat! Budu vás čekat ve dvě hodiny.“

A všude, kde slyšela mluvit flámsky, se zastavovala u skupin, jež se bavily mezi dveřmi domů, a přátelsky, ale poněkud neobratně pozdravujíc flámsky *goeden avond* — dobrý večer! — tázala se vždy stejně:

„Chodíváte též do Hesbayské ulice?“

Tak se dodělala jakéhos takéhos výsledku. K těm, kdo se jí zdáli přístupnější, vracela se příštího dne, ano i třikrát nebo čtyřikrát za týden.

Ale příští neděli nepřišel z nich do besídky skoro nikdo.

Marketa však nepozbyla odvahy. Nesměla jí pozbyti, vždyť pracovala z lásky, a láska je všeho schopna, protože věří, že „všechno je možno milujícímu“. ²⁰

Její dobrota vynalezla účinný prostředek. Marketa se počala v rodinách zabývat dětmi. Hýčkala je, brala na klín, hrála si s nimi jako maminka, vábila je k sobě množstvím cukrovinek, aby je naučila katechismu a získala pro pěvecký sbor. Tím si dobyla přízně rodičů. Přicházeli si po odpolední zábavě pro děti a mnozí si také navykali zůstávat v besídce. Po úsilí několikaměsíčním měl sbor na šedesát členů. Padesát jich bylo nových, mezi nimi někteří velmi pochybní, staří socialisté a dívka ne právě bezvadné pověsti.

Pro takové členy se strhl veliký pokřik. „Nezůstanu ve sboru, bude-li tam chodit taková,“

řekla jedna. — „Vždyť vede špatný život!“ „Matka mi nedovolí ani na krok, doví-li se to,“ pravila druhá. — „Pokazíte tím všechno!“ křičeli na Marketu se všech stran. „Co bude z našeho sboru?“

Marketa jim vysvětlila, že, nebudou-li se dobří lidé nikdy chtít stýkati se špatnými, nikdy jich neobráti; že právě proto je sem přivedla a že musí míti s ubožáky tím větší soustrast, čím jsou bídňější. Ale zaujatost byla příliš velká, a Marketa nemohla vždy zabrániti, aby se na nově příchozí nehledělo spatra a aby se jim nevyhýbali. Cítila se příliš osamělou v boji proti všem.

Páter N. ji nechal jednati. Povzbuzoval ji, radil jí, ale celkem se choval zdrželivě. Marketa se řídila směrnicemi, které jí vytkl. Páter N. však nebyl bez obav, Marketa postupovala příliš rázně, příliš pohrdala postupem obvyklým. Musil často zakročovati a mírni její velkou horlivost. Netušil, jak bolestně se jí po každé dotýká. Přijímala vše vesele, jako by jí to nebylo nic. Ale tím zastírala jen svou velkou citlivost. Kdo ji dobře znal, věděl, že se jeví nejveselejší tehdy, když nejvíce trpí. Tím mnohé oklamala.

Pokračovala však statečně, i když bez úspěchů a bez uznání. Každé protivenství jí bylo jen novým popudem vpřed.

Jednoho dne posbírala všechny bosé děti, které si hrály ve stružkách po glainských ulicích, a přivedla je do sboru. Byl z toho neuvěřitelný zmatek. Zpěv, jenž beztoho již hrozně utrpěl

vpádem tolika „divochů“, podobal se nyní opravdu řevu černochoů při tanci, takže již musil zakročiti sám páter N.

„Pro Boha,“ pravil Marketě, „nenechte přec ta děcka zpívat! Vždyť zpívají něco docela jiného!“

A po besídce jí dal najevo velkou nespokojenost.

„Prosím vás, postarejte se, aby to bylo aspoň slušné!“

Rozhodla se tedy, že si bude děti v týdni bráti domů. Opakovala s nimi, poučovala je, snažila se odvykati je hrubosti, aby to v neděli „bylo aspoň slušné“.

Znenáhla byl celý život Markétčin vyplněn a vyčerpáván dobročinností. Práce jí rostla pod rukama. Všichni ti dobří lidé měli své trampotky a starosti. Marketa se nad nimi slitovávala a ujímala se jich. Neměla ani chvilky volné. Škola, katechismus, zpěv, pochůzky po dělnických čtvrtích, návštěvy, pochůzky k úřadům, aby někomu opatřila práci nebo podporu, to vše zcela vyplňovalo její čas.

Večer, když již vše spalo, opisovala ještě dlouho do noci noty. „Nesmíme odměřovati svých námah,“ říkala, „a pak — práce se sama neudělá.“

Ne tak tělesné utrpení a námahy, ale horlivost právě v této práci, jí tak protivné, vyčerpávala ji úplně. Jak často sedávala dříve horlivě a nadšeně dlouho do noci nad zajímavou četbou nebo nad studiem . . .! Taková únava jí bývala

milou, necítla ji. Ale toto! To se jí tak protivilo!

Když však jí bylo nejhůř, poklekla před Ukřižovaným a rozjíkala tak dlouho o jeho bolestech, až se opět cítila šťastnou právě pro své utrpení.

3. Kristova odpověď.

Marketa hledala utrpení a našla je. Modlila se o ně a Bůh ji vyslyšel.

Snad by se někomu zdálo, že tato povolnost Boží je krutá. Je to však milost, a jest jí potřebí, aby se vykonalo mistrovské dílo — posvěcení duše. Bůh dobře ví, že v chorobě, kterou trpíme od prvotního hříchu, je bolest jediným lékem. Protože se nám však ruka chvěje, máme-li si sami proříznouti vřed, chápe se této bolestné a spasitelné operace Bůh jako dobrý Otec sám.

Vyvolí-li Bůh duši, aby ji vychoval k své lásce, udělí jí milost, která je počátkem veškeré svatosti: utrpení. Moudře a ponenáhlu ji zbavuje všeho, odlučuje ji ode všeho stvoření, a když ji vidí čistou a prázdnou sebe samé, vede ji k dokonalé ctnosti.

Léta po oběti, jíž se Marketa oddala Bohu, byla pro ni řetězem utrpení. Často se modlívala pokorně překrásnou modlitbu: „Pane, dej mi síly, abych činila, čeho ode mne žádáš, a pak ode mne žádej, co chceš.“

A Bůh upravil její břímě a vedl ji královskou cestou kříže.

Zprvu na ni posílal menší zkoušky. Svou horlivostí ve škole narážela na předsudky, ano, právě pro tuto horlivost se na ni všemožně útočilo.

Přijala místo na jiné škole, leč na novém působišti se opět střetla s neporozuměním, které zavinila svou horoucí touhou po neomezené činnosti pro Boha a pro bližního, touhou, jež neznala mezí a jež se nedovedla přizpůsobiti poměrům.

Mimo školu zabývala se Marketa svými Flámy, sbory, chudinou a vojíny. A právě za tuto její obětavost se jí dostalo bolesti, jež se jí dotkla krutěji než co jiného.

Marketa byla čistá jak anděl. Stále usilujíc, aby vystupovala k výšinám, stále jsouc vyčerpávána svou obětavostí, neměla kdy na pokušení a zla ani netušila. Tato nevědomost dodávala jejímu chování prostoty duší dokonale nevinných. Jasně a poctivě, bez ostychu pohlížela každému do tváře. Ošetřujíc vojíny, neměla žádných vedlejších myšlenek, bývala k nim důvěřivá jako dítě, sedávala u jejich lůžek, vyprávějíc jim, chovala se k nim vlídně, soucitně a srdečně.

Po nějaké době se nemocnice vyprázdnila. Marketa navštěvovala ještě dále některé z vojáků, zvláště dva, kteří se ubytovali v sousedství. Chodívala k nim s přítelkyní, hrávala jim na piano, snažila se pobaviti je a vyprávěla jim po sestersku důvěřivě o svých bratrech na frontě.

Když jeden z nich opouštěl město, ubíraje se opět do pole, pravil:

„Jdu za ‚svými bratřími‘.“ A jsa vděčen za její dobrotu, dopisoval Marketě, jenže měl nešťastný nápad, aby jí posílal dopisy po sousedce.

A tak se pomalu začaly trousiti klepy. Lidé vídali, že se ošetřovatelky vojínům dvořily a že to pro některé bylo hlavním zaměstnáním. Podezřívali Marketu z téhož smýšlení. Nevinné slovo „můj voják“ si špatně vykládali, přetrřásali a šířili.

Jednoho dne se klepy donesly Marketě. Napřed byla jako zdrcena, všecka vzrušena. Cítila se zasažena v hloubi duše. Ranili ji, snoubenku Kristovu, v tom, co jí bylo nejdražší. Co si pomyslí rodiče? Co řekne páter N.? A co řeknou ve Flámské besídce? Je po její činnosti... K tomu ještě ji napadla pochybnost: není tomu vlastně vinna sama? Nevěděla, v čem záleží hřích, z něhož ji obviňovali. Tázala se tedy v duchu sebe samé s upřímnou bolestí: „Nechybila jsem jednajíc takto?“ Sklíčena a zmatena měla nepokojnou noc. I následující dny ji trápila tato utkvělá mučivá myšlenka. A Markétka se zarděla, kdykoli si na to vzpomněla. Zdálo se jí, že ve všech zracích čte výčitky a výsměšky, jež ji zneuctívaly. Ze rtů se jí drala jak bolestné úpění opět a opět modlitba: „Bože můj, smiluj se nade mnou!“

Neodvážila se s nikým o tom mluvit. Po celý měsíc tajila svůj stud a své pochybnosti. Jednou v neděli nebyla na první mši svaté. K desáté hodině našla ji přítelkyně doma plačící. Marketa se neodvážila jíti do kostela. Což se smí

opovážiti přistoupiti ke stolu Páně? Vzlykala nevědouc, co si počíti.

Přítelkyně spěchala k páteru N., jenž si vzkázal pro Marketu. Přiznala se, proč je tak zmatená, a se slzami mu vypravovala vše. Dobrý kněz ji upokojil a potěšil vzpomínkou na Ukřižovaného. Marketa obětovala všechno své trápení Kristu Pánu a šla k sv. přijímání.

4. Samota.

Páter N. měl v životě Marketině důležitou úlohu. Podával jí to, čeho ještě potřebovala: rady, poučení, povzbuzení, aby odhodlaně vystupovala po strmé cestě vedoucí na Kalvarii. Mluvíval s ní o Pánu Ježíši, vedl ji a podporoval a ona se vděčně nechávala řídit jeho otcovskou rukou.

A věru, potřebovala podpory. Nikdy se necítila ještě tak opuštěna jako teď. Ztrácela jednu přítelkyni po druhé, protože je pro své lidumilné podniky zanedbávala.

„Denisa mi píše naposled,“ pravila zarmouceně, ukazujíc dopis. „Dlouho jsem jí neodpovídala a myslím, že se k odpovědi ani nedostanu. Lidumilná činnost,“ dodala, „přináší člověku jen jednu výhodu: únavu a opuštěnost.“

Markétčina sestra Bětuška se chystala opustiti rodiče a vstoupiti do kláštera klarisek. Rodičům zůstala doma jen Marketa, aby je těšila a podporovala.

Věděla, že jen oni ji milují upřímně. Leč i od

nich zakusila těžké zkoušky. Její horlivost se jim zdála výstřední. Otec jí vyčítal, že bývá dlouho mimo domov a že se stýká s pochybnými lidmi. „Člověk tě vidí jen s žebráky a s otrapy,“ pravil, „to se, dceruško, nehodí. Dbej budoucně na sebe víc!“ Maminka zas naříkala, že se Marketa vysiluje a všeho zbavuje. A pak tyto děti a chudáci stále špinili dům. A tak, ač se ve spolek vroucně milovali, přece mezi nimi docházelo k nedorozuměním.

Jednoho dne způsobily jí i tyto milované ruce trpkou bolest. Kdosi doporučil páteru N. jakéhos pana B., jenž, jak se pravilo, zpíval vzácným basem. Páter se marně přičiňoval, aby ho získal pro sbor. Marketa se to dověděla a vyhledala brzo pana B. Byl to pořádný mladší člověk, který bydlel sám v podkrovní světničce. Marketa nevěděla nic lepšího, než aby ho vzala s sebou domů. Doma jej prosila, aby zpíval, doprovázela ho na piano, a aby jej udržela v dobré náladě, koupila mu zvlášť dobrý doutník.

Pan B. měl mocný hlas. Když jeho pozoun zazněl, sbíhali se sousedé. Na štěstí nebyla maminka doma — Marketa již to tak zařídila — ale když na chvíli umlkli, bručel vedle v pokoji starý hlas: „Koho pak tu zas má?“

Pozvala pana B. i na příští den, neboť chystala na budoucí neděli velkolepé požehnání a chtěla, aby zpíval sólo. Pan B. byl pyšný na to i na přízeň Marketinu.

Třetího dne byly jmeniny toho dobrého člověka. Marketa ho pohostila koláči a vínem. Roz-

ohněn dobrým hltem zpíval ještě silněji než jindy. Několik uličníků vyšplhalo se na okno, aby viděli, co se děje. Pak se zastavovali i dospělí. Viděli Marketu s lahví vína vedle, kterák ze všech sil uhazuje na klávesy, a za ní mladíka, jenž hřměl, troubil a bručel, jako by se měla poplašiti celá čtvrť.

Večer pravil tatínek mamince:

„Představ si, přivede si sem jakéhosi chlapíka a zpívá a pije s ním víno. Sousédé už o tom mluví. Opravdu, to již nemůže jíti tak dál!“

Matka vzala Marketu stranou:

„Je to pravda, že sis domů pozvala mužského?“

„Ale . . .“

„A že šlas k němu? Budiš tím pozornost . . . Copak spolu děláte?“

„Ale maminko,“ odpověděla Marketa, „to přece není ‚mužský‘, to je bas pro pěvecký sbor; musí . . .“

Pro pláč nemohla dále. Utekla do své světnice a rozplakala se.

Což byla tak špatná? Vše, co konala, obracelo se jí v hanbu a ve výčitky. A teď se domnívají i rodiče — k tomu ještě něco takového —! Můj Bože! Na koho pak může ještě spoléhati?

Plakala dlouho. Nová bouře snesla se nad její duší.

Příštího dne chtěla s páterem N. mluvit o nedělním požehnání a o sólu pana B.

„Nemluvte mi již o tom,“ přerušil ji páter, jakmile začala o sólu.

Jak ? I on v tom viděl tedy něco nesprávného ? Zapýřila se, ale netroufala si poprositi ho o vysvětlení a odešla s těžkým srdcem.

Odpoledne oznamovalo malé flámské děvčátko kostelníkovi :

„Slečinka pláče v kostele.“

Bratr kostelník se snažil Marketu potěšiti, ale ta klečela a vzlykala s tváří zastřenou rukama a neodpovídala.

Páter N. vyšel právě ze zpovědnice a přistoupil k ní.

„Marketo,“ pravil, „pojdte na chvilku do hovorny.“

Vyšla z kostela, ale do hovorny si netroufala. Bylo jí tak trapné mluvit o té věci ! Konečně ji přiměli, aby vešla.

„Nu, copak se stalo ?“ tázal se kněz.

Rozplakala se znovu a sotva mohla ze sebe vypraviti několik slov :

„Nic . . . maličká mrzutost

Ale kněz to uhodl.

„Snad nepláčete pro tu nepříjemnost s panem B. ?“

Marketa mlčela.

„Vaše maminka se mnou o tom mluvila,“

„Ach, mluvila s vámi o tom ?“

Zapýřila se a znovu se dala do pláče.

„Ale, ale, proto tak naříkáte ?“

„Co mám činiti, Důstojnosti ? Všechno, čeho se chápu, potkává se s nezdarem. Nemohu nic podniknouti, abych někde nenarazila, abych nepřišla do podezření . . . jako bych činila něco

zlého. Já tu nebudu, půjdu pryč . . . Půjdu třeba do služby. Všude se dá dobře činit . . .“

„Ale vždyť celá ta věc nestojí za řeč! Naučte se ovládati své dojmy! Copak je s vaší láskou ke kříži?“

Uklidnila se. Vstávajíc pravila:

„Již o tom nemluvme, Důstojnosti, již je po tom. Vidím, že jsem nejednala správně.“

Pak se vrátila zpět do kostela, aby Krista Pána odprosila, že jeho kříž přijala tak špatně.

5. Kalich utrpení.

Byla tak opuštěna a vytrpěla již tolik, že kalich přetékal. Dosud nalézala v modlitbě lék proti každé bolesti.

Napsala si:

„Život by byl často pochmurný, kdyby z nebe nepřicházel paprsek světelný, jenž povznáší duši.“

Ale i toto světlo zmizelo a kolem ní nastala tma. Počala pochybovati o sobě, o své lásce k Bohu, o všem. Dosáhne svého vznešeného cíle, svatosti? A smí vůbec na to ještě pomýšleti? Pokud ji milost povznášela, zdála se silnou, dokonalou a hodnou lásky Boží. Ale teď — bídna, bez pomoci, opuštěná — pozbývala naděje.

Tímto nejvyšším utrpením čistí Bůh své vyvolené. Odnímá duši útěchu a nechává ji tím opuštěnější, čím víc po něm touží. Toto utrpení nelze přirovnati k žádné jiné bolesti, neboť duše je raněna v samém nitru.

• Marketa nevěděla, že je to obyčejná cesta lásky Boží. Její duše lkala a prosila:

„Ježíši můj, ty sám znáš převelikou pýchu mého srdce, ač je plno chyb. Prosím tě úpěnlivě, uzdrav mě! . . . Mám konati dobro . . . vím to, vidím to, a nejsem toho schopna. Ach, kéž bych byla andělem! Jediným mávnutím křídel bych se vznesla k dobru. Jsem však ubohá zajatkyně, připoutaná k zemi těžkým řetězem hříchů.

Vzejdi, můj Ježíši, v mé duši jako slunce v červancích krásného dne! Toužím po tvém světle, po božské pravdě. Přispěj mé duši, jež vzdychá po tobě, naplň ji svou láskou! Potřebuji žáru tvého božského Srdce . . . Zapomeň na mé hříchy, ó dobrý Ježíši!“

Do svého zápisníku „O Pánu Bohu“ opsala si něžnou a vřelou báseň sv. Františka z Assisi, báseň, jež vhodně vyjadřovala bolestnou touhu, která mučila její duši.

Píseň III., v níž milující duše si Kristu Pánu stěžuje na svou bolest:

Mé srdce hoří, plane bez ustání
a nemůž' prchnout pouty uzamknuto
a taví se jak v žáru plápolání
a žijíc zmírá pevně obemknuto.
Ó, kéž by prchlo z toho kolotání,
v němž jako zlato ve výhni je kuto.
Však běda, ó, jak kruto
jest prchat — a kam jíti,
když všude žár se nítí,
by v novém boji stálo?

Dřív, dokud po Kristu jsem teprv toužil,
to byla sladká láska v míru klidném,
já v blahý pokoj jistoty se hroužil
a bez .bolu žil jsem v objetí vlídném;
— však odtud, kdy jsem jemu zcela sloužil,
se zmítá duše v přání nenasytném; —
to nelze určit vidným
ni v obrazu, ni v slovu.
Já zmírám v blahu znovu,
jež srdce zcela vzalo.

Mé srdce zmizelo, s ním jeho touhy,
v něm vůle, náklonnosti, citu není;
vše nádhera a bohatství v prach pouhý
— a rozkoš všeliká se v břímě mění.
Strom lásky vyrost' v srdci mocný, dlouhý,
jenž svými plody kojí každé chtění:
když po nich sáh' jsem, v chvění
je přitisk' ke rtům lačným,
mé srdce k věcem časným
se citu, vůle vzdalo.

Dřív mluvil jsem, řeč nyní vymizela,
zrak matná tma a slepota teď tíží
a přede mnou se propast rozevřela.
Chci prchnout, však pouta nohy víží,
chci pouta rozvázat, však svázán zcela
teď ležím bez vlády a smrt se blíží.
Ó hrozná lásky tíží,
proč radostí je tobě,
že srdce v děsné mdlobě
se života již vzdalo?

Tak vložila Marketa do toho zbožného chvalozpěvu serafínského světce nářky své lásky.

Obětovala vše, své naděje, plány, svůj život, aby našla Ježíše a v něm své jediné dobro a štěstí. A on se jí nyní skrývá. Nevěděla ani, zdali ho miluje a bude-li ho kdy opět milovati... Nebylo vše jen klamem? Cítila se tak unavená, tak hrozně opuštěná! Zdálo se jí, že bez naděje zapadá do tmavých hlubin. Z její duše, mučené pochybnostmi, drala se jediná modlitba, jež jí byla ještě možná:

„Pane, dej mi síly, abych činila, čeho ode mne žádáš, a pak ode mne žádej, co chceš!“

Její srdce trpělo smrtelnou úzkostí jako kdysi Srdce božského Spasitele.

Ale Marketa byla odevzdána a ochotna k smírné oběti, jejíž spasitelnou sílu znala. Pokorně a odhodlaně vyslovila své „staň se!“ jako božský Mistr.

„Nuže, duše má,“ napsala si do poznámek, „ponechej se budoucně Bohu, aby ti ukázal cestu! Přijímej vše, světlo i tmu, útěchu i opuštěnost! Zapomeň na sebe úplně! Zřekni se důvěrnosti s Bohem, chce-li tak Pán! Ať tě posvěcuje jakkoli, nežádej si ani světla, ani radosti!“

Tvou úlohou zde na zemi jest, milovati Boha a zapomínati na sebe. Milovati ho v utrpení a trpěti z lásky. Budiž, ó Ježíši!“

A Ježíš odpovídal na její nářky:

Ó, ztiš své lásky žár, jenž tebe tráví,
ne ctnost bez míry těší srdce moje.
Jen tehdy bude zápal ke mně pravý,
když obrodí se ctnostmi srdce tvoje
a bude milovat mě nebes mravy,
když jistý mír se zhostí nepokoje,
by pravých plodů zdroje
vždy tvoje žití neslo,
by v bouřích nepokleslo
a k ráji nebes zráló.

Vše na zemi je počtem odměřeno,
jen pohled' vůkol, kam tvé oko vidí:
dle zákona je všechno předurčeno,
stvoření všechno k cíli svému pídí; —
jak na počátku v plánu uváženo,
svou pevnou rukou Moudrost tvory řídí;
proč, duše, tak se nítí
tvá láska bez vší míry?
Ó, dopřej srdci síly,
by v pravé lásce stálo.

Tato slova byla světlem pro její duši a občerstvující rosou. Marketa zapomínala na utrpení a myslila jen na lásku. Se serafínským světlem odpovídala Spasiteli:

Ó Kriste, vždyť sis vzal mé srdce celé
a díš, bych řídil měrou milování?
Jak mohu to, když city odumřelé
jsem zcela učinil tvé lásky daní —
a jako železo se mění vřelé,

jak vzduch se mění sluncem v světla plání
v paprsku mihotání,
tak nitro mé se mění;
ve svatém roztoužení
se obětí tvou stalo.

Když obklopils mě takým lásky žárem,
jak můžeš chtít, bych zůstal v klidné míře,
když bezměrněs mě vznítil svým požárem,
teď žádná míra mne již neuvíže.
Já miloval tě ve věku tvém malém,
jak mohu nemilovat Muže kříže,
když znám tě nyní blíže,
kdy vstoupiv do tvých kroků
jsem zkusil z lásky toků,
jež tvoje srdce dalo!

Tys vydal sebe sama pro mne z lásky
a sestoupil jsi pro mne s nebe na zem,
kamž volaly tě milování svazky,
bys zřek' se rajských radostí svých rázem
a přeťal slasti své na nebi pásky.
Zde uvítal tě svět jen nouzí, mrazem
Tak svaté lásky svazem
jsi s námi zcela spojil
své celé žití — zhojil,
co člověku se stalo.

Jen láska tebe vedla celým světem
a služebníka učinila z tebe,
bys utvrzoval každým skutků vznětem,
že výron lásky to, jímž dáváš sebe

nám zcela jako dobrý otec dětem.
Tys učením svým snesl nám mír s nebe,
by, kdo uvěří v tebe,
již nezahynul více,
by světlo nebes svíce
mu v novém žití vzplálo.

Tam na kříži co z tvojí moci zbylo?
Tam neukázals božskou všemohoucnost,
tam božství tvé se pro nás na čas skrylo.
Jen lásky, lásky tvojí stálá vroucnost
i tam, když kalich utrpení pilo
tvé srdce, tělo, jevila nám jsoucnost,
když svaté lásky žhoucnost
tě na kříž upoutala
a v oběť život vzdala,
až srdce sledně vzplálo.

Jen proto, Ježíši, se v lásce ztápím
a pohroužen jsem zcela v její slasti,
jen proto ztratit srdce, smysly kvapím,
bych prožítí moh' s tebou tvoje strasti.
Ó dej, by také srdcem mojím chabým
tak síla pronikla, by odpor klásti
teď mohlo každé slasti
a v pravé velikosti
plod neslo tvojích ctností
a obětí se stalo.*

Ne, Marketa si již nebude naříkati. Zapo-

* Leander Brejcha, Spisy a myšlenky svatého Františka
z Assisi. Praha 1915.

mene na své trápení a bude mysliti jen na utrpení Páně. Obejme radostně své kříže, aby ulehčila jemu. Žádal si jejího utrpení, aby je spojil se svým a vykoupil duše. Dávala mu je ochotně.

„Nikdy nezapomenu, co Ježíš pro mne vytrpěl,“ napsala — a dodala :

„Život je často obtížný a trpký. Trapně začíná se den, skrývá-li se Kristus naší lásce. Ale on sám nám posílá utrpení a slzy. Potřebuje jich pro duše i pro duši naši vlastní.“

Teď Marketa rozuměla smyslu božského tajemství a hloubce utrpení Páně, jeho očištné úloze, jeho výkupné moci a bohatství lásky, kterou v sobě chová.

„Utrpení,“ napsala, „kane do svaté duše jak palčivý lék do rány. Pomalu proniká a působí prudkou bolest. Čím však je lék trpčí, tím jistější je vyléčení.“

„Můj Ježíši,“ pravila na konci zkoušky, „slýchám často tvůj laskavý hlas: „Dítě mé, buď stále činná, myslí na jiné, pracuj pro ně, navštěvuj chudinu, potěšuj zarmoucené a opuštěné, nedopřej si ani chvilky k tomu, aby ses navrátila do tmavého bludiště, do hrozného podsvětí, kdes tolik vytrpěla! Žij, raduj se, vznášej se v zářivém slunci účinné lásky!“

„Ano, můj Spasiteli, chci to a děkuji ti! Kéž bych měla křídla, abych se mohla hodně povznést k dobru a čerpati ustavičně z pramene tvého života!

Ach, aspoň ty, můj Ježíši, sestup ke mně!

Potřebuji tě, přijď a naplň mou duši hlubokým mírem, naplň mé srdce svou naukou, svou láskou, svou neúnavnou horlivostí!

Ó Ježíši, můj dobrý Mistře, tys mě zahrnul milostmi. Kdybych přetrpěla všechna utrpení a prolila všechnu krev za tvou lásku, což by to bylo? Mé srdce a můj život na to nestačí! Musím ti získati i jiné duše.

Chci v svém apoštolátě zůstatí dokonale spojena s tvým božským Srdcem a ty, můj Ježíši, pracuj ve mně a se mnou.“

V

LOV DUŠÍ

Když pak přestal mluvit, řekl k Šimonovi:
„Zajed' na hlubinu a rozestřete síť své
k lovení!“
Luk. 5, 4.

Za večerního soumraku stoupaly Důlní ulicí dvě dívky s taškami v rukou. Kráčely zvolna, protože byly již unaveny a svah byl příkrý.

„Jde to hodně dovrchu, Markétko!“

Markétka odpověděla úsměvem. Byla jako vždy oděna po černu s bílým krajkovým límečkem a měla široký plstěný klobouk, zpod něhož zářilo dvě velkých temných očí. Na pobledlé tváři odrážel se jas duše, jež mnoho trpěla beze stesku.

Byla pravým opakem své družky, jejíž svěží pleť, jasné modré oči a pravidelné rysy připomínaly Madonu. Jenička byla Markétce vděčna za obrácení svého otce a za své vlastní povolání k vyššímu duchovnímu životu. Proto ji velice ctíla. Markétka měla Jeničku ráda pro její čistotu, andělskou mírnost a věrnou oddanost.

Když byla Marketa upozorněna, že se to nehodí, aby sama chodila večer ulicemi, zvolila si Jeničku za průvodkyni na svých denních pochůzkách. Přítelkyně na ni čekávala po vyučování a pak se dávaly obě na cestu, aby lovily duše často až pozdě do noci. Protože Jenička byla velmi ostýchavá v řeči, ustanovila Mar-

kétka, aby se modlívala, když ona bude mluvit.

Minuvše železniční most, zastavily se na okamžik a dívaly se dolů na množství šedých střech a na město, jež mizelo dole v mlhách a opět vystupovalo předměstím Ans, odkud přicházely.

„Tolik je tu všude bídy,“ praví Marketa, „a my můžeme jen tak málo pomoci! . . . Ale uděláme aspoň to, co můžeme, pravda, Jeničko!“

„Ovšem, Markétko, s tebou dokáží všechno!“

Mlčky se ubíraly dále. Bylo chladno, špinavé dláždění bylo kluzké.

„Začíná pršet,“ praví Jana, „a my nemáme deštníků.“

Marketa se opět mlčky usmála. Došly na konec tmavé ulice. Zdá se, jako by se tu člověk ocitl v jakémsi cizím, fantastickém světě. Vlevo za ponurou zdí rýsují se komíny a budovy uhelných dolů. Odrážejí se černě na šedé, deštivé obloze a činí dojem apokalyptického vidění. Důl podrývá půdu podzemními štolami, podél ulice padají zdi, domy s četnými trhlinami stojí nakloněny, částečně se již propadávají. Některé jsou již opuštěny a z polovice zničeny. Dlouhá řada ostatních domků má týž bídny zevněšek: dveře a tři okna v začazené cihlové zdi. V těchto špinavých, zasmušilých, nuzných bytech skrývají se za špinavými záclonkami bídne domácnosti.

Dláždění tu již není, protože vystupující a opět klesající půda by se musila stále opravovat.

vati; v černém uhelném prachu si proráží dešťová voda potůčky a tvoří jezírka.

Marketa zdánlivě nic nepozoruje.

„Pozor, Markétko, stoupáš do vody!“

Markétka se usmála a Jenička se již neodvážila promluvit.

Marketa však dobře věděla, kam jde. Obrátila se pojednou, hledala číslo domu, strčila do dveří, jež se hned otevřely, a obě promoklé dívky stály v temné, odporně páchnoucí, přeplněné komůrce.

Dvě lůžka zabírala téměř celou světničku. Na jednom lůžku se mezi špinavými peřinami povaloval bochník chleba, na druhém ležel člověk těžce oddychující. Otevřené dveře vedly do kuchyně.

Marketa vkročivši schovala rychle pod stůl balíček . . . „Překvapení!“ zašeptala Janě. Potom zavolala:

„Paní Heynstová!“

Ihned se ozval nepřijemný hlas:

„Ale, ale, slečinka Markétka!“

Objevila se učiněná kostra; zastavila se ve dveřích a opakovala: „Ale, ale!“ Při tom koulela párem velkých, bezvýrazných očí, z otevřených úst vyčnívaly tři žluté zuby a na žlutozeleném, ošklivém, vráskovitém obličeji objevil se bolestný a protivný úsměv.

Lidé povídali o této ženštině nepěkné věci. Ale Marketa věděla, že jen dlouhý život, plný zármutku, utrpení a bídy, učinil z ní bytost tak nesympatickou. A táže se jí laskavě:

„Jápak se daří, paní Heynstová?“

„Ach, taktak, slečinko Markétko,“ odvětila tázaná s lopatkou na uhlí v ruce, nehnuvši se s místa.

Markétka se naklonila nad lůžkem.

„A jak vy? Není lépe? Spal jste dnes v noci?“

Chorý, nechtěje mluvit, aby se nerozkašlal, zavrtěl záporně hlavou, při čemž se mu vydral z hrudi chraptivý sten.

„Pojďte dál!“ zaječela stařena, utírajíc si nos rukou, suchou a kostnatou jak uschlá ratolest.

„Mám něco pro vás,“ šeptá Markétka opouštějíc nemocného. Dívky se posadily na nízké židle u stolu, pokrytého hrnky, džbánky a vším možným. Ve zbytcích kávy plavaly kousky chleba, do hrnce se sirupem visel špinavý rukáv mužského kabátu.

Nábytek byl všecken stejně špinavý a zdál se stár již několik století. Na hnědé podlaze mezi odřezanými listy salátu, dřeváky a různými odpadky lezl polonahý hošík a malé děvče dávalo naň pozor.

„Není tedy lépe?“ otázala se Marketa ukazujíc na chorého.

„Ale kdepak! Bude to s ním jako s tím druhým.“

Znovu si utřela loktem nos, držíc stále ještě lopatku.

Ztrácela nyní druhého syna. Bylo mu nyní dvaadvacet let. Alkohol a výstřední život mu způsobily souchotiny. Marketa jej chtěla připravit na dobrou smrt.

Otevřela svou kabelku.

„Hledte, přinesla jsem vám pro něho vajíčka, aby se posilnil.“

V očích stařeniných se zlobně zablesklo.

„Hm, posilnil! To tak boháč, chudák leda aby pošel! Děkuji pěkně, slečinko!“

Uložila vejce do truhlice a odešla ke kbelíku s uhlím, kde se konečně lopatka uplatnila, a přiložila do kamen. Pak se stařena postavila před plotnou, a majíc ruce sepjaty na špinavé zástěře, vzdychala se zavřenýma očima.

„Život je těžký, pravda!“ prohodila Marketa.

„Ba je,“ odvětila stařena. „Pramizerný! Aby to kozel vzal!“

„Ale nebe je zato tím krásnější. A čím hůře se máme zde na světě, tím lépe se budeme míti tam. Dobře, že nás po tom po všem čeká ráj, pravda?“

„Inu ba... Však si toho ráje pořádně zasloužíme!“

Marketa ji těšila, jak mohla. Mluvila o tom, jak dobře je v nebi a že tak velkého štěstí si musíme zasloužiti utrpením... Hovořila tak, aby ji slyšel i nemocný. Dodavši tak zarmouceným, ubohým srdcím trochu světla a útěchy, povstala.

„Ale této dívence se daří dobře, ne? Kolikpak je jí let?“

„Deset, slečinko!“

„Tak? To již byla u prvního sv. přijímání, pravda?“

„Ale kdepak ! Pan farář nechce, protože děcko neumí náboženství po francouzsku. Inu, chudák má všude neštěstí!“

„Pošlete ji ke mně, ano ? Zítra v pět hodin ! Naučím ji katechismu.“

„Dobrá, ať jde ! Měli bychom se asi víc modlit, pravda, abychom na konec nepřišli ještě do pekla !“ dodala stařena po svém způsobu.

Na odchodu podala Marketa souchotináři ruku a pustila do ní dvacetifrank.

„Dobře se opatrujte   A nezapomeňte na nebe !“

Když zmizely v dešti, utřela si stařena cípem zástěry slzy a zašeptala :

„Ale je to hodná slečinka !“

O troje dveře dále vstoupily dívky do jiného brlohu. Nebyl tak bídny jako předešlý, protože tam nebylo nemocného. Bydlil tam horník s matkou.

„Pozor na blechy !“ zašeptala Marketa, otvírajíc začernalé dveře.

Již na prahu je ovanul odporný zápach. Přes to však tato světnice s plesnivými čalouny a s obrazy zakrytými tylem byla asi salonem. Ale zato druhá komůrka nečinila si nároků na takový titul. Byla dříve asi dílnou, protože podlaha měla rýhy jak mosaika a v každé rýze bylo plno černé špíny. Šikmo přes světnici byl napjat provaz a na něm visely kuchyňské utěrky a jiné prádlo ; na jiném provaze podél stěny bylo pověšeno kuchyňské nádobí vedle kazajek a kalhot z hrubého sametu. Na stole, plném mast-

ných a syrupových skvrn, byla hnědá hliněná otlučená mísa, nachystaná na večeři.

Stařena je sama doma. Zahalena oblakem páry, z níž zaváněla kapusta, míchala v hrnci velikou sběračkou.

„Dobrý večer, paní Koninksová!“

Matka obrátila své malé zavalité tělo a na hrudi ukázala se drobná, scvrklá, pergamenová tvář s líci vpadlými. Mrzutě a zcela netečně odvětila jakýmsi zachrochtáním.

„Není pán doma?“

Ukázala sběračkou na dveře do dvora. Syn se vrátil právě z práce a umýval se u pumpy.

„Dobře, počkáme. A co je nového?“

Místo novinek se ozvalo opět mrzuté zachrochtání. Marketa se rozhodla počkati mlčky a pozorovala chvílemi začazené zdi a rozbitá okna zaprášená a tak špinavá, že jimi skoro nebylo ani rozeznati sudy, pytle a kopřivy nadvoře.

Až dosud se Marketa marně namáhala, aby tohoto horníka dostala do besídky. Tentokrát však měla nový plán. Dověděla se, že je velice marnivý a že se pokládá za vzdělance, protože umí čísti a psát.

Vešel.

„Dobrý den!“

„Á, slečna Lekeuxová je u nás!“

„Dobrý den, pane Koninkse!“

Pan Koninks se posadil a setrval na židli zpříma a nehybně s rukama založenýma, se rty sevřenými, důstojně jako muž, který je si vědom svého vzdělání.

„Jistě jste rád, že máte po práci, pravda?“

„Ovšem, člověk je rád, že je už doma!“

„Myslím však, že i doma pracujete ne jeden večer a psáváte pro druhy a pro sousedy, jak jsem slyšela.“

„To ano, to ano . . .“

„Jistě za vámi všichni chodí, mají-li co psát!“

„Ovšem, bylo by s nimi zle, kdyby mě neměli!“

„Pane Koninkse, prosila bych vás také o službičku. Víte snad, že řídím pěvecký sbor?“

„Ano, u františkánů!“

„Ano, tam. Potřebuji, aby mi někdo opsal několik listů not, a nemohu najít nikoho, kdo by mi to udělal pořádně. Byl byste tak laskav a ujal se toho? Že prý velmi pěkně opisujete noty. Není toho mnoho a nespěchá to právě. Mohl byste to opsati, kdy vám libo. Aspoň budu jista, že to bude pořádně.“

Marketa dobře věděla, že jí dá oprava mnohem víc práce, než kdyby si to napsala sama.

„S radostí, slečno Lekeuxová!“

„A nemohl byste mi to v neděli přinést do besídky?“

„Ó zajisté,“ odvětil pan Koninks, jehož pranic nemrzelo, že se lidé dovědí, že opisuje pro sbor noty.

„Jste opravdu velice laskav. Zpěváci budou mít radost, mohl byste pak poslechnouti svou kompozici. V neděli bude u františkánů i průvod a překrásné požehnání s houslemi.“²¹

Oči pana Koninkse zazářily při vyhlídce na

neočekávanou slávu. Marketa zářila též, ale jen uvnitř.

Dívky dále procházely temnými ulicemi. Teď byly v ulici Demblonské. Tam bydlela nejhorší sebránka. Kněz se tam tak hned neodvážil. Marketa ustavičně mlčela. Janu to již znepokojovalo.

„Proč nic nemluvíš, Markétko?“ tázala se konečně. „Trápí tě něco?“

„Ale, ne, co by mě trápilo?“

„Nebo jsem ti snad ublížila?“

„Ubohá, drahá Jeničko,“ pravila jí Marketa tak něžně, že se tím Jana zase potěšila. „Nemluvím proto, že se modlím, aby mi Pán Bůh sám vnukl slova, která mám říci těm ubožákům. Nepotřebujeme mluvit, ale musíme se tím více modlit. Pán Bůh musí konati dobré za nás . . . Modleme se spolu, ano?“

A ve vlhké noci spojily se jejich tiché modlitby v moc, jež byla dosti silná, aby vnikla do těch propastí hříchu a bezbožnosti a obměkčila srdce bůhvíjak zatvrzelá.

„Jeničko,“ ujala se Marketa slova, „teď přijde těžká palba! Verdonkovi!“

„Verdonkovi! Pro Boha! Ale Markétko, což nevíš, že se nedávno páter N. pokusil, aby se tam dostal, a musil se rychle poroučeti, nechtěl-li utržiti výprask? Tahle Verdonková má pádnou ruku! Ani nás tam nepustí!“

Přišli k obávanému příbytku.

„Pojďme napřed naproti!“ pravila Marketa. „Tam bydlí můj starý chráněnek. Almužna jest dobrou přípravou na apoštolát.“

Po této přípravě zaklepala u Verdonků. Přišla jim otevřít obrovská ženština.

„Dobrý den, paní Verdonková!“

„Dobrý .“

Najednou je poznala. Podepřela si oběma rukama boky a rozkřikla se výhruzně:

„Nejste vy z Hesbayské? Hledte, ať se ztratíte!“

„Milá paní,“ odvětila Marketa skromně, „jsme velice unavené a celé promoklé. Podívejte se! Nemohly bychom si u vás na chvíli odpočinouti?“

„Inu, chcete-li si jen odpočinouti, tak pojďte dále!“

Matka Verdonková měla vlastně dobré srdce, ale byla důvěrníci strany sociálně demokratické a pouhý pohled na „klerikály“ jí vháněl krev do hlavy.

Marketa se důvěrně posadila vedle hospodyně.

„Ale je to škaredé počasí, pravda!“ pronesla úvodem.

Místo odpovědi se k ní Verdonková otočila zády a odešla.

Jenička stěží potlačila smích.

„Zdá se, že jí není do řeči. Co jen dělají, abych tu ženskou přiměla k řeči? Kdyby“

Mužatka se vrátila.

„Tak je u vás dobře, paní Verdonková!“ začala Marketa znovu. „A vy jste velmi laskava. Hodní lidé si vždycky rozumějí, pravda?“

Paní Verdonková zůstala nepřístupnou a mlč-

ky, se s vraštělým obočím jala se čistiti zeleninu, jako by byla naprosto zapomněla na své hosty. Bylo jen slyšeti, jak klokotá voda v kotlíku a jak skřípe nůž při řezání kapusty. Jenička chvílemi s tichou obavou pozorovala nůž a tvář paní Verdonkové a mimoděk vzpomínala na historky o lidožroutech.

„Znáte pátera N. ?“ tázala se odvážně Markétka.

Verdonková vycenila zuby, zamávala vyhrůžně nožem a zakňučela hrozivě jako divé zvíře:

„Toho! Mohl by se sem odvážit ještě jednou!“

Vtom se otevřely dveře. Vešla Verdončina dcera, věrný matčin obrázek.

„Dobrý .“

„Dobrý den, slečinko!“ pravila Markétka přívětivě.

Slečna Verdonková pohlédla na matku tázavě.

„Co si to neseš?“ zabručela stará.

„Náš prapor. Musím jej spravit.“

Byla totiž praporečnicí při socialistických průvodech, což bylo pro ni velkým vyznamenáním.

Rozbalila uzlík.

„Právě krásný ten tvůj prapor není,“ řekla Marketa pohrdlivě.

„Inu, je už starý, slečinko!“

„Náš je mnohem krásnější, pravda, Jeničko!“

„Ovšem, a je hedvábný! Tenhle jest jenom bavlněný!“

„Prapor hedvábný?“ tázala se dívka se zájmem.

„Ano, a zlatem vyšíváný!“ chválila Marketa.
„Chtěla bys jej viděti?“

„...?“
„Kdybys chtěla nositi náš prapor,“ pokračovala Marketa s úsměvem, „záleželo by to jen na tobě. Přijď k nám v neděli a zkusíš, jak by ti to slušelo!“

Matka s dcerou se významně na sebe podívaly. Ale Marketa hovořila dál o všem možném, jsouc odhodlána, že se dá i vyhoditi, bude-li toho třeba.

„Znáte toho a toho? Také k nám chodí . . .

A povídala o sboru, o besídce, o vzájemné podpoře, a jak tam v neděli bývá veselo.

Matka Verdonková poslouchala s úsměvem, skoro sympaticky její štěbetání. Marketa hovoří o socialistech, proč že by si lidé neměli rozuměti, jsou vlastně všichni bratřími . . .

„Přijdeš-li, dám ti něco,“ řekla děvčeti na konec.

Děvče hledalo v matčině zraku odpověď. Stará Verdonková však pokrčila rameny, jako by chtěla říci: „Pro mne a za mne, chceš-li, jdi!“

„Tak na shledanou v neděli!“ praví Marketa a vstává. „A děkuji vám, paní Verdonková, velice za vaši dobrotu. Pěkně jsme si u vás odpočinuly. Tedy v neděli!“

Sotva byly obě apoštolky venku, rozesmály se.

„Poslouchej, ona přijde opravdu!“

„Vidíš, co zmůže modlitba!“

Bylo již hodně pozdě. Dívky nejedly od Bo-

žího poledne a klopýtaly únavou po nerovné půdě. Na vyšlapaných místech stoupaly dólouží.

„Já již nemohu!“ pravila Jana.

„Já také ne. Ale teď toho ještě nemůžeme nechat, mám vykonati ještě šest návštěv.“

Otevřela jakési nepodajné dveře a klepala v předsíni.

„Dobrý večer všem!“

„Á, slečna Marketa!“

Rodina sedí okolo velké hlíněné misky se zemáky a s fazolemi a každý z ní loví podle libosti.

„Ach, tady to pěkně voní!“

„Račte, prosím, s námi, ano?“

„Ale rády!“

Přineseny dva talířky a slečinky usedly k večeři. Janě se to jaksi protivilo, ale přemohla se. Hlad a únava zvítězily nad odporem.

Marketa pokračovala v svém apoštolátě ode dveří ke dveřím, od bídy k bídě, rozdávala balíčky a vyprazdňovala tobolku.

„Markétko,“ pravila jí Jana, „rozdáváš příliš. Úplně se vyčerpáváš.“

„Je možno hleděti na takovou bídu a nepomoci? To nedovedu!“

„Ale kde na to bereš?“

„Rozdávám ovšem desetkrát víc, než vydělám, ale Pán Bůh mě ještě nikdy nenechal na holičkách. Nemám-li, žebrám.“

U jednoho z jejích chráněnců bylo zavřeno; asi tam již spali. Marketa podstrčila lístek pode dveře a řekla Jeničce: „Pomodleme se, to na-

hradí naši návštěvu! Poprosme Pannu Marii, aby je v neděli přivedla.“

A na několik minut se zastavily potmě u tohoto prahu a pomodlily se.

Naproti ještě svítily.

„Že bychom vešly tam?“ uvažovala Marketa. „Byla by to jakási náhrada.“

„Znáš je?“

„Neznám.“

Zaklepala a vešly.

„Dobrý večer! Jsme tu dobře u Petersů?“

„U Petersů? Ne!“

„A nevíte, prosím, kde bydlí?“

„Petersovi? . . . Petersovi?“

„Jde totiž o Flámskou besídku . . . Také do ní chodíte?“

A již byla v svém živlu. Zajímalo je to, i nabídlí dívkám židle.

A na konec medaile pro děti získala Marketě vděčnost Pseudo-Petersů, a když opouštěla byt, měla novou adresu pro besídku.

„Tak teď ještě ty dva havíře. To nebude snadné, jsou to podivíni.“

Sotva překročily práh, byly nevlídně odbyty:

„Není třeba, abyste sem chodily, rozumíte?“

„Ale jen nás k sobě pusťte!“

Oba mužové seděli u kamen proti sobě jako dva medvědi a kouřili z krátkých dýmek, tak černých jako jejich tváře. Také vše ostatní bylo podle toho: kamna, stěny, nábytek, podlaha, a bohužel i duše. Vše bylo černé v té díře, již osvětloval jen havířský kahan, postavený na

krbu. Soudě podle slin, jež kolem nich tvořily mokrý kruh, bavili se tím, že plivali o závod.

Marketa se posadila na jakýsi kousek nábytku a Jana se uchýlila do koutka. Marketa se s nimi dala do řeči o vojně, o svých bratrech v poli, o příhodách tam venku v dešti kulí. Nepozorovaně zabočila na flámské požehnání a na průvod!

„Bývá to velice krásné, s houslemi a s množstvím světel. Zpíváme i národní hymnu. Přijďte se v neděli podívat!“

Dělníci se rozesmáli, až jim lulky poskakovaly.

„Ale vždyť jsme socialisté!“

„Nu, a což na tom? Bude to pro změnu! Ostatně, je u nás tolik socialistů!“

„Opravdu?“

Marketa se znovu rozpovídala: o socialismu, o vojácích, o Pánu Bohu, o jejich duších, o dolech, o pekle, o nebi. Mluvila a mluvila... celé dvě hodiny. Konečně zpozorovala, že již odbylo deset a že Jana v svém koutku pevně spí. Vzbudila ji a rozloučila se s oběma socialistickými medvědy, kteří jí na rozloučenou pravili s úsměvem:

„Přijďte, slečinko, zas! Umíte pěkně vyprávět.“

Obě dívky teď sestupovaly setmělou pustou ulicí a Janou lomcovala zima, protože byla rozespálá; klopýtala únavou.

„Už nemohu, Markétko!“

Nevěděla, že Marketa je vysílena ještě víc než

ona a že má pod černým šatem drsný kající pás, jenž ji trýznil, a že její duše snášela bolestná muka tak hrozná, že pro ně zapomínala na utrpení tělesné.

Marketa pohlédla k nebi. Zvolna a neobyčejně vážně odpověděla Janě: „Ano, jsme již hodně unaveny, pravda! Ale jak nás musí tato únava těšiti, vždyť jsme pracovaly pro duše a ke cti Boží!“ A dodala:

„Jeničko, jak krásné to bude v nebi!“

Čhtěla ještě navštívití horníka v Ansu, který přicházel domů hodně pozdě. Bylo jí však Jeničky líto, proto ji doprovodila domů, přála dobrou noc a dala se sama na cestu hrbolatými příkrými uličkami, klouzajíc potmě v deštivé noci.

Následující neděli byl u františkánů průvod.

Tyto průvody zavedl páter N. Po obsazení města Němci nebylo pro to smyslu. Besídka zanikala, návštěvy se zanedbávaly; schůze se konávaly, ale účastníků bývalo málo. Ale když opět nastal normální život, pokoušel se páter N., aby besídku přivedl k novému rozkvětu, a vykonal skrze ni veliké věci. Tak si umínil konati každého měsíce v kostele velkou slavnost s průvodem, při němž by bylo co nejvíce lidí.

Nebylo to snadné. Bylo třeba získávati k tomu lidi. Musilo se pořádně pracovati dva měsíce napřed a poslední týden měl každý z důvěrníků vykonal na dvě stě návštěv.

Koupili svíce a prapory, Marketa zhotovila z bílého hedvábí krásná nebesa, na něž vynaložila všechno své umění a všechnu svou lásku. První průvod byl úchvatný. Každého měsíce se musila znovu prováděti propaganda, aby se získali noví členové. Teď se měl konati průvod po třetí; pracovalo se pilně a slibovali si velké úspěchy.

Ve spolkové místnosti Flámské besídky očekávala Marketa výsledek svého lovu. Po týdni tak namáhavém byla hodně unavena a ještě celé dopoledne chodila po návštěvách. Co však na tom, jen kdyby přišli!

Již tu byla celá rodina Pseudo-Petersových, rovněž lidé z protějška, u jejichž dveří se modlila Marketa s Janou, a mnoho jiných nových členů.

Pan Koninks v kabátě a v nažehleném límci, zcela proniknut svou důležitostí, přinesl pyšně svou strašnou čmáranici. Jeho „komposice“ se hned provede, protože se Marketa včas postarala, aby se vše nacvičilo napřed podle not, jež sama opsala.

Pojednou se objevilo něco sensačního: Verdončina dcera ve svátečním úboru. Marketa ji přivítala velmi srdečně. Byla u Verdonků již několikráte a zcela si je ochočila.

„Maminka potom pro mne přijde,“ řeklo děvče.

Matka Verdonková u františkánů! To je vrchol všeho!

Noví hosté. Marketa je přijímá u vchodu a pozdravuje.

„Á, dobrý den! Těší mě, že .

Trochu již obohatila svou slovní zásobu. Nebylo vždy snadno říci něco vhodného. Ale pomalu nabývala cviku a úsměvem doplňovala ostatní.

Právě se bavila s jednou skupinou, když přišel jakýsi nováček. Neviděla ho vstoupiti. Muž se nemotorně klátil kupředu s čepicí v ruce, napřed hleděl zaraženě, pak se mu zrak vyjasnil. Chopil se židle, poklonil se před jevištěm, poklekl na židli a prapodivně se pokřižoval.

Vše umlklo a hledělo. Usmívali se a děti tlumily smích. Marketa je změřila zdrcujícím pohledem a obrátila se k hostu.

„Dobrý den, pane Sabe!“ pravila, podávajíc mu ruku. Hleděl na ni nechápavě.

„Cožpak se smí . . . smí se v kostele mluvit?“

„To zde není ještě kostel. Půjdeme tam za chvíli, uvidíte, jak je tam krásně!“

Vešel havíř a při vstupu mrkal na ni významně.

„Á, to jste vy?“ zvolala. „To je hezké, že jste přišel!“

„Ano, slečinko Markétko! Bylo to tehdy dobré?“

Aby mu způsobila radost, večerela u nich jednou. Měli k večeři mušle — hrozila se jich — a v noci jí z nich bylo neobyčejně zle.

„Výtečné! Myslím, že jsem jedla až moc, tak dobré to bylo!“

„Jen přijďte, slečinko, zas!“

„Ano, ano, přijdu!“

Byl čas ke cvičení. Přemáhajíc se uchopila taktovku a vystoupila na židli.

„Milí přátelé, četa je zde! Musíme ukázati, že Flámové něco dovedou. Zazpíváme velkolepě na požehnání. Souhlasíte? ... Tedy do toho!“

Smáli se. Snažila se, aby mluvila podle jejich vkusu, pokud možno drsně a lidově. Bylo jí z toho po každé nanic, ale je to bavilo a hlasitý smích doprovázel každý z jejích vtipů.

Začali misijní písní, kterou ze samé horlivosti zpívali pochodem; bylo to hrozné, ale byli hrdi na svůj výkon.

Pak se pokoušela nacvičiti píseň dvojhlasou. Rozešli se hned po prvních dvou taktech. Nastal nelad, zmatek.

„Dost!“

Zpívali po hlasech. Marketa předzpěvovala, po třech taktech a dala to vždy opakovati. Potom se opět pokoušeli zapěti v celém sboru. Ale ženské znovu „vypadly z noty“

Na štěstí nacvičila doma se starými zpěváky Magnificat a jiné zpěvy a pan X. si přinesl na požehnání housle, doufala tedy, že to v kostele bude pěkné.

Před čtvrtou hodinou se odebrali na požehnání. Kráčejí po ulici mezi dělníky svátečně oděnými, myslila si Marketa, jak divně se asi mezi nimi vyjímá. Na okamžik neslyšela okolo sebe nic, jen se usmívala; hlava se jí točila, div neomdlela. Cítila však, že tato vnější únava do-

dává její modlitbě vzletu. Bylo jí, jako by se vše kolem ní ztrácelo a duše jako by se odlučovala od svého okolí. Měla pocit, jako by byla velice daleko od hlučícího zástupu, jenž byl okolo ní, a jako by kráčela sama s božským Mistrem. V kostele před svatostánkem byl tento dojem ještě mocnější a něžnější. Ovládla se, aby uspořádala lid v lodi chrámové, všechny usadila a vykážala místo sboru.

Když konečně poklekla před svatostánkem, zapomněla na své Flámy, na sbor, na únavu a na nechuť a ztrávila pět minut v nebi, s Ježíšem, jehož milovala a pro něhož pracovala.

Začalo požehnání. Marketa řídila zpěv. Již při prvních tónech se obrátily všechny hlavy na kůr. Posluchače překvapila neobyčejná síla zpěvu, přidaly se ještě housle, a zástupem jako by byla projela elektrická jiskra. Na všech tvářích bylo viděti zbožnost a nadšení.

Páter N. vystoupil na kazatelnu. Jaké široké pole se tu otvíralo jeho apoštolské činnosti mezi spravedlivými i mezi hříšníky, kteří na ulicích a na rozcestích byli pozváni na svatební hostinu! Věděl, koho má před sebou, znal zvláštnosti všech. Kázal důrazně, že si každý z jeho kázání mohl vybrati, čeho potřeboval. Rózséval plným rukama do půdy, kterou připravila karita, a v pohledech četl, že símě vzklíčí. Marketa sedíc u harmonia se modlila.

Pak se seřadil průvod. Za praporem v národních barvách nesly se prapory besídky, za nimi šlo na sta zbožných mužů s rozžatými svícemi

a k nebi se vznášelo Pange lingua. Byli tu lidé, kteří již po léta nevčkročili do kostela. Ministranti houpali kadidelnicemi, pak šly děti a za nimi skupina nejsvětější a nejdojemnější: pod nebesy nejsvětější Svátost, obklopená zlatem a hedvábím vyšívaných dalmatik. Marketa by byla plakala štěstím a z duše se jí řinula vroucí modlitba :

„Můj milovaný Pane, tak malý a přec tak veliký, buď veleben ! Jak krásný jsi a jak lásky hodný ! Kéž by se ti líbila skromná pocta, kterou ti prokazujeme tímto průvodem ! Jak jsem šťastna, že jsem ti přivedla tolik ubohých duší, jež tě uctívají a znovu se učí tobě sloužiti !“

Třikrát obešel průvod chrámem, pak se rozlehlo kostelem mohutné Magnificat. S vonnými oblaky kadidla sneslo se požehnání svátostného Spasitele na skloněné hlavy, na všechnu tu bídu, na niž na okamžik zapomněli. Potom se modlili za vojáky a na konec, ač to německé velitelství zakázalo, zazněla bouřlivě národní hymna a strhla všechny v nadšení. Marketa se ponořila do vroucí modlitby.

Jak ráda dnes dokoná své denní dílo ! Necítila již únavy, láska ji posilovala !

Když věřící odcházeli z kostela, stála před branou a měla pro každého vlídné slovo a úsměv.

„To bylo pěkné !“ říkali.

„Dobře mluvil ten kněz !“ pravila velká silná žena.

Marketa se ohlédla : byla to matka Verdonková.

„Á, paní Verdonková! Tak co říkáte našemu procesí? Půjдете se s námi také trochu pobaviti?“

Dovedla ji do besídky. Ve spolkové místnosti se rozproudila zábava. Marketa přecházela od skupiny ke skupině, tu a tam něco rozdělovala, pohrála si s dětmi, promluvila s rodiči a všude budila veselé výbuchy smíchu. Některé členy si brala stranou, aby je potichu napomenula.

Povstal spor. Stávalo se to nezřídka. Dvě dívky z Montegnée se daly do sebe pro své nápady a po prudkých slovech došlo k nadávkám.

Marketa nenáviděla hádky a ihned rázně zakročila.

„Nechte si každá svého a dost!“

Ostatní se rozesmáli a sokyně přišly do rozpaků.

„Hledte, jak se mají rády!“ pravila Marketa dále, „ale jste obě stejné! Jedna nemůže vystáti druhou! Je to křesťanská láska?“

A vážně dodala:

„Jděte, děti! Musíme si přece odpouštět, ne? Což nám Pán Bůh nemusí odpouštět stále a větší věci než takové malichernosti?“

Potéto malé neshodě nastal opět hovor a smích. Brzo z toho byla vřava. Páter N. vstoupil, rozhlížeje se po zakouřené síni.

„Jsou to divoši, Marketo!“

„Přejte jim toho, Důstojnosti, ať se pobaví! Znáte se s paní Verdonkovou?“

Páter N. pozdravil Verdonkovou a ona mu odpověděla s přelíbezným úsměvem:

„Náramně se to podařilo! A velice pěkně jste mluvil, pane . . . důstojný pane!“

Počalo večerní cvičení.

Měsíc od měsíce rostly práce a výlohy s besídkou. Co chvíle bylo třeba zjednávat něco nového, jednou korouhve, po druhé květiny, pak zaseroucha a svíčky. Marketa konala pravé divy, aby zastala všechno.

Pak bylo potřebí udržeti si zpěváky a varhaníka, jenž se rád vyhnul práci, získati houslisty, hledati nové písně, opisovati noty.

Koupila si dva hektografy a pracovala s Janou někdy dlouho do noci. Měla stále na prstech fialové nebo černé skvrny a pod očima tmavé kruhy.

Úspěchy byly velkolepé, takže již nestačila sama na všechny návštěvy. Bylo potřebí hledati nové horlitele a horlitelky. Každého měsíce je páter N. svolával a rozděloval práci. Roznášeli lístky po domech, několik starých věrných členů připravovalo půdu, potom přicházela Marketa a promluvila s nerozhodnými. V neděli pak přiváděla k františkánům nové a nové členy.

Měsíčně vykonala na pět set návštěv. Aby se vyznala ve spleti ulic a uliček, opatřila si u okresních komisařů přesné mapky, a ač bylo nebezpečí, že by ji Němci mohli pokládati za vyzvědačku a zatknouti ji, přece si okreslila jednotlivé plány a spojila ve velkou mapku.

Chodila teď neúnavně po dělnických bytech v obvodu asi šesti kilometrů. Domů přicházela skoro jen na noc. Všechn čas, jenž jí zbyl

po škole, po katechismu a po sborovém zpěvu, věnovala karitě a apoštolátu. Jako učedníci opustila i ona vše, aby šla za Místrem.²²

O takovém životě snila, o životě plném, vznešeném, apoštolském. Vše se u ní soustřeďovalo kolem jediné myšlenky: milovati Krista a jemu sloužiti. Putovala-li úzkými uličkami, spěchajíc ode dveří ke dveřím, od jednoho chudáka k druhému, byla přesvědčena, že tyto drobné oběti ji povznášejí k Bohu a že každé její hnutí jest úkonem lásky. Toto vědomí ji plnilo radostí novou, čistou, vznešenou.

„Zajed' na hlubinu!“²³ pravil božský Spasitel, a Marketa ho poslechla. Byla již daleko od břehů sobectví, od malicherných starostí všedního života.

„Rozestři síť své k lovení!“²⁴ pravil Ježíš dále. Učinila tak a nachytala takové množství duší, že se jí počaly trhati síť a musila si zavolati jiné na pomoc. Nebylo nad její radost, mohla-li Spasiteli přiváděti duše, po nichž toužil, jež očekával, pro něž trpěl a za něž umíral.

Těžký byl počátek tohoto apoštolátu, v němž se nijak nevyznala. Ale nyní sklízela plody s velkou radostí. Ve všech bídnych příbytcích viděla čím dál tím větší lásku ke Kristu, každou neděli přibývalo jejích milých Flámů.

Při průvodech býval kostel jako nabit. Dříve bývala polovice sedadel prázdných. Teď se obyčejně musilo přinášeti ještě na dvě stě židlí. Bylo patrné na první pohled, že mnozí z přítomných již dávno odvykli kostelu.

O některých svátcích se konávaly slavné bohoslužby se společným sv. přijímáním, aby jen hodně mnoho lidí přistoupilo k sv. svátostem a tak dokončilo své obrácení. Marketa a několik zbožných duší se na ten úmysl modlily, konaly kajícínosti, domlouvaly starým hříšníkům; skoro vždy se Marketě podařilo přiměti je k svaté zpovědi. A nejednou jako maminka přiváděla k zpovědi některého horníka, jenž se nemohl sám odhodlati, aby přiklekl ke zpovědnici. Někdy dlouho točil čepicí v prstech, než se odvážil přistoupiti k mřížce. Po činu pak žasl, jak se cítil uvnitř spokojen a že je opět křesťanem. Obyčejně přicházel pak poděkovat k Marketě, jež se modlila opodál.

V nebi pak bývala jistě radost veliká nad ztracenými a opět nalezenými ovečkami a Marketa, vidouc je blížiti se ke stolu Páně, plakávala štěstím, že jí bylo dopřáno připraviti radost božskému Spasiteli.

Srdcem Flámské besídky byl pěvecký sbor. Marketa v něm soustřeďovala nejlepší i nejhorší ovečky svého stáda. Bylo to jakési ústrojí, jež s jedné strany přijímalo krev zkaženou a s druhé strany rozvádělo krev čistou.

Svou dobrotou, mírností a neúnavnou horlivostí přemohla Marketa konečně odpor a odstranila nesnášlivost. Poměry se utvářily příznivě pro obě strany. Jedni tu měli příležitost k obětavosti, druzí k nápravě. Ze svých družek učinila Marketa apoštolky a ze svých chráněnců opravdové křesťany. Jako ve škole, tak i zde

se řídila zásadou: „Vše pro spásu duší a pro království Boží!“ Všeho používala jako nástroje pro apoštolát. V tomto jediněčném pěveckém sboru měla hudba a zpěv význam podřízený; byly jen prostředkem k cíli nadpřirozenému.

Jedna dívka zpívala velice falešně; Marketa se však nemohla odhodlati, aby ji propustila, protože doufala, že ji obrátí. Jednoho dne přivedla do sboru dva uličníky. Rodičům řekla: „Budou zpívati překrásně na požehnání! Musíte jistojistě přijíti je poslechnouti!“

Jindy zas sehnala jakéhosi horníka doufajíc, že přivede ještě jiné, a svěřila mu odvážně první část dvojzpěvu.

Přece však měla brzo nádherný sbor. Jak ve škole, tak i zde bylo jí vše ostatní přidáno.²⁵ Dobrá vůle a nadšení byly tak veliké, že prováděli krásné zpěvy a mívali v kostele velký úspěch.

Dětská skupina sboru mívala své zvláštní slavnosti. Na Tři krále si Marketa umínila, že je pozve k sobě. Použila k tomu maminciny nepřítomnosti. Když snědli tříkrálový koláč, odstrčili židle a stůl, aby si mohli zatancovati. Marketa se posadila k pianu a bavili se tak nenuceně, že zapomněli, jak čas ubíhá. Najednou Marketa zvolala: „Rychle, dejme vše, kam patří! Maminka tu bude hned!“ A horempádem vypravila děti ze dveří. Maminka ji přistihla při umývání náčiní a teprve dlouhými prosbami a lichocením se dala udobřiti.

Na sv. Marketu slavili v besídce její svátek.

Ozdobili slavnostně místo a každý přispěchal s nějakým darečkem: s květinami, s růženci, s obrázky, s notami, ano i s taktovkou. Pan B. složil čtyřhlasý sbor, jež sám řídil. Když se náležitě pobavili a Marketa se vracela domů, doprovázeli ji všichni, nesouce jí květiny a ostatní dárky. Lidé hleděli z oken na ten slavnostní průvod. Ti Flámové, kteří se pokládali za lepší, kráčeli poněkud opodál, a Marketa, obklopená svou sebránkou, byla by se jistě pořádně styděla v tom pochybném průvodě, kdyby nebyla na tyto projevy náklonnosti hleděla s vyššího stanoviska.

Ve sboru si jí vážili. Její duše zářila v tom prostředí. Vskutku, duše dobrotivá vyzařuje, kamkoli přijde, světlo a teplo. Některé z dívek byly na počátku pramálo zbožné, teď se však naučily poznávati nadpřirozený smysl života, chodily často k sv. přijímání a jevily dojemnou obětavost. Nejedna vstoupila do kláštera.

Z mužů pak v době, kdy Marketa zemřela, nechodil do kostela toliko jeden jediný.

O velkonocích r. 1915 měly se pořádati pro Flámy exercicie. Aby měly úspěch pokud možno největší, bylo třeba rozvinouti v předchozích měsících horlivou činnost.

Marketa pracovala bez oddechu. Neminula ani koutečku a vnikla i tam, kam by se bylnikdo neodvážil pro odpor obyvatel proti jakémukoli apoštolátu.

„Tuto ulici můžeme klidně pominouti,“ řekl

jí jednou páter H., jenž ji doprovázel. „Tam se nedá dělat zcela nic.“ Marketa tam pospíšila a přinesla všechny adresy. U jedněch vypátrala zprávy o druhých.

„Tam k těm nechodte!“ řekl jí jeden z těch upřímných pobudů. „To jsou opilci.“

„Ty právě mám nejraději,“ odpověděla Marketa s úsměvem.

A skutečně, na počátku exercicií se přivila neobvyklá společnost: staří socialisté, kteří musili v sobě pracně budit vzpomínky na první sv. přijímání, aby dovedli křečovitě a neohra- baně pokleknouti, zestárlí hříšníci, sami zara- žení nad tímto novým dobrodružstvím, lhostejní mladíci, kteří se chovali k náboženství dosud odmítavě a kteří přešlapovali nyní za lavicemi a hloupě si prohlíželi dům Boží. Na konci du- chovních cvičení bylo je viděti u zpovědnice, a když svou duši zbavili hniloby hříchů, od- cházeli vesele si pískající.

Denně byl kostel nabit. Na vzkříšení se hrnu- ly zástupy se všech stran. Bylo mezi nimi vi- dět i německého důstojníka, jenž se smeknutou přilbicí krácel zbožně za belgickou korouhví za zvuků národní hymny a „Flámského lva“

V listopadu r. 1915 měli františkáni misie v Glainu. Prvního dne byl při flámském kázání kostel skoro prázdný přes všechno úsilí kněží. Dal se čekatí veliký neúspěch. Ubohý farář byl celý malomyslný. Navrhoval františkánům, aby flámsky kázali jen ob den.

„Je to beztoho marné!“ mínil.

„Pane faráři,“ pravil páter N., „smím dělati, co chci? Znam neomylný prostředek, aby se naplnil kostel.“

Zahájili křížácké tažení. Marketa se svými „malými“ konala po celý den návštěvy u Flámů ve farnosti. Večer byl kostel příliš malý, aby všechny pojal. Přišel sbor a zapěl své nejpěknější písně. Flámové byli získáni a kázání působila divy. Marketa na smrt unavená seděla na stupních oltářních, kam se posadila z nedostatku místa.

Pohlížela zářivým pohledem na zástupy, jež přivedla svému Mistru, a prosila ho úpěnlivě, aby dokončil její dílo. Po celou dobu misií mívala doma zkoušky se sborem, a ač bylo venku špatné počasí, konala své pochůzky. Byla zcela vysílena, ale misie měly zato skvělý úspěch.

Tehdy po prvé vystoupil sbor mimo vlastní kostel. Potom však tato myšlenka došla ohlasu a malá pěvecká četa se účastnila misií po celém okolí.

Když Marketa zemřela, měla Flámská besídka na čtrnáct set rodin a rozvíjela činnost neobyčejně požehnanou.

VI

JEJÍ PŘÁTELÉ

Hle, přítel celníků a hříšníků !

Mat. 11, 19.

Mezi rozkřičenými rodinami dělnické čtvrti měli Marufovi jistě největší vliv. Tatík Maruf byl z povolání povozníkem, častěji však koňářem, hráčem z řemesla, přechovavačem pochybného zboží, byl schopen každého podezřelého podniku, vysmívaje se při tom Bohu, ďáblu i policii. Bylo viděti, že jest autoritou veškeré podezřelé chásky v celé čtvrti. Jeho hřmotný hlas, vycvičený křikem na koně, mohutné plece, síla, s níž dovedl práskati bičem, pijanství a dovednost v každém darebáctví získávaly mu v tom okolí vliv, důvěru a úctu; jež hraničila skoro se zbožňováním.

Jeho důstojná, velemohutná družka, jež se mu vyrovnala silou svalů i hlasu, ovládala zase svět pouličních prodavaček.

Měli přčetné potomstvo, a viděl-li kdo na ulici hejno jejich dětí, jak se svobodně prohání, mimovolně se tázal sebe samého, jak jen se vtěsnají do tří světnic svého baráčku.

„Ulice“ je ostatně název příliš jemný pro takovou slepou uličku, kterou zavírá baráček. Tomu se zde říká „dvory“ a bouře bídy tam vyhazuje různé trosečníky.

„Dvůr“ přiléhá k nejmizernější části silnice

a jeho vchod jest označen dvěma otlučenými pilíři. Vstupujícím se zdá, že se octl ve zpus-tošené vesnici na frontě. Staré domy většinou spadly, byvše podkopány důlními chodbami, a sutiny byly většinou pozodnášeny až do zá-kladů. Na tomto nerovném rumišti vyrostly jak houby chatrče špinavé, práchnivé a křivé, po-kryté roztrhanou, dehtovanou lepenkou. Ma-rufovi tu mohli nerušeně provozovati své plaché řemeslo. Nikdo by se nebyl odvážil do toho brlohu, do kůlny, v níž supěli koně, náležející (?) tatíku Marufovi, koně, u nichž se ku podivu často měnily barva, postava i počet.

Menší děti se potloukaly polonahé po dvoře, starší se již cvičily v práskání bičem a v pití. Od nepaměti nikdo neviděl nikoho z Marufů v kostele. Darmo se pan farář namáhal pohnouti je, aby poslali k prvnímu sv. přijímání chlapce čtrnáctiletého a patnáctiletého. Nepomohla ani lákavá nabídka, že dostanou nové šaty. Páter N., jenž se přece ještě jednou pokusil, narazil na pohrdavé mlčení. Marufka si hleděla dál své práce a na něho ani nepohlédla.

Marketa si umínila, že tu chášku musí získati.

Jednoho dne „zabloudila“ v slepé uličce. Ma-rufka seděla přede dveřmi široká a hřmotná s mo-hutným drdolem na hlavě jako s korunou a mě-la vedle sebe několik svých ratolestí. Škrabala brambory a neustávajíc v práci pozorovala Mar-ketu.

„Hleďme,“ pravila Marketa, „což ta cesta tu nevede dál?“

„Však to vidíte. Kampak chcete jít?“

„K sv. Mikuláši.“

„Tamhle vlevo Ferrerovou ulicí nahoru.“

„Děkuji vám, paní! . . . Ale je dnes horko, pravda? Byla byste tak dobrá a dala mi sklenici vody? Mám hroznou žízeň!“

Ženština právě doškrabala brambory. Vešla do domu a mlčky přinesla žádanou sklenici vody. Marketa se posadila a pila krátkými doušky.

„Jak jste dobrá! . . . Á, to jsou roztomilé dětičky! Ale máte jich hezkou hromádku! A není snadné vychovati takové stádečko, pravda!“

„Ne!“

Marketa si vzala jedno na klín, houpala je a rozdávala cukrovinky.

„Byla jste ke mně tak laskava, mohla bych vám nabídnouti něco pro vaše dětičky? Mám doma halenku, jež by se hodila právě tomuto děvčátku.“

„Ó ano, něco takového se vždycky hodí za dnešní drahoty!“

„Dobře tedy, přinesu vám ji. Tak nalevo, pravda? Děkuji a na shledanou, paní!“

Příštího dne přinesla Marketa Marufovým rozličné dárky. Marufčata pak za ní chodívala do bytu a rodina se radovala, že našla „husičku“, kterou mohli pohodlně škubati. Kdosi uslyšev to varoval Marketu:

„Vodí vás za nos!“

„Což na tom?“ odvětila. „Jsou to ubožáci. Kdybychom se vždycky měli míti na pozoru,

aby nás nikdo nevodil za nos, nemohli bychom nikdy býti milosrdní.“

„A čeho tím chcete dosíci?“

„Chci je přivést k Pánu Bohu.“

„Ale jděte, takové lidi nepolepšíte, nanejvýš snad, kdyby onemocněli.“

„Inu, když se mi to nepodaří, aspoň jsem udělila almužnu.“

Vskutku, almužna byla pro Marketu nejen prostředkem apoštolátním, nýbrž měla pro ni smysl a význam sama o sobě. Marketa znala lidi, kteří by za nic na světě nebyli dali almužnu nevěrci. Věděla, že některé dobročinné spolky, ač měly velkodušné stanovy, poskytovaly podpory jen tehdy, projevil-li chudák ochotu jíti na mši svatou a posílati děti do katolické školy. To uráželo Marketin cit.

„To není pravá křesťanská láska,“ říkala, „almužna má význam sama o sobě. Nesmí záviseti na vedlejších úvahách a úmyslech ani na zásluhách chudákových. Každý ubožák má právo na almužnu, protože je chudákem, a ne pro své chování. Každé bídě se má pomáhati. Milosrdenství nehledí na osobu, na mravy nebo na náboženství.“

A chceme-li si už sestaviti seznamy podle předností a považovati almužnu za nástroj apoštolátu, musíme podle příkladu Spasitelova začítí u nejhorších; ti nejvíce zasluhují politování a almužna má u nich dvojí význam. Pečující o tělo získáváme duši. Bylo by ovšem velmi pohodlné žádati ctnosti, než udělíme almužnu,

ale taková dobročinnost by nebyla nezištná.“²⁶

Celou Marketinu činnost možno vyjádřiti jedinou větou: Je třeba získávati chudinu nevyčerpatelnou dobrotou, nezištně, obětavě, oddati se soucitu nad jejich bídou, abychom svou dobrotou získali jejich srdce.

„Můžete viděti bídu a nesnažiti se, abyste pomohli?“ říkala. „Já to nedovedu.“

Plnila slova Mistrova: „Milujte se vespolek, jako jsem já miloval vás!“²⁷

Ukazovala však své chudině, že láska, kterou jí prokazuje, je láska Kristova, a tak ze svých chudáků konečně přece učinila křesťany.

Zanedlouho přicházeli k ní oba největší hoši Marufovi „na zvláštní hodiny, neboť člověk musí něco uměti, aby se protloukl životem...“ Vyučovala je v náboženství, a když byli již náležitě připraveni, stačilo jen slovo, a děti šly k prvnímu sv. přijímání. Rodiče již v ní neviděli „husičku, kterou by mohli snadno škubati“, její nezištná láska k bližnímu dojala srdce pod hrubou skořápkou, rádi Marketu vídali a pro „slečinku Markétku“ byli by skočili do ohně.

Marketa se chtěla postarati o šaty, ale v poslední chvíli neměla dosti peněz, mohla koupiti jen na jeden oblek. Máti Marufka ji blahosklonně upokojila:

„Pomohu vám,“ pravila, „mám zrovna doma nějaký ten kousek látky, to stačí.“ Marketa jí poděkovala.

Pak navrhla rodičům, aby k ní posílali děti

do školy, a celý záskup Marufčat putoval ze socialistické školy do školy sester mariánských.

Marketanyní vyučovala děti katechismu před jejich hroznými rodiči, kteří poslouchali pozorně a se zájmem a pak i děti zkoušivali. Po každé si odtamtud přinášivala blechy, jež jí byly nesnesitelnějšími než kající pás, ale mívala z nich radost jako sv. Benedikt Labre.

Počínala si tak dovedně, že, když se přiblížila doba velkonoční, mohla se zmíniti o sv. zpovědi. Byl to pořádný kus práce! Poslední týden musila napnouti všechnu sílu, opět a opět jim přimlouvati, až je konečně k tomu přiměla: na Boží hod velkonoční přistoupila celá rodina Marufova ke stolu Páně.

Při jejich zbožném díkůčinění odešla z kostela a pospíšila k pekaři, u něhož objednala dva veliké dorty. Potom očekávala Marufovy u kostelních dveří.

„No, jak, jste spokojeni?“

„Ó ano, slečinko Markétko!“

„Pojďte se mnou k Lismontovi, mám tam něco pro vás!“

Dorty se nesly vítězoslavně domů, a když se staří loučili na rohu s Marketou, pravili jí:

„Děkujeme vám, slečinko Markétko, přijdeme včas na požehnání!“

Od té doby náleželi k nejhrořlivějším členům Flámské besídky.

Snad se řekne: „Z vypočítavosti!“ Pýcha rodiny Marufovy by nebyla přistoupila na takový kompromis a jejich obrácení jim přineslo víc

nepříjemností než výhod. Marketina laskavá ruka proměnila jejich duše.

Ještě teď, po její smrti, chodívají do kostela a přijímají často sv. svátosti. Když se dověděli o Marketině smrti, zaleskly se upřímné slzy v očích staré Marufky.

Toto obrácení vzbudilo zájem v celé čtvrti a od těch dob kněží a řeholníci tudy se ubírající byli se všech prahů pozdravováni přívětivým „dobrý den!“

Po válce jsem Marufovy navštívil. „Ach,“ pravila matka, „vy jste bratr slečinky Markétky? Chodívala k nám tak ráda! Aspoň si u nás mohla popovídati se slušnými lidmi! A jak ráda se bavívala s dětmi! Však my jsme jí také dělali pomyšlení. Tak jsem na příklad sama ušila klukovi šaty k prvnímu sv. přijímání!“

Tehdy provozoval jakýsi spiritista rejdy v okolí františkánského kostela. Zvláště se snažil, aby získal Flámy. Marketa začala pracovati proti němu. Měl v ní nebezpečnou protivnici. Ničila všude jeho dílo svým obvyklým způsobem: modlitbou a dobročinností.

Vypůjčila si knihy o této otázce a studovala je podrobně. Brzo však poznala, že jí tuze nepomohou. Jakási paní Siffertová, osoba zamlklá a uzavřená, navštěvovala pilně sedánky, aby se něčeho dověděla o svém muži, jenž dlel v poli. Na náboženství zanevřela. Spatřivši kněze přibouchla zlobně dveře a přitisknuvši na okenní

tabuli žlutý obličej s pichlavýma černýma očima, dívala se posměšně za odcházejícím knězem.

Marketa ji navštívila.

„Tuze ji nepřemlouvej!“ pravila Jana, jež měla z ženské opravdový strach.

„Jen se modli,“ odvětila Marketa, „musím ji obrátiti.“

Jakmile zlostnice poznala slečinku z Hesbaye“, pohnula sebou, jako by ji chtěla vyhoditi. Ale úsměv Marketin ji odzbrojil.

„Byla jste již někdy v kostele v „Hesbayské ulici?“ tázala se jí Marketa tak prostince, jak jen možno.

„Já, v kostele? . . . Nikdy! . . . Rozumíte? . . . Já se modlím doma, věřím v Boha a Bůh je všude. Nepotřebuji vaší boudy, abych ho našla. Rozumíte? Já se zpovídám Bohu samému . . . a modlím se možná víc než vy. Rozumíte?“

Marketa se rozpomněla na svou knižní učenost.

„To, co činíte, je správné, ale nestačí to. Pán Bůh chce, abychom ho uctívali také veřejně . . .“

„Uctívali veřejně! Dejte mi pokoj se svou veřejnou úctou! . . . Pán Bůh chce, abychom se mu klaněli v duchu a v pravdě: tak je to v evangeliu.“²⁸

Tak se přely dlouho a Marketa odcházela s dojmem, že se žena tím víc upevnila v své zaujatosti.

Na druhý den vrátila páteru N. jeho knihy.

„Tumáte své učenosti. Je třeba mluvit k srdci těch lidí, a ne k jejich rozumu.“

Po tři dni se modlila a pak se pokusila znovu. „Poslyš, Jeničko,“ řekla, „skrč se do koutka a modli se tam, dokud budu mluvit. Uvidíme!“

Spiritistka ji přijala s úsměškem a chtěla ji znovu zahrati. Marketa jí podala ruku.

„Zajímáte mě,“ pravila . . . „Je to zábavné mluvit o těchto věcech, pravda, když jsme každá přesvědčena o svém? Člověk se stále učí!“

„To se rozumí, že jsem přesvědčena! To není jako . . .“

Nepřišla jsem, abychom se přely, líbí se mi vaše upřímnost a myslila jsem někdy na vašeho muže. Je to smutné, neví-li člověk nic o svých drahých, pravda?“

„Ach, ano, velmi smutné! . . . Kdyby aspoň . . .“

„Víte co? Mám příležitost psávat do pole. Nechtěla byste svému muži napsat dopis? Postarám se, abyste co nejdříve dostala odpověď.“

„Opravdu?“

„Ano, mám na frontě bratry a ti mi pomohou!“

• „Vy máte bratry na frontě?“

„Tři!“

Tak se probudil zájem a rozmluva se rozproudila. Jenička se zatím mlčky v koutku modlila. Marketa převedla hovor na náboženství, na to, jak šťastna je duše, která Bohu slouží, a jak blaze je člověku po zpovědi dobře vykonané.

Vtom však paní Siffertová zas najednou vzky-
pěla.

„O tom se mnou nemluvte!“

Z očí jí sršely zlověstné blesky.

„Nemluvte o tom, nebo !“

„Ale, poslyšte, máte přec ráda Pána Boha, ne?“

„Ano, mám, mám ráda Pána Boha, možná, že víc než vy.“

„Inu, tak musíme dělati, čeho Pán Bůh po nás žádá.“

„Snad jste mě nepřišla poučovati?“ Vyskočila celá bledá a chvěla se zlostí.

Marketa ji uchopila za ruku a pohlížela na ni laskavě a mírně.

„Což nepotěšila byste ráda Pána Ježíše? Přece ho nechcete zarmucovati, tolik pro nás vytrpěl a tak nás miloval!“

A počala jí vypravovati o Kristu Pánu, o Dítěti betlemském, o utrpení Spasitelově a o jeho slzách. Prošla zbožně celý jeho přesvatý život, o němž tolikrát rozjímal! Z jejích slov zaznívala láska a chvěly se v nich slzy, když hovořila o mukách Kristových .

Najednou se změnil zlý žlutý obličej a dvě slzy skanuly z temných očí na ruku Marketinu. A když Marketa přestala na chvíli vypravovati, zastenala žena : „Již dost, nepovídejte již nic!“

A potichu se rozplakala. Pak pohlédla na Marketu a pravila :

„Poslyšte, neslibuji nic ale rozmyslím si to. Skoro myslím, že máte pravdu . . . Ale obrátím-li se, musí to být důkladné . a na před se dobře vyzpovídám “

Za několik dní poté přistoupila ke zpověd-

nici. Byla tam již tři čtvrti hodiny, rozčilená, opět a opět zpytující svědomí.

Marketa se k ní přiblížila.

„Ráda bych to dobře udělala,“ praví, „ráda bych se vyzpovídala pořádně.“

Druhého dne šla k sv. přijímání velmi zbožně. Byla jako proměněna. A z velkých temných očí, lesknoucích se v bledém obličejí, zářil vnitřní mír.

Staly se s Markétkou nejlepšími přítelkyněmi.

V jediné místnosti, v níž se na sebe kupily slamníky a kuchyňské nářadí, necky i plotna, bedna s králíky a dětská kolébka, rostla a množila se rodina Vanderbiestova: otec, matka, šest dětí, sedmé na cestě — a všude největší bída.

Stálým bojem proti nedostatku jejich duše zatvrdly a pěsti byly stále nachystány k ranám. Mnoho slov tam za den nepadlo. Otec přicházel domů skoro jen se vyspat. Měl zvláštní zvyk zatínati zuby, takže se zdálo, jako by stále něco přežvykoval. Děcka plachého vzezření byla zvyklá poslouchati na první pohled matky Vanderbiestové, jež byla vlastně hlavou domácnosti.

Byla to osoba silná, ramenatá, zavalitá, s pohrdavým úsměškem okolo vysedlých čelistí; měla žlutavé, neobyčejně pichlavé oči. Ve hřmotných dřevácích a se sukní vpředu podkasanou vypadala jak buvol chystající se k útoku.

Páteru N. při první návštěvě přibouchla dve-

ře před nosem, on však přišel opět s nejlaskavějším úsměvem a zastihl ji u prádla.

„Dobrý den, paní Vanderbiestová!“ zapěl píseň míru, podáváje jí tím olivovou ratolest.

Postavila se proti němu velmi bojovně.

„Doslechl jsem, že jste z Münsterbilsenu, paní Vanderbiestová. Jsou prý tam lidé velmi energičtí. Je to pravda?“

„Ó ano, velmi energičtí!“ zakňučela, „ano... Tam jsou dveře!“ A zamávala tak vyhrůžně kouskem mokrého prádla, který právě držela, že páteru N. nezbylo nic jiného než co nejrychleji zmizeti, aby unikl katastrofě.

Páter N. byl mistr v apoštolátě, velmi horlivý a podnikavý v lásce k bližnímu, a uměl velmi dobře zacházeti s lidmi. Jsa smířliv a přece pevný, když měl býti zdolán poslední odpor, míval podivuhodné úspěchy. Ale jeho řeholní šat příliš připomínal pokání a tak postačil pouhý pohled na něho, aby lidé takoví jako Vanderbiestka se rozzuřili, neboť hnědý mnich byl u nich pokládán za nejjedovatějšího popa. V takových případech bylo potřebí pomocníka laického v oděvu nezávadném.

Páter N. se tedy obrátil na Marketu.

Když Marketa vešla k Vanderbiestovým, sedělo celé špinavé stádečko u stola okolo společné misky. Matka kousala právě do velikého bramboru, který držela v hrsti.

„Dobrý den, paní Vanderbiestová! Chutná, chutná?“

Žena místo odpovědi strčila do úst celý zby-

tek bramboru a upřela na Marketu své dravčí oči.

„Mně se zdá, že máte na frontě syna, ne?“

„Ano, mám, Alberta. Znáte ho?“

„Neznám, ale . . .“

Marketa se s pravým ženským důvtipem dotkla jediné struny, která zněla v té drsné duši. Ta žena byla matka. Zamrkala, vzchopila se a odstrčivši stoličku přistoupila ke krbu, kde z hromady hadrů vytáhla podobenku, otřela ji loktem a ukázala Marketě.

„To je můj Albert,“ pravila.

Úsměv mateřské lásky rozjasnil při tom na okamžik nepříjemnou tvář.

„Chudák, kluk . . . a člověk nemá o něm ani zprávičky! . . .“ pravila dojatě, pozorujíc obrázek. Zaplakala hořce. Marketa pocítila takovou soustrast s její velkou mateřskou bolestí, že jí také vstoupily slzy do očí.

„Dejte mi, paní Vanderbiestová, číslo jeho pluku, opatřím vám o něm zprávy.“

„Ach, slečinko, kdybyste tak mohla! Pomyslete, jak to je, když člověk neví, je-li synek živ nebo mrtev, chudák! To je přec až příliš!“

A z jejích malých oček se řinuly slzy.

„Do měsíce se něco o něm dovíte, slibuji vám to. Mám také v poli bratry.“

„Ach, vy máte . . . Budeš zticha, fakane!“ zakřikla na osmahlého skrčka, který okamžitě zmizel pod židlí, a utřela si cípem zástěry poslední slzu . . .

„Tak vy máte na frontě bratry?“ „Vy-

hrůžným pohledem přiměla druhého chlapce, že zalezl pod postel.

Zjednavši takto pořádek v říši, dala se do dlouhé rozmluvy se svou návštěvnicí. Marketa se od ní dověděla o jejich bídě a žena si vylévala žluč proti boháčům i proti františkánům a všechnu trpkost, kterou bída zaplavila její duši.

„To neznáte františkány!“ řekla Marketa. „Jsou to velmi hodní lidé!“

„Hodní lidé   hodní   Pro koho?
Leda za peníze .   “

„Hleďte, co vám tady posílá ten františkán, co u vás oněhdy byl! Tehdy jste mu k tomu nepopřála času.“

„Ale jděte . . !“

Při odchodu byla již Marketa přítelkyní rodiny a brzo také páter N. byl s nimi spřátelen.

Tehdy zařídila Marketa v besídce dopisovací kancelář, při čemž jí pomáhalo několik Flámů. Tím připravila nejedné rodině radost a útěchu.

Za několik dní po té návštěvě zašla opět k Vanderbiestům. Vanderbiestka ležela na slamníku, očekávajíc děťátko, a muž byl doma.

„Je to bída!“ naříkal, „děcko má přijíti, a nic pro ně nemáme, ani kouska hadru! Není to strašné, slečinko?“

Bylo to skutečně hrozné pomýšlení, že se v této prabídné světnici má naroditi lidské stvoření, pro něž nebylo ani plénky, ani peřinky, ani pradelka!

„Nic nemáme, zhola nic!“ bědoval táta. „Vždyť to zahyne, ubohé kotě!“

„Kdypak je čekáte?“

„E . . . zítra jistě!“

Ubohá Marketa! Bída nebožáků jí rvala srdce a k tomu ke všemu si vzpomněla, že nemá než několik haléřů v peněženke. Marketa rozdala všecko.

„Co dělati?“ tázala se sebe samé, když vyšla na ulici . . . „Co jen dělati? Nemohu přec ty lidi nechat v takové bídě!“

Byla velice zarmoucena.

„Ne, tak to nejde!“ uvažovala. „V Lutichu je tolik boháčů, mohli by pohnouti jen prstem . . .“

Místo domů obrátila se k městu. Šla pěšky, aby ušetřila peněz.

Druhého dne navštívila Vanderbiestovy a položila na stůl objemný balík, na němž bylo jméno obchodu s výbavami pro nemluvňátka.

„Rozbalte si to, nemám kdy, pospíchám do školy!“

Neohrabané tlapy tatíka Vanderbiesta vytáhly z balíku pěkné bělounké čepičky, vlněné kabátky, plénky, šatečky, zkrátka roztomilou výbavu pro novorozeňátko. Marketa na ni vyžebřala u jedné dámy v Louvrexské ulici.

Večer ukázali rozkošně oblečené děťátko páteru N., jenž je navštívil.

Havíř mu stiskl ruku a pravil dojat:

„Velebný pane, to je anděl, ta slečinka Markétka, povídám vám.“

A při tom si utíral oči.

Marketa je navštívila ještě častěji a obrátila rodinu dokonale.

Od té doby nebylo možná jejich bytu ani poznati, tak byl čistý. A také duše obyvatel byly mnohem mírnější, odevzdanější a zbožnější.

Nebylo právě snadno dostat se až k chatrči, jež byla jevištěm ustavičných hádek paní Hullenové s její rodinou. Na nejhořejším konci Kamenné ulice dojde se k laťkovým dvířkám na druhé straně cesty, jež vede přes louku k domku.

Již na dvacet kroků bylo slyšeti chraptivé lání, z něhož bylo poznati, že paní Hullenová je doma. Byla to rozmarná, zlostná, nadutá ženská, jež svou rodinu týrala od rána do večera, a přece se jí nepodařilo zjednat si autoritu. Měnila se jak větrná korouhvička: každou čtvrt-hodinku s neomylnou přesností odvolávala, co právě nařídila. Vadila se ustavičně; bouřka jen měnila směr.

Páter N. tam někdy zašel, ale po každé se vrátil celý zničený jejím křikem, vzteklostí a náládovostí.

U Markety ve třídě měla dvě dcerky. Podle mínění matky Hullenové měla škola, které ona svěřila své potomky, dávat jim nejlepší vysvědčení. Když tomu tak tentokrát nebylo, strašně se rozhněvala a zvěštovala urbi et orbi, že své děti vezme ze školy, ze sboru, z besídky, vůbec ze všeho.

Marketa ji navštívila.

„Dobrý den, paní Hullenová! Jsem učitelka vašich dětí.“

Mlýnek hned spustil.

„Tak, vy jste ta učitelka? Nemusila jste sem chodit, víte? . . . Moje holky už ani nohou nepáchnou do vaší školy! . . . Ani nohou mi nepáchnou do té vaší kokrhárny! . . . Ani nohou mi nevkočí do Hesbayky! . . . Ani jednou se mi neopováží ještě jíti na mši! Moje holky zasloužily samé jedničky . . . Ale to je všude nespravedlnost . . . nespravedlnost ve škole . . . v kostele . . . v kokrhárně . . . a všude . . . všude! A ta vaše kokrhárna, to je špinavá díra . . . dobrá tak pro kořaly . . . a moje holky se tam ani nebavily a . . .“

„To není pravda, mami . . . ty lžeš!“ bránila se děvčata.

„Matka zezelenala zlostí a hnala se na ně se zaťatými pěstmi.

„A kdo je tady paní, k ďasů? A páchnete-li mi ještě jednou do té popské boudy jen nohou, zmaluji vás, a jestliže ještě jednou . . .“

Tak to šlo nepřetržitě půl hodiny, sedíc, stojíc, chodíc, prskala okolo sebe žluč a jed.

Marketa ji nechala povídati, poslouchajíc s úsměvem. Věděla, že stačí malý vánek, aby se bouřka obrátila jiným směrem. Ve vhodném okamžiku nadhodila:

„Vaše dcerky jsou chytrá děvčata, paní Hullová.“

„To si myslím, že jsou. Chytřejších není v celém Lutichu, a vy se opovážíte dáti jim trojky! . . .“

Mlýnek klapal neúnavně další čtvrt hodinku s obnovenou silou.

Marketa neodpovídala, jen tu a tam vpletla pochvalné slůvko. Bouřka se pomalu tišila, a když se Marketa domnívala, že se vybouřila, řekla :

„Máte pravdu, paní Hullenová, vy jste tu paní a vaše děvčata budou choditi tam, kam jim poručíte. Není-liž pravda?“ pokračovala laskavě. „V neděli přijdou k vůli mně a budou choditi k sestřičkám. Pošlete je tam, ne? Velice mě to potěší“

Paní Hullenová zamíchala polévku, postavila se před Marketu, opřela pěsti v bok, pozdvihla bojovně vařečku do výše a pronesla s rozhodným výrazem :

„Dobrá . . . k vůli vám ano ! . . . ne k vůli škole, ani k vůli Hesbayce, ale protože to chcete vy!“

„Děkuji vám, paní!“

„A nepůjdou-li, však já jim povím! To bych se na to podívala! Já jsem tady paní!“

„Jistě! . . .“

„A ty malé také půjdou! A neposlechne-li to, pořádně je zmaluji!“

„Vaše Mařenka pěkně zpívá . . .“

„A také zpívá ráda. A moje holky se v tom zpívání pěkně baví. Ostatně, je tam pěkná muzika, a tolik lidí tam chodí, a sami pořádní lidé. Povím o tom také Pieterovým a paní Schreuerové a dětem své švagrové to také povím. Přijdeme do Hesbayky v neděli společně, ještě před zpěvem.“

A zamávala vítězně vařečkou.

Marketa odešla vysílena, unavena, hlava ji bolela z pekelné vády té ježibaby.

Druhého dne tam šla opět a byla zas uvítána vádou.

„Zbytečně sem chodíte,“ dala se hned do ní paní Hullenová. „Moje holky k vám ani nohou nepáchnou! A já jsem tady paní!“

Vítr se obrátil, a musilo se začít znova. Po dvouhodinovém sedění se Marketa opět dověděla, že Hullenka je svou paní a paní v domě a paní celého světa.

Docházela pak tam třikrát za týden, ačkoli toto nevázané láteření, brzo valonsky, brzo flámsky, hned zase v divošské míchanině, drásalo jí nervy a bylo jí pravou mukou.

„Ze všech nepříjemností je mi nejprotivnější žvastavost,“ pravila Marketa jednou k své přítelce. „Ta mě stravuje! Návštěvy u Hullenů jsou pro mne největší oběti.“

Ale bylo tam možno vykonati tolik dobrého! Marketa musila větrné korouhvičce dávat správný směr, udržovati dcerky v katolické škole, učiti nejmenší děti katechismu, cvičiti chlapce na ministranty, přiváděti je všechny do besídky a do kostela a odstraňovati spory, jež v této neharmonické domácnosti byly na denním pořádku.

O kterém si svátku ztrávila máti Hullenová odpoledne se svými dcerkami na terase kavárny nižšího řádu a vesele si popíjela.

Když se vrátila domů v povznesené náladě, dal se na neštěstí její muž do řeči o průvodě.

Paní Hullenová měla totiž také muže, jenž však měl v rodině tak nepatrný význam, že mohl někdo choditi hodně dlouho k Hullenovým, a jeho nezpozoroval. Sedával vždycky v svém koutečku a krátkými tahy pokuřoval z dýmčičky. Ostatně, měl v domácnosti také jakousi úlohu. Byl vhodným hromosvodem pro ženu i pro děti. Tyto se aspoň někdy vzepřely náladám matčiným, ale otec, poznáv ze zkušenosti, že mu to přichází draho, již dávno si navykl chovati se ke všem rozmarům ženiným jak možno nevšímavě.

Jeho polovice do něho tloukla ažaž. Cvičila si tak svaly a vybivši si tak zuřivost, uchránila se žloutenky. Šťastný manžel se tím nedal nijak rušiti a bafal dále ze své dýmečky. Sotva se tedy odvážil nyní otevřítí ústa — což jeho žena považovala za trestuhodnou snahu po samostatnosti — ozbrojila se koštětem a s červeným nosem, s kloboukem nabok, postavila se prudce proti jeho plánům:

„Kdybys měl to neštěstí a jen nohou mi páchl do té boudy, tímto koštětem ti roztřískám hlavu! . . . Kdo je tu pán? A kdo tady vydělává? A kdo tu . . .“

Jedno z děvčat běželo pro Markétku, jež se co nejrychleji dostavila na bojiště. Zatím bitva ustala, protože se alkoholický zápal vybil na jiném nepříteli, na kočce, již dopadli na mase.

Příchod Marketin znovu rozpoutal zlost.

„A povídám vám, že nechci, aby můj muž chodil na průvod . . . A nechci vůbec, aby můj

muž — — — A můj muž se do té vaší boudy již nechce ani podívat . . . A copak je to vůbec něco pro mužské? Abyste věděla! . “

Marketa se usmála; muž nani významně mrkal ze svého koutka.

Rozbalila balíček a vyňala ženskou jehlici a mužskou vázanku.

„Jen se podívejte, jak vám bude v neděli pěkně slušeti tahle jehlice a vašemu muži tato vázanka, paní Hullenová!“

Oči Hullenčiny se zajiskřily, ale ještě se nevzdala.

„Jistě, z toho procesí nic není, jak vám povídám, a my si můžeme koupiti kravatu i jehlici také sami, a když budeme chtít, tak se projedeme všichni v autě, víte? . . . a jestliže . “

„Ale paní Hullenová, což mě chcete zase zamucovati? Podívejte se, do jakých rozpaků mě přivádíte! Spoléhala jsem s jistotou na pana Hullen. Kde mám teď nahonem za něho najíti náhradu? Pravda, že ho už k vůli mě v neděli pošlete? . Ještě štěstí, že jste tu, abyste ho mohla poslati!“

Hullenka se pokusila mohutnou ranou pěstí přivést svůj klobouk do rovnováhy s tím jediným úspěchem, že místo napravo klátil se nyní nalevo, a prohlásila hrdě:

„Slečinko, vám k vůli to udělám a pošlu ho na procesí . . Poslouchej, v neděli mi půjdeš na procesí slečinky Markétky! Rozuměls, ty klacku?“

Nejstarší z Hullenčiných dcer se provdala. Marketa jí při té příležitosti darovala prsten. Za několik dní po svatbě chtěla novomanželům blahopřáti. Již spolu nebyli.

„Nemluvte mi o tom!“ rozkřikla se Hullenka, když ji Marketa prosila o vysvětlení. „Je to ničema, ten chlap špinavý, pije, nic nemá, nic není a nic nedělá. Moje dcera za něho dostane deset jiných, jen to luskne, však já se jí postarám o muže, rozumíte?“

„Ale vždyť je provdaná, tak si nemůže vzít jiného.“

Máti Hullenka vybuchla. S pořádnou ranou do boků, což u ní bylo projevem nejhlubšího pohrdání, si vyjela:

„Nemůže, prý nemůže! Ale já chci a dost! A já se jí postarám o muže. A já jsem tady paní . . . A já tady poroučím a . . . A má holka ho už nechce a . . .“

„Ale, paní Hullenová, vždyť se měli tak rádi!“

„Ani na krok mi k němu nepáchne!“

„Vždyť je to celkem hodný hoch!“

„Špinavý chlap je to . . . Mé holce u mne nic nechybělo . . . U mámy jí bylo dobře . . . A ten dareba před ní zhltně všechno . . . lakomec mizerná . . . všechno chce jen pro sebe . . . a ji nechá umírat hlady . . . moji holku . . . a vůbec, má holka ho již ani nechce . . .“

Dcera v koutě plakala.

„Mami,“ podotkly děti, „neměla jste je podpichovat, aby se rozešli. Jste tomu sama vinna.“

Vidouc se odhalenu zezelenala matka zlostí a bouchla hrozně pěstí do stolu.

„A nikdy! . . .“

Zajíkla se zuřivostí. Marketa k ní přistoupila a laskavě ji pohladila po tváři.

„Podívejte se, vaše Arnoštka pláče! Bolí ji to, chudáka! A je to přec takové hodné děvče! Nechte ji, ať se vrátí k muži, ano? Vyhledám ho jejím jménem a domluvím mu, aby se o ni pořádně staral. Arnoštka pak zase bude šťastna . . .“

A znovu matku s úsměvem hladila.

„Máte pravdu, slečinko,“ řekla žena již uklidněna.

Za půl roku poté koketovala Arnoštka s jakýmsi vozkou a chtěla se dáti rozvésti. Marketa ji přiměla k tomu, aby se svého milence zřekla, a matku přemluvila, aby upustila od svých plánů, a tím zabránila rozvodu. Pak se muž vrátil „na tři dni, aby si to mohl rozmyslit“ Zůstali již spolu a byli od těch dob živi jako v pohádce.

Marketa ponenáhlu nabývala nadvlády unich v domě. Ona vlastně byla maminkou dětí a matka Hullenová byla jí ve všem po vůli.

Zato se Hullenka stala ještě šlechetnou dobroditelkou „zpěvárny“. Marketa několikrát přivedla svá děvčata do jejich zahrady, aby se tam pobavila a pochutnala si na jablkách paní Hullenové, jež se na to dívala mateřsky a mírně jak ovečka.

Ačkoli jí ještě zůstalo dosti z její nevyrovnanosti, změnila se podivuhodně ve styku s Mar-

kétkou. Nemůže bez pláče ani promluvit o nebožce slečince Markétce a každý týden se chodí pomodlit na její hrob, ač tam má tři čtvrti hodiny cesty.

V jedné z polorozpadlých předměstských chatrčí lutišských ve velké nízké světnici ležel na bídém lůžku nemocný muž.

Vešel-li někdo do tohoto brlohu, musel se opravdu několikrát rozhlédnouti, zdali je to skutečně jizba pro nemocného. Kdo chtěl otevřít dveře, musil odstrčit hromadu nádobí a hadrů, z nichž vycházel odporný puch.

Velké necky uprostřed místnosti připomínaly prádelnu. Dvě rozcuchané děti bosé a špinavé brodily se ve špíně, v níž bylo namočeno několik kousků prádla. U kamen stála zavalitá špinavá žena a cosi připravovala, nijak se nestarajíc o nepořádek kolem sebe ani o souchotináře v koutě na lůžku. Muž ležel na špinavé posteli, jež se podobala ostatní nečisté směsi prádla, kuchyňského nádobí, dřeváků a rozlámaných židlí, poházených po podlaze. Jezdil mechanicky vyhublým ukazováčkem po pokrývce. Byl ještě mlád a měl jemné rysy. Celý výraz průhledného obličeje s vysedlými lícními kostmi, podobného spíš umrlčí lebce, soustřeďoval se teď v očích, ve velkých výrazných tmavomodrých očích, jež hleděly do prázdna, lesknouce se v zapadlých důlcích.

Pojednou jím otrásl záchvat kašle. Ubožák si křečovitě sáhl na hrdlo, aby záchvat potlačil.

„Běto!“ zachroptěl. „Běto, dveře!“ ..

Žena mrskla pohledem pod dveřích napolo otevřených, pokrčila rameny a zabručela: „Hm!“ Studená mlha se plížila v hustých chomáčích až k lůžku nemocného. Najednou se rozkašlal. Lepkavým, zakrváceným kapesníkem utřel si zpocené čelo. Ležel dlouho nehnutě, chroptěl a ztrnule pohlížel na svou kostnatou, vyhublou nohu, jež vyčnívala zpod pokrývky.

„Běto!“

„Co chceš?“ otázala se netečně.

Přirazila dveře a pozorovala ho s rukama opřenýma v bok. Byla to malá, zavalitá osůbka nepořádného zevnějšku a ospalého, mrzutého obličeje.

Chorý se chopil její ruky a tiskna ji horkými, vlhkými prsty opakoval:

„Běto!“ Pohlížel na ni úpěnlivě jako zbitý pes a pokoušel se o úsměv.

„Pořád se odkrýváš!“ řekla mrzutě.

Pustil její ruku a ona se vrátila ke kamnům, kde procivěla celé hodiny. Pohled nemocného se zoufale svezl po nečistých stěnách, po nekách, po roztrhaných dětech, po dveřích, jež se znovu otevřely, po všem tom hanebném nepořádku ve světnici. A když nasytil zrak veškerou tou bídou, skanuly mu po lících dvě velké slzy. Vzlykaje klesl na podušku a byl zachvácen novým návaem kašle.

„Mohli by zas jednou přijít vincenciáni!“ zamumlala Běta, když se utišil.

Cosí jako bolestný úsměv přelétlo mužovou

✱

tváří . . . Jakýsi pán, jenž míval velice naspěch, přinášival týdně poukázku na chléb a na uhlí. Obyčejně zůstal ve dveřích, protože se bál ná- kazy a protože se mu protivil zápach vanoucí ze světnice. Někdy také přišel starší pán, ten se tak nebál; vstoupil, poptal se na potřeby rodiny a na stav nemocného, ano, pokusil se na odchodu i o několik slov útěchy. Ale co to pomohlo? Kdo by dovedl zmírniti hluboký bol, jenž zžíral srdce nebožákovo? Která milosrdná ruka by dovedla zhojiti tyto rány?

Nastával teď soumrak, nejhorší hodina pro nemocného.

Kdosi zaklepal.

„Dále!“ zabručela žena.

Ve dveřích se objevila dívčí postava.

„Jsem zde dobře u pana Frankena?“

„Ano!“

Návštěvnice přistoupila k bídnému lůžku.

„Dobrý večer, pane Frankene, posílá mě k vám páter N. Jak se vám daří?“

„Tak tak, slečno... Jste velmi laskava... Já...“

Kašel, strašný kašel ho zas divoce přepadl a rdousil.

„Máte horečku, pravda? Počkejte, mám tu pro vás něco dobrého!“

Vyňala z kabelky krásný hrozen a s mateřskou péčí mu podávala po zrnku do úst. Potom vyňala láhev vína a nalila mu plnou skleničku.

„Pak se napijete ještě jednou.“

„Děkuji, děkuji!“ zašeptal souchotinář, jenž cítil, jak mu tělem probíhá osvěžující vlna.

Ve světnici se setmělo.

„Musím jít pro petrolej,“ pravila Běta s povzdechem a odešla.

„Jak je vám teď?“ tázala se dívka a usedla k posteli na rozviklanou židli.

„Ach, děkuji, je to lepší . . .“

„Ano,“ pokračoval po chvíli, „ale . . . je to bída, pravda, slečno! . . . Bída! Jen se tu rozhlédněte! Není to k politování?“

Zamlčel se a zavřev oči pravil jako ve snu:

„Nemocný by měl přece ležeti v čisté, světlé světnici se záclonami na oknech a květinami . . . Ach, mám tak rád květiny! . . . Ale podívejte se na mne! Je to bída, povídám! . . . Kdyby se mi bylo dostalo ošetřování, snad bych byl vyvázl . . . Ale teď je již pozdě . . . Mé plíce vypovídají . . . Jen poslyšte! . . .“

Ukázal na vpadlou hrud', v níž to harašilo jak oblásky.

„A ty děti, ubozí červíčkové, není to k pláči? . . . Ach, Bože můj, mé ubohé děti! Mé ubohé, ubohé děti! . . . A váš otec vám chtěl připravit krásný život, a teď je na tom takhle! . . . Váš otec . . .“

Rozplakal se nebráně slzám. Jeho stísněné srdce si musilo již jednou uleviti.

„A ona . . . ona nedělá nic, zhola nic!“ pokračoval bolestně. „Je to lenoch! O mne se pranic nestará, a to mě tak bolí! Přiznávám se vám, měl jsem ji tak rád, tu svou Bětu! Ale teď vidím, že mě nemilovala. Vzala si mě pro těch pár grošů, co jsem měl. Teď se nesmím ani ozvat, hned je zlá. Jedná se mnou jako se psem. Ach,

a to mě nejvíc trápí! . . . To mě bolí! . . .“ Znovu se hrozně rozkašlal, posadil se chroptě a lapaje po vzduchu, a plakal a vzlykal při tom jako dítě.

Po záchvatu jej dívka uložila zpět na podušku, a jak se k němu sklonila, aby bělostným kapesníkem osušila jeho zpocené čelo, ucítil slzu, jež skanula z jejích očí. Plakala . . . Chopil se její ruky a tiskl ji vroucně pln vděčnosti za její dobrotu. Pohlédla na něho a posadila se mlčky k jeho lůžku. V šeru viděl její černý šat, bílý límeček, jenž dodával její tváři čehosi dětského, a pod širokým kloboukem dvě velkých černých zářivých očí. Zadíval se na ni jako ve vidění.

V blaživém pocitu úlevy, který jej ovládl, zdálo se mu, že vidí anděla, jenž se snesl s nebe, aby utišil jeho bol. Zašeptal ještě:

„Díky . . . díky!“

A všechno trápení na okamžik zmizelo.

Tu počala Marketa lahodně mluvit o ráji a o utrpení, o naději, o lásce, o mukách Kristových a o radosti trpěti z lásky k němu.

„Podívejte se,“ pravila, ukazujíc na kříž, „jak je zmučen náš božský Spasitel! Musíme také něco pro něho snášeti, pravda? Jeho nikdo nepotěšil, a on těší každého, kdo trpí z lásky k němu . . . Jak je lehko trpěti v jeho náručí a na jeho Srdci! . . . Trápení pomine, ale zásluha zůstane . . .“

„Ano . . . ano!“ šeptal chorý, hladě prstem měděný Markétčín kříž, lesknoucí se v temnotě. A zdálo se mu, že Spasitel, jenž v mukách na

sebe vzal lidské trápení, znovu je teď na sebe bere, aby je zmírnil. Slovy, jež právě slyšel a jež nebyla prázdnou frází, nýbrž výrazem života plného lásky Boží, probudila se v duši mužově zbožnost a víra mládí. Po dlouhé době po prvé se cítil opět šťasten.

Když se loučila, tázal se jí na jméno.

„Jmenuji se Marketa,“ odvětila, „Marketa Lekeuxová, a bydlím nedaleko, v Hesbayské ulici.“

„Přijdete? . . . přijdete zase? slečno Markétko? . . .“

„Ovšem, třeba hned zítra, budete-li hodný . . . Zítra odpoledne mám prázdnou.“

V studené večerní mlze putoval anděl v černém šatě ještě dlouho po vlhkých ulicích anských, vystupoval až tam, kde domy řídly, zaklepal ještě na mnohé klátivé dveře a jako dobrá víla vykouznil radost v nejedné bídne světnici.

A za pozdního večera seděla Marketa ještě v své světnici a spravovala punčochy, které si přinesla z jedné chaty. Když byla konečně hotova, prohlížela hrubé punčochy s pestrými záplatami a zašeptala: „Ubohé děvče!“ Pak s úsměvem otevřela zásuvku svého prádelníku, vzala pár punčoch a místo nich položila staré punčochy chudobného děvčete. „Může v nich jít za svým ženichem,“ pravila, „ta bude ráda!“

Velikou únavou se jí zavírala víčka. Poklekla před obrazem Ukřižovaného a dlouho naň patřila nepohnutě, s úsměvem. Pak sklopila zrak a slzy jí zrosily tváře. Jak tak klečela v bělost-

ném nočním oděvu láskou dojata k slzám, vyhlížela jak anděl milosrdenství, jenž vyplniv na světě svou úlohu, vrátil se do nebe před tvář Boží. U paty kříže byl lístek s nápisem: „Milujte se vespolek, jako já jsem miloval vás.“²⁹

Marketa věrně vyplnila přikázání Kristovo a on se k ní sklonil se svou útěchou.

Byla připravena na zítřejší dílo.

„Dobrý den, paní Frankenová! Dobrý den, pane Frankene! Jen se podívejte, co vám Pán Bůh posílá!“

Položila na lůžko nemocného kytici svěžích růží, jež v té době zaplatila jistě hodně drahé. Chorý vyjasnil tvář, lichotivě hladil květy a dlouho ssál do sebe jejich vůni. Byl tak dojat, že mohl děkovati jen pohledem.

Zatím nastal ve světnici roztomilý výjev.

„Paní, dnes máme kdy. Uklidíme tu jednou pořádně, ano? Vedle je místečko na necky.“

A necky okamžitě zmizely k velikému zármutku dětí, z nichž jedno se dalo i do křiku; ale kousek čokolády je brzo utišil.

Marketa se opásala hrubou zástěrou a vypadala v ní jak popelka. Oháněla se roztomile koštětem, hadrem a kartáčem, a Běta k tomu přihlížela ztrnule a mlčky. Pomalu se však probírala, ano, zdálo se, že se jí to začíná i líbit. Uklízela, smýčila a leštila tak horlivě, že by to v ní nikdo nebyl hledal.

„Ale slečinko,“ pravila, vidouc, jak Marketa s uvolněnými vlasy a zpoceným čelem ždímá

jemnýma rukama špinavý hadr, „nechte toho, to není práce pro vás, dejte to sem!“

Zvonivý smích byl jí odpovědí.

„Ale, milá paní, vždyť Panna Maria také takové věci dělávala a Ježíšek jí pomáhával nositi vědra s vodou. Musíme hledět, abychom se jim aspoň trochu podobali.“

K večeru byla světnice k nepoznání, všechno bylo na svém místě. V oknech byly záclonky, podlaha se leskla čistotou. Děti, jakmile necky zmizely, se necítily zcela doma, ale teď seděly u stolu a dělily svou pozornost mezi obrázky a máslové koláčky, jež jim Marketa darovala.

Po celou tu dobu nemohl nemocný ze sebe vypravit ani slova.

Když Marketa k němu přistoupila a chtěl jí poděkovati, udusil vzlykot jeho hlas.

V následujících dnech Marketa přicházela zase. Ve čtvrtek přinesla velký kartáč a balík barevných papírových čalounů. Dala se s Bětou sama do práce. Večer byly špinavé stěny pokryty bílými a růžovými kyticemi. Volila velmi hezký vzorek, neboť chorý měl jemný vkus a miloval krásu.

Jindy slavila vjezd dětská postýlka, pak přišla matrace a čerstvé ložní prádlo pro nemocného. Neměla-li Marketa sama kdy — vždyť musila pomáhati tolika chudákům! — poslala maminku, aby jim zanesla vejce. Matka jednou našla v upravené domácnosti Marketin plášť, jindy pokrývku, tu zas hračky a jiné věci, které kdysi

náležely Marketě. Nedivila se tomu. Byla tomu zvyklá, že se věci od Markety tak stěhovaly.

Jednou seděla Marketa u lůžka nemocného, jenž se již blížil k smrti.

„Slečno Marketo,“ pravil, „když vidím, jak jste dobrá, a když si pomyslím, že Pán Bůh jest ještě dobrotivější, nevím ani, jak bych mu poděkoval... Toužím tak velice, abych již mohl k němu!...“

Zamlčel se a dlouho pozoroval příbytek, proměněný rukou Marketinou: běloučké záclony v oknech, obrazy v pozlacených rámech na stěnách, krásné květiny ve váze, učesané a slušně oblečené děti. Pohlížeje pak snivě do dálky, zašeptal sotva slyšitelně:

„Opravdu, teď mohu klidně zemřít, když jste mi slíbila, že se jich ujmete. Mé trápení se již končí... Smrt se mi zdá sladkou; půjdu do krásné vlasti, o níž jste mi vyprávěla.“

„Až budete u Pána Boha, vyřídte mu, ... že ho velice miluji.“ Slzy vstoupily při tom Marketě do očí.

„Ano, vím, že ho milujete; právě proto jste tak dobrá. Budu se v nebi za vás velice modlit. Již proto se těším na smrt.“

Zemřel v prvních jarních dnech. Když ho krátce před smrtí navštívil páter N., šeptal již jen trhaně a chraptivě:

„Důstojnosti mnoho . . . velice mnoho jsem v životě vytrpěl. Ale Pán Bůh . . . mi poslal anděla, jenž mě naučil . . . trpěti s radostí. Je to anděl . . . Od té doby, co k nám přišla,

vím opět, co jest to býti šťastným . . . Má poslední myšlenka náleží jí. Ano, dobrý anděl . . . anděl Boží . . .“

A opakoval ještě jednou se šťastným úsměvem :

„Dobrý anděl!“

To byla jeho poslední slova.

VII

MISTROVO PŘIKÁZÁNÍ

Přikázání nové dávám vám, abyste se
milovali vespolek, jako jsem já miloval vás;

Jan 13, 34.

Marketa byla od přirozenosti útrpná. Tento něžný soucit, šlechetná potřeba pomáhat jiným, léčit bolesti bližního, jest asi nejvýznačnějším rysem Marketiny povahy.

Kdyby se byla poddala všednímu sobectví průměrných lidí, byla by tato ctnost jistě zakrněla. Marketa by byla brzo poznala jako jiní lidé, že je „nebezpečno“ dbáti hlasu srdce; pečujíc jen o své pohodlí, byla by si řekla, že chudiny není třeba tak litovati, že nezasluhuje podpory, že jest odporná a vždy hotova zneužívatí dobročinnosti. Byla by si řekla, že se nesmí dát podváděti, a byla by našla mnoho „moudrých“ důvodů, za něž se schovává naše sobectví a naše bezcitnost.

Ale láska Boží v ní udržovala a oživovala plamen soucitu.

Vždyť láska k Bohu a láska k bližnímu jsou jedno a totéž. „Začne-li duše milovati,“ napsala Marketa, „povznáší se k Bohu. Napodobuje Ježíše v jeho lásce k duším.“

Marketa hoříc touhou, aby semohla obětovati Spasiteli, sloužila mu v jeho trpících údech, a tato myšlenka jí činila ubožáky nevýslovně dra-

hými. Nebála se, že by v soucitu s jejich bídou přepínala, již napřed byla odhodlána ke každé oběti, kterou by jí soucit uložil.

Čím více se v ní vzmáhala láska ke Kristu, tím více se ponechávala každému soucitnému hnutí.

V své blíženské lásce byla opravdu vznešenou. Aby mohla pomáhati ubožákům, zapomínala na sebe docela. Lze říci, že je milovala jako sebe: trpěla s nimi, plakala s nimi, neměla klidu, dokud jich nepotěšila. Nemohla viděti utrpení, a hledala lék proti každé bolesti.

Jednou večer našla daleko v Ansu jakousi nemocnou. Bylo příliš pozdě — pravili jí — aby se mohlo jíti do lékárny; a k tomu bylo hrozné počasí. Ale chorá velice trpěla. Marketa pospíšila do města, nakoupila léků a vrátila se s nimi v noci k nemocné. Takových příhod mi vypravovali několik.

Marketa se dovedla vžítí do postavení chudiny. Jednou jí kdosi vypravoval, že Marufovi mívají k snídání maso a sýr, a rozčiloval se proto.

„Ach,“ usmála se Marketa, „kdybychom byli na jejich místě, jistě bychom to dělali také tak!“

Její dobrota a štědrost byly nevyčerpatelné jako její láska. Nebylo bídy, které by nebyla pomáhala, nebylo bolesti, které by nebyla tišila. Sama rozdala víc almužen než několik spolků sv. Vincence dohromady.

Ostatně, dovedla svou dobročinnost organisovati. Dávala s rozvahou, prakticky, ale vždycky

štědře. Nezdržovala se mudrováním, srdce mělo u ní převahu nad rozumem. Almužen nerozpočítávala podle svých prostředků, podporovala tak a tak dlouho, až pomohla.

Proto se v prvních dnech měsíce její příjmy rozprchly na dobré účely. Potom šla žebrati. Žebrala u boháčů a vysvětlovala jim, kterak mají žítí a dávatí jako křesťané. Tak prokazovala dvojí dobrodiní.

Sebrala při tom značné peníze. Jednoho dne se jí páter N. svěřil, že nemá peněz pro besídku. Ještě téhož dne mu Marketa přinesla tisíc franků.

Po penězích došlo na její šperky, šaty a prádlo. Zbavovala se všeho. Sama nosívala šaty a prádlo po svých sestrách.

Když ani to nestačilo, vypůjčovala si.

O vánocích r. 1915 se tázala děti v pěveckém sboru, čeho by si přály od Ježíška. Všechny chtěly šaty, obuv atd. To vyžadovalo velké peněžní částky. Marketa ani brvou nepohnula a chystala se koupiti vše na dluh. Tu však do toho zasáhl páter N. a hrozil Marketě, že ji propustí z besídky, nevzdá-li se svého úmyslu. Koupila tedy něco jiného, ale také na úvěr.

Za několik dní dostala veliký účet za oděv pro ministranty. Neměla ani haléře. Pravila Janě: „Modli se, Jeničko, jdu sháněti peníze.“ Šla si vypůjčiti několik set franků.

Pro neomezenou dobročinnost přibývalo Marketě dluhů každým měsícem. Věřitelé jí byli stále v patách. Klepala na každé dveře, aby dostala peníze, vypůjčovala od jedněch, aby

zaplatila druhým, a musila stále hledati nová východiska.

Vyprázdni vši své skříně, vzala do práce skříně svých rodičů. Také jejich věcem ukazovala cestu do chudinské čtvrti. Prádlo, boty, kusy nábytku, kuchyňské nářadí, všechno mizelo jako v domě, kde straší.

„Hleďme,“ pravil kdysi páter N. naší mamince, „viděl jsem u K. něco, co včera bylo ještě tady!“

„Není divu,“ odvětila maminka.

Někdy přicházivaly chudobné děti a tázaly se po slečince Marketě.

„Není doma; copak chcete?“

„Měly jsme si přijíti pro balík.“

A v Marketině pokojíku našli balík s šatstvem, s potravinami a s různými potřebami, jež tam pro ně nachystala.

Tatínek jednou shledal, že se mu ztratily nejlepší boty. Marketa se přiznala, že je potřebovala pro chudého horníka ke zdavkám. „Máš ještě jedny boty, tatíčku,“ řekla mu, „a on měl jen dřeváky! Ubohý hoch potřeboval především boty, aby se mohl oženiti.“

A protože se zdálo, že tatíček s tím nijak nesouhlasí, usmiřovala ho: „Koupím ti jiné, taťoušku, ale neměla jsem právě peněz ... A pak, Pán Bůh ti dá za ně v nebi sto párů.“

Někdy zas maminka nenašla v prádelníku ani jediný pár punčoch.

„Marketo,“ pravila, „tys mi rozdala všechny punčochy.“

„Mamičko, ty si můžeš nakoupiti punčoch, kolik chceš, a ti chudáci chodili bosí. Musili jsme se podělití . . .“

„No, ale tohle je již víc než dělení!“

Marketa jí padla kolem krku a líbala ji.

„Byli tak rádi, mamičko! Netěší tě, žes jim udělala radost?“

Co měla maminka říci na takový důvod?

Marketa ostatně dobře věděla, že se jí to mlčky dovolovalo, a také se tím řídila. Přehrabala všechny skříně a zásuvky a zanesla do zastavárny všechny cenné předměty, i velmi vzácný klenot, jež měla rodina z lepších časů. Maminka jej tam našla po Markétčině smrti.

Nemyslím, že Marketa jednala vždy správně, ale nebyla si nesprávností vědoma.

Viděla-li někde bídu, přičiňovala se horečně, aby tam pomohla. Velmi mnoho vykonala, poněvadž s almužnou hmotnou udělovala i almužnu duchovní. Srdce ji bolelo, viděla-li, že chudáci strádají nejen hmotně, ale že jsou i velice daleko od království Božího, v němž jediné vládne pravá radost. Chtěla se s nimi podělití o své štěstí. To se jí zdálo největší almužnou. Tak smýšlela při svém apoštolátě.

Konala jej s největším taktem. Přišla-li k chudým, vždy jim přinášela nějakou radost, neboť věděla, že hladoví a trpící nejsou naladěni k tomu, aby poslouchali kázání. Věděla, že napřed jim musí udělati trochu radosti pozemské, nežli udělí almužnu pro duši, a že tato zraněná srdce lze léčiti jen balzámem milosrdenství.

„Apoštolská duše,“ napsala, „přináší útěchu zbloudilému srdci, které zapomnělo na Boha. Nešťastník trpí, že jest odloučen od zdroje všeho dobra, ale je zcela zaslepen a nevidí již cesty, jež vede k Bohu. V apoštolské duši nachází vůdce, jenž ho moudře uvádí na pravou cestu. Ponenáhlu se jeho duše otvírá světlu víry a s milostí Boží se mu do srdce vrací štěstí. Jak krásná to úloha, býti apoštolem božského Srdce Ježíšova! Právem se můžeme zváti apoštoly svaté radosti.

Nejednejme přísněs duší, kterou chceme obrátiti, nemluvme s ní tvrdě! Hovořme s ní prostě jako Spasitel, v podobenstvích, a vážné poučení osladíme úsměvem, aby nebylo hned odmítnuto!

Budme pro ubožáky slunečním paprskem, jenž ozařuje jejich světničku, zahřívá srdce a přivádí je k dobru!

Můj Ježíši, chci žíti jen v svaté radosti, zapomínati na své starosti, abych bližních nezarmucovala, nýbrž potěšovala.

... Obětujme se duším s překypující láskou, aby se milost Boží přelévala z našich srdcí do jejich!“

Obětovati se, postačiti všem požadavkům, i při vlastním odříkání, to bylo životem Marketiny. Byla ochotna ke každé oběti, aby zachránila duši. Několikahodinné pochůzky s kopce do kopce ji nelekaly. Aby obrátila zatvrzelé hříšníky, vypracovala si celé strategické plány, jejichž provedení vyžadovalo od ní měsíce úsilné činnosti. Do své práce vkládala především lásku a

tím získávala srdce. Jestliže se všechny její snahy ztroskotaly, užívala ještě důvodu posledního:

„Ale uděláte mi to k vůli, pravda?“

A pevnost se pak obyčejně vzdala. Přiváděla pak své lidi k svaté zpovědi, druhého dne pak vstávala velice časně a připravila jim zatím v jejich příbytcích sváteční snídání — čokoládu, koláče a jiné pamlsky — aby je při návratu pohostila.

Jí neodolal nikdo. Její laskavost, dobrota a přívětivost překonaly i povahy nejprotivnější a nepřipouštěly rozmrzelosti ani hněvu.

Jakási žena byla propuštěna z pěveckého sboru, protože neměla sluchu. Uražená tím „pokorením“ zařekla se, že do besídky již ani nevzkročí.

Marketa ji navštívila a svou srdečností ji zcela udobřila.

„Půjdu tam k vůli vám, slečinko Markétko,“ řekla. „Musím se sice velice přemoci, ale k vůli vám udělám všecko!“

Jedna ze zpěvaček měla povahu k nevystání. Každých čtrnáct dní vyhrožovala, že vystoupí. Již pohled na ni a její přítomnost byly Marketě velmi nepříjemné. Umínila si však, že tu hroznou osobu udělá svou přítelkou. Navštěvovala ji, byla k ní plna pozornosti, zvala ji k sobě, ač maminka namítala, že je to osoba nesnesitelná, a zanedbávajíc ostatní přátelské styky, přátelila se s ní. Bylo to pro ni trpké pokání, ale její „přítelkyně“ zůstala ve sboru a Marketa znenáhla na ni nabývala příznivého vlivu.

Marketa měla chování velmi půvabné, úsměv

tak roztomilý, že často získala lidi již tím, že se na ně jen podívala.

„Přijdete do Hesbayské ulice?“ tážávala se.

„A vy tam budete?“

„Ovšem!“

„Tak přijdeme.“

V chudobných rodinách, kde nebylo matky, zastávala Marketa její místo. Vedla domácnost, pečovala o všechno, brala na sebe všechny starosti, a stavši se tak duší domu, činila pak se „svými dětmi“, co chtěla.

Ale tyto děti nebývaly vždy způsobné.

V jedné ztracené uličce bydlel chudobný horník, jenž docházel domů velice pozdě. Žil úplně osaměle. Marketa se mu stala matkou. Přinášela mu dárky, a když jej dosti získala, začala ho znenáhla poučovati o věcech náboženských. Skořápka byla drsná, ale pomalu se horník poddával a konečně slíbil, že na svatou Barboru přistoupí k sv. přijímání. Marketa ho den před tím přivedla ke zpovědnici. Ráno přiběhla v radostném očekávání do kostela, aby ho spatřila u stolu Páně. K jeho cti si vzala nový sametový klobouk.

Nepřišel.

Marketa se pustila vzhůru do Ansu. Bylo neobyčejně špatné počasí. Vítr jí hnal dešť do obličeje, po ulicích tekly potoky vody; botky měla celé promočené. Přišla k horníkovým dveřím úplně promoklá. Zaklepala: nikdo neodpovídal. Modlila se vroucně za svého obrácence. Stála

venku v bouři a v dešti, klepajíc, volajíc a modlíc se. Najednou jí vítr sebral klobouk, jenž se zakutálel do kaluže.

Konečně za půl hodiny se otevřely dveře.

Potáceje se a bruče pustil ji muž dovnitř a hodil sebou zas na postel. Ve světnici bylo plno odporného alkoholového zápachu.

„Tak co, pane Skalune?“

Odpověděl chraptivým zakňouráním.

Konečně se jí přiznal, že měl včera takovou radost po sv. zpovědi, že to chtěl oslaviti v hospodě, a vrátil se domů pořádně nachmelený.

Marketa byla celá zkormoucená. Nečinila mu výčitek, ale pokusila se vysvětliti mu, že zarmoutil Pána Boha i ji, ukázala mu své promoklé šaty, zablácený klobouk, který si vzala k vůli němu, a rozpoutané vlasy.

„Tak jsem se namáhala, abych vás přivedla k Pánu Bohu! . . . A vy byste byl tak spokojen, pane Skalune! . . .

Ale všechno bylo marné. Měl ještě opičku. Konečně se převálil a začal znovu chrápati. Marketamupoložila medalii na potřísněný oděv a modlíc se za něho odešla.

Svaté svátosti přijal až o vánocích, tentokrát bez oslavy v hospodě.

Jeden muž, který vedl nevázaný život, měl v Marketině třídě dvě dcerky. Marketa si začala dopisovati s jeho matkou, bydlící ve Verviersu, a ta jí poslala pro svého syna peníze. Marketa se stala v té smutné domácnosti hospodyňkou.

Docházela tam denně, mateřsky se o vše starala a nešetřila dobrých slov ani námahy. Podařilo se jí muže obrátiti tak, že se stal i zbožným. Od té doby chodívá celá rodina do františkánského kostela.

Vše to se dělo potichu. Maminka se o tom dověděla jak o mnoha jiných věcech teprve později, z dopisů z Verviersu. Když pak navštívila tu rodinu, našla tam různé předměty i části oděvu, které bývaly Marketiným majetkem.

Ve smrdutém brlohu zastrčené ulice ležela chorá stařena. Protože byla Němka a byt byl děsně nečistý, nestaral se o chuderu nikdo. Její tělesný i duševní stav byl prabídny. Marketa se nad ní smilovala. Po dlouhou dobu docházela k stařeně denně a vedla jí domácnost. Starala se o její potřeby, prokazovala jí nejnižší služby a chovala se k ní tak oddaně, jako by stařena byla její matkou. Ačkoli jí nemocná za to jen spílala a stále naříkala, neztrácela Marketa andělské trpělivosti.

O vánocích ztrávila noc v modlitbě a den ve skutcích lásky. K večeru pak přinesla stařeně cukrovinky, obrázky a různé dárečky, a nedbajíc únavy, zpívala jí koledy, aby vnesla do její bídy trochu vánoční radosti.

Když se lékař dověděl, jak obětavou ošetřovatelku má jeho pacientka, tázal se sousedů, kdo tu slečnu platí.

„Ach,“ zněla odpověď, „to je slečna Marketa, tu platí Pán Bůh.“

Bylo by třeba několika svazků, kdyby se měly uvést všechny obrázky tohoto druhu. S naprostou nezištností obětovala Marketa chudíně svůj život i čas, svou sílu. Pro ni nezbylo nic.

Postačí, řeknu-li, že navštěvovala skoro na tisíc rodin a že každý ten chudičký příbytek byl jevištěm nějaké dojemné příhody.

Uváží-li se, jak neuvěřitelné množství energie vynaložila za svého krátkého života, tážeme se s údivem, kde našla čas a sílu pro tuto ohromnou práci. Ach, ani nevíme, jaké schopnosti pro dobro vložil Bůh do naší duše. Dřímají pod sobectvím. Jen hrdinné duše znají plně svou bytost a své vlastní poklady. Jen ony uplatňují všechny sklony k dobru, protože planou láskou, v jejíchž paprscích símě klíčí a rozvíjí se v překrásné květy.

Marketa uměla milovati a rozvila se v nádhernou růži pod panenským polibkem jarního slunka.

VIII

MARKETINO TAJEMSTVÍ

Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší
ovoce mnoho, neboť beze mne nemůžete čí-
niti nic.

Jan 15, 5.

1. Duše veškerého apoštolátu.

Marketa byla neobyčejně činná apoštolsky. Ještě neobyčejnější však jsou výsledky její pokorné práce. Známe mnoho dívek, které ztrávily život v hrdinné, mlčelivé obětavosti. Žena čistá, milující, velkodušná zdá se již od přirozenosti povolána k takové vznešené úloze. Ale jistě je neslýcháno, aby slabá, prostá, plachá učitelka za několik let získala pro své přesvědčení celé zástupy a nabyla mocného vlivu v prostředí hrubém a nevlídném a obrátila na sta lidí. Mimovolně se tážeme, v čem záleželo tajemství jejího vlivu.

Tajemství Marketino bylo prosté, velmi prosté, protože bylo božské. Marketa se stala apoštolkou, protože se stala malou světící. Měla úspěch, protože pravý původ její činnosti nebyl v ní samé, nýbrž v Bohu.

Kdyby se jí byl někdo tázal po příčině jejích úspěchů, byla by jistě odpověděla: „Zásluhu o to nemám já, vše působí Bůh; já jsem toliko ochotným nástrojem v jeho ruce.“

Neuvěřitelná je zaslepenost některých křesťanů.

nů, kteří by se pro svou činnost chtěli nazývat apoštoly. Namáhají se, pokoušejí se o tisícere věci, zapomínajíce při tom na jediné potřebné. Jsou přesvědčeni, že Bůh jich potřebuje a že Všemohoucímu prokazují neocenitelné služby. Myslí jen na to, aby mu pomáhali, a nemají času na to, aby ho milovali.

Místo aby se ustavičně přibližovali k Bohu a prosili ho o požehnání pro svou práci, odvracejí se od něho a obracejí se k lidem, jimž prokazují dobrodiní. Chudáci, zapomínají, že jsou jen prostředníky a že bez Boha nedokáží nic.

Velké moderní bludařství jest „bludařství činného života“.³⁰

Takový apoštol je přesvědčen a ukazuje to v celém svém jednání, že hříšníky obrací on, a ne Bůh. Prožíváme teď skvělou obnovu apoštolského ducha. Ale apoštolát bývá často pochybený, protože apoštolé se příliš zabývají politikou, spolky, schůzemi, divadly, reklamou; nemají kdy, aby byli především křesťany, a zapomínají tak na svůj hlavní úkol. Jejich díla jsou proniknuta samoláskou, a proto bez ceny pro království Boží. Napřed ať se posvětí sami, a pak mohou pracovat pro čest Boží.

Jednou se tázal jakýsi španělský šlechtic sv. Petra z Alkantary :

„Otče, co třeba činiti, abychom vytrhli zemi z bahna nepravosti a nevěry?“

„Něco zcela prostého,“ odpověděl světec; „staňte se světce — a já též!“

Člověk koná tím víc dobrého, čím víc miluje

Boha, ať je ministrem nebo učitelem, misionářem nebo pouličním metařem. Duše opravdu apoštolské hledejme za mřížemi klarisek nebo mezi pokornými dušemi, které známe, ale jichž nepoznáváme, poněvadž vedou život skromný a soustředěný do nitra. Jsou to duše plné víry a odvahy k životu z víry. Snaží se dojítí dvojí věci: odloučení od světa a spojení s Bohem, zříkají se věcí pozemských a spojují se s věcmi božskými. Tyto dva směry se vespolek podporují a povznášejí duši jistě a vítězně do náručí Božího. — Ponechávají se lásce Boží bez vypočítavosti a „doplňují na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo“, ³¹ a tím činí utrpení Kristovo plodným, neboť trpí jako oběti smírné za vykoupení světa.

„Smírné oběti,“ praví P. Capelle, „ovládají vpravdě svou dobu a chrání ji . . . ony pokračují přímo ve vykupitelském díle Kristově.“ ³²

Marketa byla takovou smírnou obětí. Tajemství jejích podivuhodných úspěchů bylo v jejím srdci, jež odumřelo všemu pozemskému a v němž žil jen Kristus. Tím tajemstvím byla láska.

2. Zrno pšeničné umírá.

Marketin život se soustřeďoval v oddanosti a v lásce. Ponořovala se v oběť, až se v ní ztrácela. Každá minutka dne byla označena sebezáporem. Vše se u ní proměňovalo v oběť. Její svoboda byla úplně zabrána náva-lem povin-

ností. A protože to, co činila, se jí v podstatě protivilo, byl její život ustavičným sebezapíráním.

Nedopřála si zábavy ani rozptýlení, ani příjemné četby nebo zajímavé rozmluvy. Všechnu činnost podrobila povinnosti.

To však jí nebylo ještě dosti. Uchvátilo ji svaté šílenství kříže a nenasytně hledala ve všem trpkost, jež rozněcovala její lásku.

Dříve nesnesla ani vlněných punčoch, teď nosívala kající pás. Snídávala hrubý chléb, namazaný syrupem, jak to bývá u chudiny. Máslo si schovávala, aby je mohla rozdávat. Večeřela nezřídka prostou stravu havířů; čím byla nechutnější, tím bývala Marketě vítanější. A přece se musila velice přemáhati, abypila z hrnečka, jehož použil už bůhví kdo. Vždy jej však přijala s úsměvem a nedopustila, aby jej napřed vypláchli.

Nebránila se slunci ani chladu ani dešti. V zimě přišla někdy ke známým v promočených punčochách, s nohama zkřehlýma, a musili ji donutiti, aby se přezula.

Před vánocemi r. 1915 pravila Janě: „Vykonáme z modliteb a z obětí devítidenní pobožnost za obrácení hříšníků, neboť na vánoce musíme získati mnoho duší. Nebudeme si teď při pochůzkách stěžovati na zimu ani na únavu a budeme je konati za každého počasí. Jestliže se některá zapomeneme, upozorníme na to z lásky jedna druhou.“

Její největším fysickým utrpením byla ne-

obyčejná únava, již stále pociťovala. Ale způsobila si ji sama a ještě zvětšovala, nepopřávajíc si klidu, leda v nejnutnějších případech. Při svých pozdních večerních návštěvách neusedala, ač bývala úplně vysílena. Jednoho večera značně již unavena vešla s Jeničkou ke známým, aby si trochu odpočinula. Hned se k ní sběhly děti a prosily, aby jim zahrála. Sedla ochotně ke klavíru, hrála, zpívala a bavila se s maličkými tři čtvrti hodiny, a tak místo odpočinku se unavovala ještě víc. Když odcházely, tázala se jí Jana:

„Jak můžeš býti, Markétko, tak veselá a čilá, když se sotva držíš na nohou?“

„Musíme zapomínati na únavu,“ odvětila, „chceme-li jiným dělati radost.“

Po svých vysilujících pochůzkách bývala někdy tak vyčerpaná, že vrátivši se domů klesla do lenošky a se zavřenýma očima seděla nehybně několik minut, aby se trochu vzpamatovala.

„Namáháš se přespříliš, miláčku,“ říkala maminka.

„V nebi si odpočinu,“ odpovídala s úsměvem dcera.

A po tom po všem pracovala v noci a své denní dílo končila dlouhou modlitbou na kolenu; tím se vyčerpávala ještě víc.

Když jí Jenička jednou vyčítala, že přepíná při své noční práci, pravila:

„To vím dobře, ale budu kdysi šťastna, když si budu moci říci, že jsem na zemi nepromarnila ani chvilky.“

Na další Jeniččino naléhání, aby si přece trochu odpočinula, zvolala živě:

„Ó ne, Pán Ježíš také neodpočíval! Obětoval za nás celý život a skončil za nás na kříži. Což, nemusíme se i my namáhati, abychom mu získávali duše?“

Ostatně měla Marketa ještě jiný důvod, aby takto jednala, důvod hluboký, překvapující, jenž vysvětloval vše, důvod vznešený, jehož nikdo netušil a jenž byl posledním stupněm na jejím odvážném vzestupu k výšinám oběti. Věděla, že tu již dlouho nebude, že brzo umře a že Kristus Pán přijal její život jako poslední oběť. Proto jako vojín, jenž vidí před sebou neodvratný osud, neřídila se již obyčejnými zásadami, a nepočítajíc rozdávala, co jí ještě zbylo z životních sil.

3. Snoubenka Kristova.

Oběť byla dokonána. Marketa „ztratila svou duši“;³³ tím ji zachovala pro život lásky.

Sebezápor a spojení s Bohem jsou v podstatě jen dvě stránky lásky. Jestliže většina lidí nedospívá k lásce Boží, stává se to jen proto, že nemívají odvahy k odříkání.

Každým krokem v sebezáporu pokračuje duše v lásce. Každá dobrovolná oběť podporuje vzlet zbožnosti, a umrtvení, třeba nepatrné, přivádí nás blíže ke spojení s Bohem.

Marketa mohla volně a snadno vzlétnouti k lásce, nic nepřekáželo jejímu čistému srdci,

aby se spojilo s Bohem. A v tomto spojení byla tak šťastna, že byla stonásobně odměněna za své oběti.

Napsala mi krátce před válkou:

„Býti snoubenkou Kristovou . . . jeho milovanou snoubenkou! Míti jej stále u sebe a v srdci! Jaké štěstí!“

Jindy mi napsala:

„Činím, cos mi poradil. Když ráno odcházím z kostela, odnáším si v srdci Pána Ježíše a celý den je pro mne sv. přijímáním; to je mé hlavní zaměstnání. Lidé se domnívají, že škola a karita zcela vyplňují můj život. Ó, to by bylo velmi smutné! To jest jen zevnějšek. Můj pravý život je milovati Ježíše, a co zevně konám, nebylo by ničím, kdyby to neplynulo z lásky.“

Eucharistie byla středem její lásky ke Kristu. Kdysi v své samotě v Seraingu našla Pána modlíc se před svatostánkem a v záři toho eucharistického Slunce žila dál.

„Svatá Matko Boží,“ napsala si, „dej mi tak živou víru a tak velikou lásku, aby Ježíš, jež ráno přijímám, byl středem mého denního díla a nejsvětější Svátost oltářní středem mého života!“

...Nechávám své srdce u tvé božské Svátosti, můj Ježíši! Ať u tebe hoří jako věčná lampa, jež se stravuje láskou!“

Lze se diviti, že taková láska činila snadnými i největší oběti? Odkud odjinud čerpala nadpřirozenou sílu k odříkání, ne-li z lásky Spasitelovy? Jak by mohla bez ní dokonati svou oběť?

Hrdinnost svatých potřebuje radostí vnitřního života.

Jako dovedný stavitel tím víc podpírá trámův, čím větší břímě na ně klade, tak Spasitel přidává smírným obětem tím více milostí, čím více obětí od nich žádá.

Marketina láska překonala všechny zkoušky. Jak bolest, již v takových chvílích pociťovala, tak radost jen ještě více ji utvrzovaly v odříkání.

Škoda jen, že byla tak málo sdílnou i k svým přátelům, takže o jejím bohatém vnitřním životě nevíme víc!

V té věci byla velmi plachá a bázlivá — sama se přiznala, že tím trpí. A pro tu vnitřní ostýchavost nemohla o těch věcech mluvit. Bránila se jaksi mimovolně, jen aby se ničím neprozradila, jevila se veselou a bezstarostnou. Tak oklamala mnoho lidí. Kdosi, ač se s ní stýkal často, pravil:

„Dlouho jsem považoval slečnu Marketu za dosti povrchní mladé děvče. Teprve později jsem poznal, že se pod touto bezstarostností tají hloubka, energie a skryté utrpení.“

Vnitřní život Marketin bylo lze tušiti z její obětavosti a z velikého klidu ve všech zkouškách.

Abbé Lemmens mi pravil:

„Nejmocněji na mne působil její pokoj v Bohu.“

Do svatyně Marketiny duše však nevnikl nikdo.

Máme sice její poznámky, ale i z těch se pozná

jen málo. Zdá se, jako by se byla snažila skrýti svou lásku, a poznámky si psávala ve formě pokorných modliteb, v nichž jako by prosila o něco, co vlastně již měla.

Marketa žila ve světě jako cizinka. Stále si přála, aby mohla zanechat vnější činnosti a více se věnovati životu vnitřnímu. Často bývala její touha tak velká, že jí nemohla odolati. Tehdy se uchylovala do samoty některého kostela a tam skryta za kazatelnou bývala dlouho ponořena ve vroucí modlitbu.

Večer po práci konávala duchovní četbu a modlívala se. Když ulehla, těšila se již na zítřejší sv. přijímání. O pěti hodinách ráno bývala už v kostele, aby použila volné chvílky a ponořila se do modlitby před šestou mší sv., při níž přistupovala k sv. přijímání.

Po díkůčinění odcházela z kostela ještě zcela ponořena v modlitbu, asi pět minut věnovala snídání, jestliže na ně nezapomněla — maminka nejednou za ní nesla do školy netknuté snídání — a odešla pak do školy, myslíc ještě na Spasitele v svém srdci a znovu se s ním spojujíc.

Někdy říkala Janě: „Dnes nepůjdu nikam, nečekej na mne, musím se modlit.“ Toho dne doporučela své „přátele“ Kristu Pánu, a sama se zabývala jen „jedním potřebným“.

Poznávala, že spojení s Bohem je věc nejdůležitější a že Bůh nepotřebuje její činnosti, byť byla sebe užitečnější. Proto opět pomýšlela na život řeholní, aby zdokonalila své spojení s Bohem, jež se jí zdálo stále ještě nedokonalé. Oběť,

které jsem na ní žádal, již přinesla; nebyl teď už čas, aby se věnovala životu rozjímavému? Představila se v klášteře karmelitek a byla by tam asi vstoupila. Ale právě tehdy hledaly sestry sv. Kříže nové členky pro svou kongregaci, protože několik jejich sester misionářek zahynulo při ztroskotání lodi. Tu zvítězila opět Marketina obětavost: místo u karmelitek přihlásila se Markétka u nich. Mínila tam vstoupiti v srpnu 1916.

Zatím se věnovala dosavadním povinnostem a snažila se spojovati činnost s vnitřním životem. Navykla Janu, aby se cestou a při návštěvě modlívala.

Sama se nestávala hovorem a prací roztržitou, neboť vše konávala pod pohledem Krista Pána. Obětuje-li se duše zcela lásce Boží, zapomíná-li na sebe a žije-li v ní Kristus, vyvěrá každá chvíle jejího života, každý úkon, každý vzdech — z lásky. Duše pak, nutkána jsouc láskou, překypuje činností. Touží pro Boha mnoho vykonati, obětovati se pro něho.

Marketa byla stále spojena s Bohem: v práci, při hovoru i ve škole. Netříštila při tom své pozornosti, a nebyla tím nijak nápadnou. Vyjádřila se o tom zcela dětinně a prostě:

„Když jsem ve škole, jest u mne Pán Ježíš jako inspektor; mám stálou inspekci. Cítím, jak na mne hledí, proto každý můj pohyb a každé mé slovo musí býti takové, aby se mu líbilo. Čím více cítím, že mě pozoruje, tím více se snažím, abych vše konala dokonale, aby byl spokojen se svou nepatrnou učitelkou . . . A je to

velice hodný pan inspektor ... ne jako pan Z...!“ dodala čtveračivě. „Je vždycky spokojen s mou prací a . . . má mě velice rád.“

Zdá se to prostinké, ale kolik lidí jedná tak důsledně? A přece jen tak se správně vyučuje, káže, jen tak se správně ošetřují nemocní, jen taková činnost prospívá vnitřnímu životu a jen tak se děje vše ke cti a slávě Boží.

Je to zároveň útěchou pro řeholnice činné ve škole. Chtějí-li, může se jejich život státi mnohem dokonalejším než život karmelitek, neboť, ačkoli život rozjímavý je sám o sobě mnohem dokonalejší než život činný, přece činnost, která jest výronem vnitřního života, má přednost před pouhým životem rozjímavým.

4. S Ježíšem.

Z lásky ke Kristu nadchla se Marketa pro apoštolát. „On musí kralovati!“³⁴ opakovala často, horlíc tím více o čest Boží, čím více se zříkala cti vlastní.

„Duše Boha milující,“ čteme v jejích zápiscích, „nezná odpočinku. Musí jednati, musí pracovati, musí rozsévati dobro, neboť láska Boží jest oheň stravující.“

Cítí, že musí na světě splniti své poslání, rozšiřovati pravdu, rozdávati ze svého přebytku radost ubohým vyděděncům.

Duše apoštolská se snaží těšiti Srdce Ježíšovo, urážené ve Svátosti lásky. Dává mu náhradu svými modlitbami, návštěvami nejsvětější Svá-

tosti, sv. přijímáním, a zvláště, přivede-li některou ztracenou ovečku ke stolu Páně.“

Marketa slyšela hlas Mistrův, jenž ji zval, aby se obětovala pro něho a s ním:

„Pojď se mnou loviti duše! Vezmi na sebe odhodlaně těžké jho apoštolátu!“

Mistr toho od ní žádal. Toužila tedy působiti mu radost a přiváděti mu duše, rozšiřovati jeho království, pracovati pro něho až do úpadu a zemřítí pro něho.

„Kdo pracuje pro dobro duší,“ napsala, „ten jim musí pomáhati modlitbou a hlavně utrpením.“

Pracovala jen a jen pro Boha a očekávala úspěch jen od jeho milosti. Sama byla toliko nástrojem, jemuž láska dodávala ceny. Před svátky, před exerciciemi nebo před misiemi napomínávala dívky v besídce, aby se hodně modlily a mnoho obětí přinášely za obrácení hříšníků. To bylo též úkolem Janiným a Marketa sama v té době zdvojnásobila své modlitby a kajícínosti.

„Srdce Ježíšovo,“ modlívala se, „propasti lásky, dej mi své lásky k lidem, abych nikdy nepřekážela tvému milosrdenství, naopak, abych ti přivedla všechny duše, jichž se ujímám . . . !

Srdce Ježíšovo, na tebe spoléhám! Tys ujistil svou služebnici sv. Marketu Marii Alacoque, že ti, kdo pracují o spáse duší, obrátí i nejzavrtzelejší hříšníky a dosáhnou podivuhodných úspěchů, uctívají-li vroucně tvé božské Srdce!

Znám svou prevelikou neschopnost, ale vím,

že tě miluji, a doufám v tebe. Mé srdce se noří v tebe jako vyschlá houba. Rač ji napojiti svou milostí, aby mohla osvěžovati jiné vyprahlé duše!

Budu se snažiti o dokonalost . . . Božské Srdce Ježíšovo, dej, abych tě víc a více milovala a jiné přiváděla k tvé lásce!“

Marketa chápala, že apoštolát je posvěcování sebe a život v přítomnosti Ježíšově.

Marketin život byl nejvýmluvnějším kázáním, nejmocnějším důvodem, a láska, jež vyzařovala z jejích slov, dodávala jim zvláštního důrazu a přesvědčující síly, které nikdo nemohl dlouho odporovati.

V tom záleží tajemství slov a činnosti světců. Svatý farář arský, pokud vím, nezaložil mnoho lidumilných podniků, ale byl světce, a tato svatost vyzařovala z jeho osobnosti a stačila na to, aby se stal největším apoštolem.

Láska usnadňuje světcům všecko, pomáhá jim přemáhati překážky, občerstvuje je, jsou-li unaveni, činí je nezištnými v apoštolátě, učí je ustupovati do pozadí a ponechávati vliv milosti Boží.

Marketa si pečlivě opatrovala lístek, na nějž jí napsal páter N. toto:

„Na každé své apoštolské pochůzce obraťte se nejdříve k Pánu Ježíši s prosbou, aby vás provázel, aby vám vnukal slova, která by pronikala srdce, a naučil vás jednati tak, abyste budila lásku! Říkávejte mu často: ‚Ty, Pane Ježíši, skrze mne!‘ Čím více vy ustoupíte, tím

více vynikne Ježíš! Čím méně bude od vás, tím víc bude od něho a tím více vlivu budete míti na duše, které chcete obrátiti.“

Připsala si tam:

„Ó Maria, vzore pobožnosti, vypros mi ducha modlitby, abych vždy jednala pro Ježíše a skrze Ježíše!“

A Ježíš ji skutečně provázel. Byl s ní, kdekoli se objevila, a když mluvila, působila jeho milost na duše, jež pociťovaly najednou v sobě tajemnou změnu a poslechly Krista, domnívající se, že poslouchají Markety.

Rybolov byl bohatě požehnán, protože v loďce byl Mistr.³⁵

IX

ASKESE

Odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť
milovala mnoho. Luk. 7, 47.

Marketa měla své chyby; netřeba jich skrývati — pro potěchu těm, kdo je na sobě také pozorují.

Byla trochu svéhlavá. Nemohla se rozhodnouti, aby upustila od některého úmyslu, a nedošla-li cíle, snadno bývala zarmoucena a pozbývala odvahy. Její vášnivá letora těžko nesla cizí jho a poslušnost jí bývala zvláště s počátku velice nesnadnou.

Nebyla právě nejtrpělivější. Jsouc letory vznětlivé a velmi živé, odpovídala někdy prudce a nejednou přerušila hovor netrpělivým pokrčením ramenou.

Svým jiskřivým duchem rychle chápala směšnou stránku věcí, a snadno si zavtipkovala, ne sice zlomyslně — ani sebe při tom nešetřila — ale nebývalo to vždy dosti laskavé. Je toho třeba tím více litovati, že sama velmi trpce pociťovala každou výtku i každý nesouhlas.

Některých těchto chyb se nemohla zbaviti po celý život, ačkoli značně prospívala ve ctnosti.

Sama se svými poklesky příliš neznepokojovala, ne snad, že by se nebyla snažila je odložit, o to pracovala, jak poznáváme z jejích poznámek:

„Od nynějška budu ve všem jednati jen v poslušnosti.

Což na tom, můj Ježíši, co mi ukládáš? Můj čas je tvůj, a ne můj. Smím ho používatí jen podle tvé vůle. Vkládám své srdce do tvého svatostánku, abych plnila vůli tvou, a nikoli svou.

Musíme horlivě pracovati, abychom měli úspěch v tom, co pokládáme za vůli Boží. Musíme však i klidně přijímatí nezdar, jestliže to Bůh dopouští.³⁶

Můj Ježíši, přijď ke mně a proměň mou netrpělivost v tichou horlivost, v obětavou činnost! Ó Ježíši, dej, abych jednala bez unáhlení, toužila bez vášně, milovala bez nepokoje, osvětlovala a zahřívala bez palčivosti!

Můj život by měl záležeti v tom, abych velkodušně konala maličkosti. Věrnost v maličkostech všedního života i věrnost ve věcech velkých! Naše posvěcení v Kristu je budova, kterou musíme postavití ze zrněk písku a z kapek vody.

Musíme se snažiti o vše, co je skryto lidskému zraku, co však vidí božský Spasitel: tak na př. ovládneme včas pohled, zadržíme slovo, přerušíme zajímavou četbu, zapudíme blahou vzpomínku, milý dopis přečteme jen letmo a jen jednou a snad jej i spálíme, statečně přemůžeme přirozené hnutí, klidně sneseme mrzutost, ovládneme náladu, potlačíme vtipný nápad, zapudíme rázně smutek, utlumíme touhu po vnitřní útěše, přemůžeme odpor. Takové malé i velké důkazy věrnosti přivádějí do duše proudy mi-

losti, netušené světlo, hluboký mír a pravou vnitřní radost.“

Marketa nijak nepodceňovala askese a byla v ní velkodušná jako ve všem ostatním. Věděla však, že slabost lidská není hříchem, přemáháme-li ji statečně a vytrvale, věděla, že je nutné, abychom měli trpělivost sami se sebou, že musíme raději začínati vždy znovu, než abychom byli netrpělivi s sebou nebo s Pánem Bohem.

Bojujíc takto trpělivě proti sobě samé, nezapomínala svého cíle. Aby se posvětila, snažila se stále o vrchol svatosti, o lásku.

Marketa si nikdy nemyslíla, že by se stala světicí se svatozáří, ani že by mohla někdy býti někomu vzorem. Pramálo jí na tom záleželo, vidí-li kdo na ní chyby nebo ne. Starala se jen o to, aby se neznelíbila Bohu a neoslabila svou lásku k němu.

Jsou dvě metody v duchovním životě: první směřuje k tomu, aby odstranila chyby a připravila na lásku Boží, druhá přímo se vztahuje na lásku a přemáhá láskou nedostatky. Obě metody jsou užitečné a má se jich užívat střídavě podle poměrů a podle osob, ale nikdy se nemá zapomínati, že láska je střediskem všeho. Lze-li užítí druhé metody, docházíme cíle mnohem rychleji a máme větší úspěchy než při první metodě, protože směřujeme přímo ke zdroji veškeré svatosti. První metoda snadno se zdržuje u podrobností a ztrácí se ve věcech vedlejších.

Marketa dospěla k lásce úsilným odříkáním,

tím však zároveň zahladila své největší chyby, jejichž zdrojem byla samoláska. Zdálo se, že v Mārketě bylo sobectví zcela umrtveno. Sloužila Kristu v bližním zcela nezištně, zapomínajíc na sebe.

Byla pyšná — aspoň to říkala — ale kdo miluje, u toho přestává pýcha. Nebyla si vědoma, jak hrdinný jest její život. Vše, co činila, zdálo se jí zcela prosté, přirozené a nepatrné. Nikdo by se nebyl víc podivil než ona, kdyby se jí bylo řeklo, že je světicí, že se kdysi napíše její životopis, aby byla dána světu za příklad. Ve vlastních očích byla ubohou, slabou dušičkou a neužitečnou služebnicí, jež potřebovala mnoha modliteb, aby vykonala aspoň trochu dobra. Duchovní vůdce ji musil stále povzbuzovati, protože ji ustavičně tížil pocit vlastní nehodnosti.

„Říkají mi, že dělám mnoho dobrého,“ napsala si, „ale to se mne ani netkne, můj Ježíši. Ty sám mi ukazuješ nicotu toho, co jsem vykonala, a nedbalost, s níž jsem konala toto nic, takže se často rozplývám v slzách . . .

Milovaná Matko Boží, dej mi velkou pokoru, abych poznala, že dobro, které snad konám, nepochází ode mne, ale od tebe, má předobrá Matko, a od tvého Syna, že vy mi dáváte světlo a sílu, abych něco provedla!“

Její pokora byla tak dokonalá, její jednání tak prosté a nenápadné, že žila neznáma jiným i sobě. Mnozí z jejích chudáků se domnívali, že se zabývá jen jimi. Skoro všichni, s nimiž se

stýkala, pokládali ji za osobu zcela nepatrnou. Teprve po její smrti se dověděli, kolik hrdinosti v ní bylo.

Ponenáhlu mizely její chyby a hrany její le-tory se uhlazovaly láskou.

Stala se již zcela poddajnou, ačkoli byla stále plna podnikavosti; dovedla se již podrobovati i rozkazům velmi nepříjemným.

Ve službě Boží byla čím dál tím horlivější, pracovala zcela nezištně, nehledajíc úspěchu. Zklamání ji neodstrašovalo, naopak, mívala z něho tichou radost a stávala se jím ještě horlivější. Byla již příliš povznesena náde všechno pozemské, od tvorů nečekala již nic než utrpení.

Po několik měsíců se pokoušela, aby obrátila některé rodiny. Když se domnívala, že jest již u cíle, zmařila vše nepředvídaná událost.

Navštěvovala jakéhosi obuvníka, jehož dce-ruška nebyla pokřtěna a jenž neplnil svých ná-boženských povinností. Velice se vzpíral zavésti své dítě k faráři. Na Marketiny domluvy od-povídal: „Ať je tak, jak je!“

Po nějakém čase se domnívala, že se jí to už podaří. Ušila pro dítě šatečky a všila do nich medalionek Panny Marie. Potom začala devíti-denní pobožnost a byla si jista úspěchem.

Když tam s Janou opět přišla, dověděla se, že se rodina odstěhovala do Bruselu. Velice ji to bolelo, ale pravila Jeničce: „Modleme se, aby tam našli apoštola, který by sklídl úspěch naší práce!“

Musila poznati, že úkolem jejím jest rozsévati, aby Jiný žal, kdy, kde a jak chce.

Pokoušela se obrátiti jakési lidi žijící v divokém manželství. Marketa k nim měla hodinu cesty. Mnohokrát tam byla, ale marně.

„Ztratila jste s tím mnoho času!“ pravil jí kdosi.

„Ó ne, neztratila jsem nic! Pán Ježíš od nás nežádá výsledku, nýbrž práce.“

Toto úplné odřikání dodávalo jí nebeské trpělivosti a věrnosti. Přijímala vše s naprostým duševním klidem. Dostalo-li se jí pochvaly, říkala: „Můj Ježíši, přináším ti uznání, jehož se mi dostalo za úspěch ve škole. Tys ho zasloužil, můj Ježíši!“

Dostalo-li se jí od některého zatvrzelého „hříšníka“ urážek, usmála se blaženě. Jana však naříkala mrzutě: „Děkuji pěkně, stojí-li tohle za tolik námahy!“

„Ale Jeničko,“ odpověděla Marketa mírně, „právě v tom je naše zásluha.“

Ani nejmrzutější povaha nedovedla překonati její vlídnou dobrotu. Nelaskavost splácela tím větší přívětivostí.

Jestliže zpozorovala, že někomu ublížila, neměla pokoje, až to napravila. Jednou musila pokárati zpěvačku ze sboru a poznala, že jí to mrzí. Za půl hodiny byla u ní a přinesla jí s vlídnými slovy darem vázu na květiny, kterou vzala doma.

Její sestra Bětuška řídila jiný sbor. Závodění obou sborů způsobilo mezi oběma ředitelkami

neshody, a to tím spíš, protože Bětuška nebyla právě samá trpělivost. Po každé půtcě vymyslela si Marketa něco roztomilého, aby z duše sestřiččiny vyhladila každou hořkost.

Staříčké rodiče zasypávala Marketa dojemnou něhou. Byla si vědoma, že je zarmucuje přílišnou dobročinností a skoro ustavičnou nepřítomností. Ale štědře jim to hradívala, když přišla domů. Přinášela dárčky, překvapení, lahůdky pro tatíčka, zahrnovala ho laskáním a mamince pomáhala v domácnosti, jak jen mohla. Vědouc, že staroušek rád poslouchá písničky z mladých let, usedala často ke klavíru a hrávala tak dlouho, jak chtěl, ať měla sebe více práce. V těžkých dobách byla jejich útěchou, jejich jasným paprskem slunečním.

X

POSLEDNÍ OBĚŤ

Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele.

Jan 15, 13.

Když pozbude člověk všech statků, majetku, cti, svobody, je-li upoután na lůžko, je-li již jen bídou traskou své někdejší bytosti, přec mu ještě zůstává něco, k čemu se křečovitě přimyká: život.

Nemá-li už jiné radosti, zůstává mu aspoň radost poslední, podstatná: žije, vidí světlo, dýchá vůni, myslí, jedná, zkrátka: jest. Tato radost přečká všechny bolesti, vyváží všechno utrpení. Jako raněné zvíře, jež se svíjí bolestí, přece se vyhýbá ráně poslední, tak i člověk, ač nerad, přec objímá bolest, jen když aspoň ještě žije. A zločinec, odsouzený k smrti, si vyprošuje jako milost, aby mohl žít ve vězení.

Člověk chce žít, brání se smrti a prchá před hrobem, jímá ho hrůza a jest ochoten obětovati vše, jen aby zachránil život.

Oběť života jest největší hrdinství, je slávou vojínovou a krásou mučedníků, jest i korunou člověčenství Kristova.

Aby Marketina dokonalost dosáhla vrcholu, musila její odvážná láska přinést i tuto poslední oběť. A přinesla ji.

Tři z nás byli na bojišti. Chudáci, naši rodiče, žili v ustavičné starosti. Dopisy přicházely zřídka, hned o tom, hned o onom neměli zpráv po celé měsíce. Co při tom vytrpěli!

Marketa zastihla někdy maminku v slzách při myšlence, že některý z nás jistě jest už mrtev. Iona tím trpěla. Nemohla viděti slz chudobných žen, jak neměla trpěti, viděla-li plakati svou dobrou, starou matičku! Těšila ji láskyplně, zahrnovala ji něhou. Co však měla činiti, aby ji zbavila této starosti? Představovala si, jaká rána by to pro rodiče byla, kdyby jednoho dne dostali zprávu: „Mrtev! Nezvěstný!“ ... A nebylo to možné? Vzplanula vřelou touhou, aby mohla zadržeti tuto ránu, aby se mohla vrhnouti mezi ni a své miláčky, zachytit ji, aby je zachránila. Ale jak?

„Vrátíš se!“ řekla mi, když jsme se loučili. Již od prvního dne se obětovala za bratry v poli. Její oběť neměla tehdy ještě určité formy. Našla ji teprve, když viděla rodiče plakati.

Bylo to jistě po jedné z těch trapných chvil, kdy rodiče již nedovedli ovládnouti své bolesti, když už nic nepomáhalo, když maminka stále plakala a beznadějně šeptala: „Ne, nevrátí se ... už je konec . už jich neuvidím!“ a stále vzlykala, když i starý tatíček si tiše stíral slzy.

Marketa vyběhla do své podkrovní světničky a padši s pláčem na kolena modlila se:

„Bože můj, přijmi můj život v náhradu za jejich životy! Ráda zemru, jen když se rodiče potěší návratem svých synů! ... Zde jsem, Pane

Ježíši, přijmi mě! V tvé náruči se smrti ne-
bojím . . .“

Tato modlitba vytryskla z jejího srdce jak ohnivý šíp, jenž zasáhl Srdce Ježíšovo. Nebyla to taková prosba, jakou tak často vysíláme k nebi, toužíce po mučednictví, a nemohouce při tom snést ani rýmy ani maličkého pokoření. Vložila do ní celou svou duši. Vyslovila ji tak prostě a velkodušně jako tehdy, když prosila o utrpení. A věděla, že Bůh takovou prosbu jistě vyslyší, věděla také, že jde o její život.

Od té chvíle nejen tušila, nýbrž věděla jistě, že její oběť bude přijata a že bude mít úspěch.

S úsměvem a zářící sešla dolů k mamince, a zahleděvši se na ni hlubokým pohledem, pravila: „Neplač, maminko, oni se vrátí!“

Maminka se podivila přízvuku jejích slov a pohlédla na ni překvapena. Zdálo se, že Marketa má o tom naprostou jistotu. Aspoň tak jistě o tom hovořila.

„Ano, vrátí se!“ opakovala tak rozhodně, že maminka přestala plakat.

Potom přemýšlela Marketa o tom, co učinila. Nezaměnila rodičům jen bolest za bolest? Zemře-li, nebude to týž zármutek pro rodiče, jež chtěla bolesti ušetřiti? . . .

Ovšem, ale což nemusili mít na oběti také podíl? Věděla, že jsou dosti stateční, aby to snesli. A potom se jim dostane odměny za slzy. Den shledání bude pro ně dnem radosti — a potom . . . potom třeba zapomenou.

Ona byla sama a bratři byli tři. A jakou cenu

měl její život, život nepatrného děvčete, proti životu tří bratří, z nichž dva se měli stát kněžími?

A nebylo lépe obětovati jeden život z lásky a dobrovolně, než aby tři životy byly zničeny ve válce násilně?

Mimo to ji k tomu pudila tajemná moc — vnuknutí. Cítila, že její úlohou jest obětovati se a umřít; vždyť z lásky se stala smírnou obětí! Kristus Pán její oběť přijal. Jednala tedy správně a nebylo třeba dál o tom hloubati.

Šla do kostela a před oltářem věčné smírné Oběti obnovila svou oběť a děkovala, že ji Pán přijal.

Od té doby se připravovala na smrt. Celým srdcem, celou duší směřovala teď k nebi, kam se již brzo měla odebrati. Myšlenky se jí stále vracely k tomu a slova prozrazovala, čím se duch zabýval.

„Odpočinu si v nebi,“ odpověděla, jsouc kárána pro přílišnou horlivost. „Vím, že teď musím ještě pracovati až do konce. Mám na odpočinek celou věčnost . . . Ach, jak bude v nebi krásně a jak se tam budeme míti dobře! . . . Trochu dříve nebo trochu později, co na tom, jen když bylo vše pro Boha! . . .“

Jednou večer pravila Jeničce:

„Tatínek a maminka jsou celí ustaraní o naše tři vojáky. Ale vím, že se vrátí, obětovala jsem za ně život.“

Podobně se vyjádřila k některým družkám a známým.

Pán přijal oběť jejího života a ukázal jí asi také, kdy její oběť přijme. *

V polovici prosince se jednou zastavila s Janou u rakve mladé dívky a na odchodu pravila:

„Jak rychle ubíhá život, pravda? Za tři měsíce dojde na mne.“

A dodala:

„Přála bych si, aby při mém pohřbu byla barva modrá: černá je příliš ponurá.“

„Při každé příležitosti mluvila o své brzké smrti, jako by cítila, že se již blíží,“ pravila Jana.

A přece byla úplně zdráva. Cítila sice únavu, ale té již dávno uvykla. Byla však stále činná a horlivá. Nikdo netušil tak blízký konec.

Na Tři krále 1916, když se děvčata u ní nejveseleji bavila a tancovala, řekla najednou Marketa:

„Tancujte, tancujte, ale já brzo umru.“

Připravila si vše k pohřbu, sama nacvičila i rekviem. Rekviem, to bylo něco zcela nového pro sbor! Dosud nikdy nic takového nezpívali. Dívky to bavilo a tázaly se žertem: „Komu prvnímu je budeme zpívati?“ Marketa odpověděla: „Mně.“

Když zpívaly antifonu „In paradiso sum“, přerušila je: „Ale to je k pláči, děti! Nehled'te při takové krásné písni tak smutně!... Až mi ji budete zpívati, musí to znít čile a vesele! Chci mít v rakvi radost!“

A když se s Jeničkou vracela, pravila jí:

„Vidím v duchu dobré Flámy při svém po-

hřbu. Ty smutné tváře! . . . Když si na to vzpomenu! . . . “

A smála se srdečně . . . Ona nebyla smutná, nebála se smrti. Zemřítí bylo pro ni naroditi se pro život věčný. Na prahu nebe čekal ji božský Spasitel, aby ji tam konečně uvedl. Toužila nevýslovně po tom okamžiku.

Žila již jen myšlenkou na nebe. Poznačila si v Písmě sv. místa o nebi.

„I viděl jsem, a hle, Beránek stál na hoře Si-
onu a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kteří
měli jméno jeho, jméno Otce jeho napsáno na
čelech svých. A uslyšel jsem hlas s nebe jako
hukot mnoha vod a jako rachot velikého hromu,
a ten hlas, který jsem uslyšel, byl jako (hlas) ci-
terních pěvců, kteří hrají na své citery. I zpívali
jako píseň novou před trůnem . . . a nikdo ne-
mohl se naučiti té písni, leč . . . panici; ti jsou
to, kteří následují Beránka, kamkoli jde.“³⁷

„Jednoho dne, ó Ježíši, budu tam také! Dlouho
mě již voláš. Slyším, jak pravíš:

„Povstaň, pospěš, přítelko moje, holubice má,
krásko má, vyjdi! Minula zima již, dešť přestal,
odešel. Květ vidět u nás, čas přišel ořezu. Hrdlič-
ku slyšet v zemi naší; fík lije v raničky, květ vinic
voní. Povstaň, má přítelko, krásko má, vyjdi!“³⁸

A její duše planula velikou touhou po slav-
nostech Miláčkových.

Jen něco ji ještě zdržovalo a vrhalo stín na
její duši. Ráda by byla bývala mnohem doko-
nalejší, světější, ctnostnější, až se objeví před
Pánem.

„Ježíši můj,“ vzdychala, „nemohu ti dátí přece duši tak bídnou a ošklivou! Nauč mě přemáhati pýchu, konati ctnosti! Kolik mi ještě chybí, ó Ježíši!“

Zachvátila ji horečná horlivost. Chtěla se státí svatou, než umře, a nemyslíla na nic jiného.

„Ó Ježíši, osvět mě, ať činím vždy, co bych si přála mítí vykonáno v poslední hodinu! Ó Panno Maria, pomoz mi obětovati život, pomoz mi rozšiřovati království tvého božského Syna!“

Páter N. jí kdysi dříve nabídl Přípravu na smrt od sv. Alfonse. Tehdy ji odmítla s tichou nechutí. Asi měsíc před smrtí si ji od něho sama vyžádala. Páter N. našel pak v knize podtržená dvě místa: „Dnové spásy rychle pomínou... Čas je krátký: kdo užívá tohoto světa, jednej, jako bys ho neužíval, neboť tvářnost jeho pomine...“

Krátkost času ji pobádala, aby každého okamžiku používala co nejlépe na přípravu do nebe, aby obětovala vše, a všechno aby proměňovala v lásku.

„Nemějte starosti o mé zdraví,“ řekla páteru N., „vím, co dělám.“

Opravdu, bylo třeba, aby již jen vydala poslední své síly, aby jí nic nezbylo v hodině smrti, aby byla úplně čistá, svobodná a dokonalá v ten velký den. Nikdy nebyla tak činnou, tak nezištnou a tak zbožnou jako za posledních měsíců svého života.

Kdysi v neděli nedlouho před smrtí přivedla celý svůj sbor k Milosrdným sestrám v Tilleuru,

kde byla její sestra Marta řeholnicí. Bylo tam hodinu cesty pěšky. Po celou cestu vesele bavila děvčata; když přišla tam, byla úplně vyčerpaná.

„Markétko,“ řekla jí představená, „pracujete přespříliš!“

„Může se pro Pána Boha pracovati přespříliš?“ odvětila živě.

Vesele provedla děvčata ústavem, pomodlila se v kapli a rozloučila se se sestrou, již na tomto světě už neměla spatřiti.

Začátkem února konala v besídce přípravy na slavnost Zjevení Panny Marie lúrdské. Jako by ji myšlenka na krásné nebe byla učinila blouznílkou o velikášství, chtěla vykonati něco dosud nebývalého. Celý týden hotovila umělé květiny, chystala závěsy, věnce a praporky, objednala soupravu elektrických lampiček a konala pochůzky na všechny strany. V posledním okamžiku se musila vzdáti svého plánu. Usmála se. Šla vše odřící a hned svolala sbor, aby to nahradila krásnými zpěvy na požehnání.

Co jí bylo po slavnostech pozemských? Věděla, že bude brzo na jiné slavnosti, byla již jak anděl, který prodléval chvilku na zemi a teď se chystá domů.

V poslední době se nápadně změnila. Z tváře jí zářila vážnost a oči jí planuly touhou nadzemskou. Celá její bytost jako by zářila, tak ji pronikala ustavičná myšlenka na věci nebeské.

Přiblížil se březen, měsíc oběti. Spálila všechny své papíry a řekla páteru N.:

„Kdyby se mi něco stalo, najdete můj zápisník tam a tam. Jest jen pro vás.“

Potom ho prosila o dovolení k některým zvláštním kajícnostem.

„Mám k tomu zvláštní důvody,“ pravila.

Zcela proti svému zvyku dal jí dovolení bez námitek.

Čtrnáct dní před smrtí prosila představenou benediktinek, aby směla ve dvanáct hodin jít domů, protože má mnoho práce pro Flámskou besídku. Nebylo daleko do velikonočních misií. Neměla se jich sice již dočkat, ale chtěla vše připravit, než odejde do nebe. Pracovala v těch dnech s neúnavnou horlivostí, proběhala všechny flámské čtvrti, dokončila obrácení dosud pochybná a přinesla páteru N. dlouhý seznam adres.

Zatím se blížila její hodina. Bylo třeba, aby připravila stařícké rodiče, kteří ještě nic netušili.

Jednoho večera zastihla Markétka maminku ještě smutnější než obvykle a pravila jí:

„Proč jsi tak smutná, matičko, a proč se bojíš? Pravila jsem ti, že se vrátí. Vždyť jsem za ně obětovala život!“

Maminka se na ni podívala udiveně a znepokojeně. Marketa se lekla, že snad řekla příliš mnoho, a zasmála se, jako by to byl jen žert.

V předvečer 1. března řekla Jeničce:

„Nastává měsíc sv. Josefa, to je krásný měsíc! Budu vstávat denně o čtyřech hodinách a chodit na první mši sv. za obrácení hříšníků při misiích.“

Druhého dne ji matka skutečně zastala na první mši sv.

„Marketo,“ pravila jí, „proč tak časně vycházíš, a ještě k tomu za tak špatného počasí?“

Místo odpovědi se na ni Markétka tak mile podívala a usmála, že maminka již nemohla říci nic. Když odcházely, řekla Marketa Janě:

„Maminka se bojí, že se příliš unavuji. Ale musím dokončiti své dílo. Pak budu odpočívati po celou věčnost.“

Toho dne přestavovali trochu nábytek v saloně. Při návratu ze školy se rozhlédla Marketa po světnici a zvolala:

„Ach, to je pěkný smuteční pokoj! Zde uprostřed je místo na mou rakev!“

„Marketo!“ zalkala matka.

Ale Marketa zatím zmizela.

V sobotu dne 4. března dala svým žačkám za úlohu diktát o smrti z knihy sv. Alfonse. Byl to diktát poslední:

„Ponurý slavnostní den, v němž mám skončiti svou pozemskou pout. Mé síly budou vyčerpány životní cestou. Kolem mého lůžka bude hlouček přátel a příbuzných... Pak zmizí život a smrt dokoná své dílo.“

Zavru svůj zrak navždy věcem pozemským a otevru jej pro nebe. Rozloučím se se svými drahými a můj poslední vzdech bude mou poslední modlitbou...“

„Děti,“ pravila na konec, „dobře přemýšlejte o tom diktátě! Buďte vždycky připraveny, neboť — uvidíte to brzo — rychle se přechází

s tohoto světa na onen!“ Na jejím stolku našli knihu ještě otevřenou na tom místě.

Příští neděli byl průvod. Marketa byla zvlášť milá ke všem a důtklivá při napomínání.

Dopoledne navštívila nemocnou přítelku a přinesla jí dárky tak hojné, že sama prodavačka ji upozorňovala, že vybrané zboží je velice drahé.

„To nevadí,“ odvětila, „vezmu všechno, je to již asi naposled!“

Když se rozloučila s matkou choré přítelky, vrátila se ještě, aby ji políbila, což dříve nikdy nedělávala.

„Tentokrát vás políbím a hodně upřímně!“ zažertovala.

Večer pravila tatínkovi:

„Dnes si přezpíváme všechny tvé staré písničky, tatíčku!“

Sedla si ke klavíru a přezpívala všechny. Tehdy hrála naposled.

Druhého dne se odebrala jak obyčejně do školy k benediktinkám, ale brzo se vrátila.

„Tos mě překvapila!“ zvolala maminka, když ji spatřila doma.

„Ano,“ pravila, „šla jsem domů jakoby pro nevolnost, ale víš, že mi nic není; musím pracovat.“

„Mám najít někoho, kdo by tě zastoupil?“

„Ach, ne, najdu si sama!“

Spěšně odešla z domu k slečně B., mladé učitelce teprve po maturitě a ještě bez místa, a prosila ji, aby ji zastoupila. Pak dodala tajemně:

„Tak se tam dostaneš . . . A již si tě nechají, uvidíš!“

Po celý tento a příští den pracovala. Připravovala lístky na misie, nakoupila růženců a medailionků, utratila poslední peníze, spořádala noty a seznam jmen pro besídku.

V noci z úterka na středu dostala lehkou horečku. Maminka ji donutila, aby zůstala v posteli, a zavolala lékaře.

Bylo to na Popeleční středu 8. března. V poledne sešla Marketa dolů do pokoje rodičů, kde jínachystali postel. Ulehla v bílém oděvu klidně a usměvavě jak připravená k oběti. Prosila matku, aby jí upravila vlasy. „Ještě mě umyj!“ prosila pak k velikému maminčině údivu.

Když se to stalo, zavřela oči, aby se soustředila na mysl, a od té chvíle se již jen modlila.

Odpoledne přišel lékař. Nenašel ani stopy nemoci.

„Trochu horečky,“ řekl, „to nic není! Zítra se přijdu zas podívat.“

Při prohlídce se Marketě roztrhl řetízek, jejž nosívala na hrdle; když se lékař proto omlouval, odvětila vlídně:

„To nic není, již ho nepotřebuji!“

K večeru ji navštívil páter N. Marketa již nemluvila. Na jejím klidném obličejí, zjasněném jako u vidění, jevil se hluboký mír. Odpovídala jen úsměvem. V duchu již opouštěla svět a slyšela již jen jako z dálky, co jí povídali.

Najednou páter N. pochopil, co se děje.

„Paní Lekeuxová,“ pravil, „myslím, že je to vážné! Pošlete pro jiného lékaře!“

„Ach ne,“ pravila, „dr. R. L. by se urazil. Opravdu to nic není!“

A oblékla se, že půjde do města na požehnaní.

Kněz přistoupil k lůžku nemocné.

„Jste raději o samotě, Marketo?“ otázal se jí.

Pokynula, že ano.

„Marketo,“ pravil, „obětovala jste se zcela pro besídku a pro záchranu duší. Přineste Bohu nyní poslední oběť, které od vás žádá!“

Potom odešel do kostela a se slzami v očích před oltářem sám obětoval Bohu Marketin život.

K deváté hodině Marketa zavolala maminku.

„Maminko,“ pravila, „jdi si odpočinout! Kde budeš spát?“

„Zůstanu u tebe, miláčku, a budu tě ošetřovat.“

„Ó ne, nechci!... Lehni si vedle mne! Je tu dosti místa.“

Při těch slovech zlehka zakašlala a proud krve se jí vyřinul z úst.

Chvějíc se smrtelnou úzkostí běžela matka pro lékaře, jenž ihned přišel. Nevěděl si rady s touto nepochopitelnou chorobou.

„Bude dobře přiložití baňky,“ pravil.

Marketa to snesla mlčky. Pak se obrátila k mamince a řekla:

„Nic mě nebolí.“

Poté pohlédla na obraz Matky Boží bolestné; jistě ji prosila, ať se smiluje nad její pozemskou

matkou, jež teď musila též píti z kalicha utrpení, a ať ji posiluje. Dlouho hleděla na obraz se zvláštním vroucím úsměvem. Najednou se změnil výraz její tváře a jakoby ukolébána krásnou melodií pokojně usínala.

„Maminko . . . maminko!“ zašeptala jen.

A když ubohá matka ji vzala do náručí, viděla, že se její krásné oči obracejí v sloup . . . Na jedné řase se jí chvěla slzička.

Marketě bylo 23 let.

Až do poslední chvíle zapomínala na sebe, aby myslila na jiné. Poslední myšlenka náležela matce, jež nyní trpěla.

Zděšena zavolala maminka otce a na kolenou prosila Boha o smilování. Zanechavši pak své dítě v náručí starého tatíčka, spěchala všecka bez sebe do kláštera. Když se vrátila s páterem N., našli starce plačícího u lůžka zesnulé Markétky, jež bledá a krásná jak anděl dřímalala věčný sen.

Matka v bezvědomí klesla na zem. Když přišla k sobě, pozvedla zaslzené oči k nebi. Chopila se jako statečná křesťanka kříže, políbila jej a podavši jej k políbení i tatíčkoví, řekla: „Budeme ho i dále milovati, pravda, a vždycky?“

Když takto hrdinně projevila souhlas s obětí, rozplakala se znovu.

Když chtěli Marketu pochovati, nenašli v její skříni již nic, ani košile. Rozdala vše mimo to, co měla na sobě.

Lékař užasl, když mu oznámili její smrt.

„Tomu nerozumím,“ pravil. „Nevysvětlitelný případ!“

Měsíc před tím vyšetřoval ji domácí lékař, protože se cítila tak unavenou. Shledal, že je zcela zdráva, a předepsal jí jen sílící prostředek. Přijala lék s poznámkou: „Beztoho to nic nepomůže!“

Jako bleskem se roznesla smutná zpráva po celé městské čtvrti, zvláště mezi chudinou. „Slečna Markétka umřela!“ šlo od úst k ústům a dobří lidé plačíc se sbíhali se všech stran.

U mrtvoly slečny Markétky, jež se usmívala a vypadala, jako by spala, vystříдалo se v smutku a za hlubokého ticha mnoho lidí. Pokoj brzo nestačil a bylo slyšeti vzlykot ženštin a starých havířů, kteří si pěstmi utírali oči.

Lůžko brzo zmizelo pod spoustami květin, které chudáci v této době jistě draho platili! Dívky ze sboru zůstaly plačíc a modlíc se po několik hodin u lůžka zesnulé a nemohly se od ní odloučiti. Byla překrásná. Tvář ani polootevřené oči nepozbyly svého výrazu, takže bylo těžko uvěřiti, že je Markétka mrtva.

„Není nerozumno nechat zde tak dlouho mladá děvčata?“ tázala se jakási dáma. „Není nebezpečí, že se nakazí?“

„Ach,“ dostalo se jí za odpověď, „u světice není třeba obávati nákazy!“

Když ji uložili do rakve, přistoupila maminka, podporována Janou a jednou řeholnicí, a pozorovala s pláčem rakev, do níž uložili radost jejího stáří, poslední dítě, které jí zůstalo u do-

máciho krbu. Osaměli nyní se starým churavým otcem, a budou se spolu dělit o trpký chléb staroby. Dlouho plakala tiše. Pak se modlila vzlykajíc:

„Pane . . . tys nám ji dal . . . tys nám ji vzal . . .
Buď jméno tvoje pochváleno!“ ³⁹

Jak vznešená je křesťanská víra a nepřekonatelná důvěra v nebeského Otce! Těm, kdo by snad chtěli Bohu vyčítati, že zlomil ten něžný květ, pravím, že jediný tento projev svaté oddanosti nahradil všechnu bolest a že by byl svou krásou Marketu dosti odměnil za její oběť. Marketa nemohla ničím prokázati matce větší lásky než právě tím, že jí poskytla příležitost k tomuto úkonu, jenž ji povznesl na tak vysoký stupeň křesťanské velkodušnosti.

Smrt je někdy mnohem krásnější a užitečnější než dlouhý život; někteří lidé právě svou smrtí dospěli vrcholu života, a bylo dobře, že zemřeli. Tak tomu bylo i u Markety.

Člověk je na zemi, aby šel k dokonalosti. A může-li dojít dokonalosti rázem, nemá na světě již co dělat. Svůj úkol vyplnil. Vidí-li tedy Bůh v jediném úkonu větší dokonalost než v celém ostatním životě, přijímá jej se zalíbením a ukládá jeho cenu do pokladnice Církve svaté.

Marketin pohřeb se podobal slavnostnímu průvodu. Ačkoli Jenička nesvěřila rodičům Marketina přání, přece byla kaple ozdobena modrými závěsy jako při pohřbu dítek.

Bylo špatné počasí — sněžilo; přece však se na ulicích tlačily nepřehledné zástupy lidu před domem smutku. Většinou to byli dělníci, a chudásové. Některé doly byly toho dne zcela prázdné. Vrchní důlní na jámě v Glainu se tázal zvědavě, když dostal tolik žádostí o dovolenou: „Kdo byla ta slečna, že všichni moji Flámové jí jdou na pohřeb?“ —

Všichni byli bolestně dojati a jen chvílemi přerušovali ticho vzpomínkami na její dobrotu. Tento zástup žebráků, havířů a chudobných žen poskytoval neobyčejné divadlo. Jako při nějakém všeobecném neštěstí stáli tu ve sněhu, zarmoucení, s očima zarudlýma, s květinami v rukou a skláněli se před rakví mladé dívčiny.

Pohřební vůz se podobal hoře květinové a nebyti uplakaných obličejů, byl by se každý domníval, že je to průvod slavnostní.

„To není pohřeb!“ zvolala jedna stará dáma, „to je vítězný průvod jako vjezd do nebe!“

Jak Marketa předpověděla, zapěli jí Rekviem, které sama nacvičila, ale radostně jí zazpívati zpěváci nedovedli.

Na hřbitově chtěl páter N. pronésti posmrtnou řeč. Sotva však začal mluvit, přerušil jej pláč a vzlykot. Pokoušel se pokračovati, ač i jemu se svíralo hrdlo. Lkání se zdvojnásobilo. Musil se další řeči vzdáti. Všichni plakali usedavě a před hrobem, který v sebe měl nyní pojmouti tolik hrdinné ctnosti, modlili se k své dobroditelce, aby jim také s nebe pomáhala, a slibovali jí, že budou i dále hodni.

Dlouho zůstali na hřbitově modlíce se a plačící. A když se vraceli s duší plnou vzpomínek na Markétku, cítili se jako proměnění. Všichni si odnášeli v srdcích ovoce jejího života a její překrásné smrti.

XI

SETBA VZCHÁZÍ

Amen, amen, pravím vám, nezemře-li zrno
pšeničné padši do země, zůstává samotno;
zemře-li však, přináší mnoho užitku.

Jan 12, 24, 25.

Marketanezemřela, protože svatí neumírají. Smrt ji jen uvedla do nového vyššího života. Umírají jen ti, jejichž život byl neplodný. Svaté duše rozsely na své pozemské pouti vzácné skvosty, nejlepší, co měly. To dodává jejich životu trvalé ceny a žije dále v těch, kteří nastoupili po nich.

Oběť Marketina byla semenem nových a nových milostí. Sotvaže dokonala, jako by počala žít znovu a působiti na duše. Ti, kdo viděli její poslední úsměv a kráčeli od jejího hrobu hluboce dojatí, pocítili tento její tajemný a mocný vliv. Vypravovalo se o jejím životě, o její velké dobročinnosti, a její pokorná velikost dojímalala i duše zcela netečné a působila u nich vnitřní proměnu.

Se slzami v očích vyhledávali někteří pátera N.

„Důstojnosti,“ řekl jeden z nich, podáváje mu dojat ruku, „kdysi jste mě žádal o pomoc. Tehdy, jak víte, jsem vám dal odpověď vyhýbavou. Dnes mluvím jinak. Marketin život a její smrt mě poučily o významu života. Poznám-

vám, že nic nečiním pro Boha. Proto vám nyní pravím: Jsem vám k službám se vším: se svým časem, s majetkem i se svou rodinou!“

„Plakal jsem dvakrát za svého života,“ pravil jiný, „při smrti matčině a při pohřbu Marketině. Marketa mi otevřela oči a vnukla mi touhu po apoštolátě. Mnoho času nemám, ale kolik ho mám, tolik ho obětuji této činnosti.“

Když den po smrti Marketině vešel páter N. do domu svých rodičů, setkal se tam se slečnou D. Byla to dívka nepříliš zbožná a především málo obětavá. Před třemi týdny odmítla naprosto žádost o součinnost v besídce. Teď byla zcela bez sebe. Vidouc pátera N., zastavila se, chtěla promluvit, ale netroufala si. U dveří však zvolala vzlykajíc:

„Důstojnosti . . .!“

Páter N. se obrátil.

„Důstojnosti“, pravila, „potřebujete-li někoho pro besídku, jsem vám k službám. A nenajdete-li nikoho pro sbor, nabízím se vám . . . Vím, že Marketu nenahradím, ale učiním, co budu moci.“

Jaká tajemná síla změnila tuto duši?

Poslyšme, co sama vypravuje o svém obrácení:

„Až dosud byl můj život neužitečný a povrchní. Nevěděla jsem, co jest obětavost a odříkání. Jak jsem měla chápati obětavý život Marketin?“

Přišel smutný den její smrti. Jana mi přinesla tu truchlivou zprávu. Podivně jsouc nutkána,

pospíšila jsem hned k Marketině rakvi. Co se dělo v mé duši! Dlouho jsem pozorovala zesnulou a její tvář se mi zdála výraznější než kdy. Pochopila jsem najednou vznešený cíl svého života; poznala Marketinu velkodušnost, naprostou nezištnost a velkou lásku k Bohu, z níž podnikala věci nepochopitelné a odvážné. Cítila jsem, jak mizí má netečnost, a prosila jsem naši malou světici, o níž jsem byla jista, že je v nebi, aby tam na mne pamatovala. Od té doby jsem se zcela změnila a zasvětila se Bohu.

Po dvě léta až do svého vstupu do kláštera pracovala jsem ve Flámské besídce a snažila se, ač nejistě a váhavě, jíti cestou, kterou mi ukázala Marketa.“

Slečna D. věnovala se zcela a úplně apoštolátu a podle vzoru Marketina pracovala o zachráně duší. Po dvou letech vstoupila k sestrám božské lásky.

Mnoho mladých dívek podlehlo témuž vlivu. Pokračovaly v díle Marketině. Dvě z nich zemřely jako světice. A vím o jedné, jež chtěla následovati Markety dokonale, a obětovala svůj život za posvěcení kněží. Brzy poté ji zachvátily souchotiny. Jsouc celá šťastná, že byla vyslyšena, prosila Marketu, aby jí pomohla zemřít tak, jak umírala sama.

Tak povstal u jejího hrobu zástup velkomyslných duší.⁴⁰ Jenička, jež se do té doby nikdy neodvážila promluvit při návštěvách Flámů, napodobovala ji teď v tom, čemu se vždy na ní divívala.

I naše stará maminka jako by omládla a nabyla nové horlivosti, jsouc povzbuzována vším tím, co dobrého slyšela o svém dítěti.

„Jak mě dojímají a těší tyto zprávy! Jak jen mám dosti Pánu Bohu poděkovati, že z našeho dítěte učinil „malou světici“! Ach, jak teď budu pracovati pro čest a slávu svého Boha, jehož miluji a jehož bych ráda viděla milována celým světem! Zdvojnásobím svou horlivost a budu se modlívati víc než dříve. Co mám, Otče, činiti, abych prospěla dílu Božímu a konala, čeho ode mne žádá?“

Za týden po Marketině pohřbu proudily zástupy lidu na její hrob. Dlouho se lidé hlasitě modlili u rovu zasypaného květinami, pak nastalo dojemné ticho. Chvíli tam byli bez hnutí jako v kostele. Modlili se, vzývajíce Markétku o přímluvu. Byli u hrobu všichni, Hullenovi, Maruťovi, Vanderbiestovi, všichni s očima pláčem zarudlýma.

Za dobrou půlhodinu přerušil páter N. ticho.

„Co slíbíte Markétce?“ otázal se.

Nastínil jim hluboce dojat její život, přečtl chvějícím se hlasem několik stran z jejích poznámek, a když skončil, všichni skládali své sliby na Markétčin hrob. Devět mladých dívek se nabídlo, že budou pokračovati v podivuhodném díle horlivé apoštolky.

Daly se do díla s celou duší, a tak mohl apoštolát zkvétati dále. Práce byla však tak ohromná, že všichni dohromady stěží mohli vykonati to, nač stačila Marketa sama.

Brzo po její smrti se konaly misie, které měly tak ohromný úspěch jako nikdy před tím. Marketa sice na ně vše připravila, ale nejmocnější vliv na ně měla její smrt. Páter N. na svých pochůzkách mohl toliko vysloviti její jméno, a dosáhl, co chtěl.

Byla to přebohatá žeň kajícínosti. Po čtrnáct dní se v kostele tísnily zástupy lidu a u stolu Páně byl neobyčejný nával. Markétka se s nebe usmívala na své dílo.

V těchto dnech smutku a útěchy dleli jsme všichni tři bratři, za něž se Markétka obětovala, ještě na frontě, a zůstali jsme v bouřích válečných bez pohromy. Unikli jsme tak velkým nebezpečím, že nejednou se to zdálo „zázrakem“ Jeden z nás se účastnil tažení do Afriky a v rozčilujících dobrodružstvích byl několikrát blízek smrti. Co jsem sám zažil u Oud-Stuyvekenskerku, vypravoval jsem jinde. Říkávali mi: „Nevydržíš v tom pekle ani týden!“ Vydržel jsem tam osmnáct měsíců a utržil jsem si jen několik škrábnutí. Po celou tu dobu bylo naše stanoviště v křížovém ohni a kolem domu, jenž mi sloužil za pozorovací stanici, bylo vše v sutinách. Právě tento úkryt byl terčem nepřátelských střel. Podle směru, odkud přilétaly, jsem poznal, že proti všem přírodním zákonům střely vůbec nepadaly právě tam, kde by měly padati nejhustěji, totiž u mého stanoviska.

Několikrát fičel granát hned vedle mne. Střepiny se rozlétly na všechny strany, ale mně ne-

ublížily. Pokládali mě za nezranitelného; jinak bych byl musil již kolikrát padnouti! Jistě si nás všechny tři vyhlídla smrt, ale neviditelná ruka nás chránila. Naše životy byly vykoupeny jiným životem, mnohem cennějším.

To jest tajemství obcování svatých. Zásluhy naše prospívají jiným a zásluhy jiných duší prospívají nám.

Rád používám svého života, za nějž jsem povinen děkovati Marketě, bych svou prací přispěl k tomu, aby žen, již připravila, měla hojný úspěch. Těch několik stránek, jež jsem o ní napsal, bylo příčinou, že se některé duše obrátily a jiné se povzbudily k větší horlivosti. Kéž i tyto řádky probudí skrytou obětavost a přivedou zbloudilé ovečky na pravou cestu!

„Draháť jest před očima Hospodinovýmá smrt svatých jeho.“⁴¹ Marketa žije za hrobem. Od té doby, co je na věčnosti, vykonala již víc než za svého požehnaného života.

Někteří lidé se k ní modlí. Dostal jsem již mnoho děkovných dopisů. Kněží na kazatelkách uvádějí její hrdinný příklad, jenž působí na duše víc než dlouhé kázání.

Na hřbitově v Ansu pod obrazem Ukřižovaného keř nachových růží zastiňuje Marketin rov. Na pomníku jsou slova jí tak drahá: „Ať kraluje Kristus!“ Často tam ještě přicházejí chudáci, kladou květiny na rov, klekají a modlí se zbožně k své „malé světici“

Modlitba.

Ó Ježíši, Králi mučedníků, zdroji lásky a dobroty, učiň, ať jsme hodni tvých svatých! Ó Ježíši, tys miloval lidstvo tak statečně a tak něžně, z rány tvého Srdce proudí všechna dobrotivost lidská! Dej, ať tento proud splývá do našich duší, do našich ubohých hříšných duší, tak nízkých, bídnych a sobeckých! Nauč nás božskému umění, posvěcovati se, jak si toho žádáš.

Ó dobrotivý a přesvatý Ježíši, vlej Ducha lásky do srdcí všech, kdo čtou tyto řádky! Kéž jim tvé světlo otevře srdce i oči, aby je dojalo hrdinství toho prostého dítěte, aby slzami lítosti obmyli svůj minulý život a vzchopili se k lásce, k oběti a k velkodušnosti!

Bože lásky, pošli k nám mou „holubici“, aby promluvila k našim duším a propůjčila nám svých perutí! A protože s láskou kráčí vždy dobrota, kéž Marketina přímluva jako paprsek věčného Slunce způsobí, aby símě, jež zasela, přineslo hojnou žeň!

Amen.

C. I. A. et R.!

POZNÁMKY

I

1. Luk. 9, 23.
2. Jan 12, 24, 25.
3. Jan 12, 25.
4. Mat. 16, 26.
5. Mat. 6, 19—20, 24.
6. Luk. 9, 23.
7. Mat. 19, 24.
8. Mat. 19, 29.
9. Mat. 5, 5—6, 10.
10. Mat. 7, 14.
11. Jan 16, 20.

II

12. Mat. 6, 25—31.
13. Luk. 10, 42.
14. Mat. 6, 19.
15. Luk. 9, 23.
16. Mat. 13, 46.

III

17. Dan. 12, 3.
18. Mat. 6, 33.

IV

19. Kol. 1, 24.
20. Násl. Krista III, 5, 4.

V

21. Marketa udělala z opisování not „komposici“. Snad si to odpyká v očištění, ale „komponista“, zářící radostí a štěstím, uvázl též v její apoštolské síti.
22. Luk. 5, 11.
23. a 24. Luk. 5, 4.
25. Mat. 6, 33.

VI

26. Tyto názory Marketiny souhlasí úplně s názory sv. Vincence z Pauly. Nikterak neuškodí, když se to občas připomene, neboť i nejlepší dobročinné podniky mívají podobné slabosti.

27. Jan, 13, 34.

28. Jan 4, 24.

29. Jan 13, 34.

VIII

30. Chautard, Duše veškerého apoštolátu. Sestry Nep. Poč. P. M. Přerov, Šířava 7, 1927.

31. Kol. 1, 24.

32. Viz o tom více v knize Schmidově Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu. Přerov, Šířava 7, 1924.

33. Jan 12, 25.

34. 1. Kor. 15, 25.

35. Luk. 5, 3—6.

IX

36. Sv. František Sal.

X

37. Zjev. 14, 1—4.

38. Píseň písní 2, 10—12.

39. Job. 1, 21.

XI

40. I u nás se spojují velkomyslné, obětavé dívky v Jednotě sociálně karitativních pomocnic, aby jako Markétka z lásky k Ježíši Kristu nezištně pracovaly o záchraně duší. Jejich heslem jest: Vše pro sociální království Ježíše Krista! Kéž jest jich u nás na sta a na tisíce! Vždyť tisíce a miliony duší hynou! Ústředí těchto apoštolských pracovnic je v Přerově na Šířavě čís. 7. Odtud se žadatelky dovědí o bližších podmínkách přijetí.

41. Žalm 115, 6.

OBSAH

Úvod .	5
I. První krok .	9
II. Dětství a mládí	20
III. Učitelkou . .	33
IV. Zkouška ohněm	55
1. Smírné oběti .	55
2. Flámská besídka .	60
3. Kristova odpověď	76
4. Samota .	79
5. Kalich utrpení	83
V. Lov duší .	92
VI. Její přátelé .	121
VII. Mistrovo přikázání .	154
VIII. Marketino tajemství . .	165
1. Duše veškerého apoštolátu	165
2. Zrno pšeničné umírá	167
3. Snoubenka Kristova	170
4. S Ježíšem	175
IX. Askese . .	179
X. Poslední oběť	186
XI. Setba vzchází	204

MÁRKĚTKA

Originál

MAGGY

napsal Martial Lekeux O. F. M.

Volně přeložily a vydaly

Sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie

v Přerově na Moravě, Šířava 7

podle 117. francouzského vydání

Vytiskly

Lidové závody tiskařské a nakladatelské,

spol. s r. o. v Olomouci

L. P. 1928